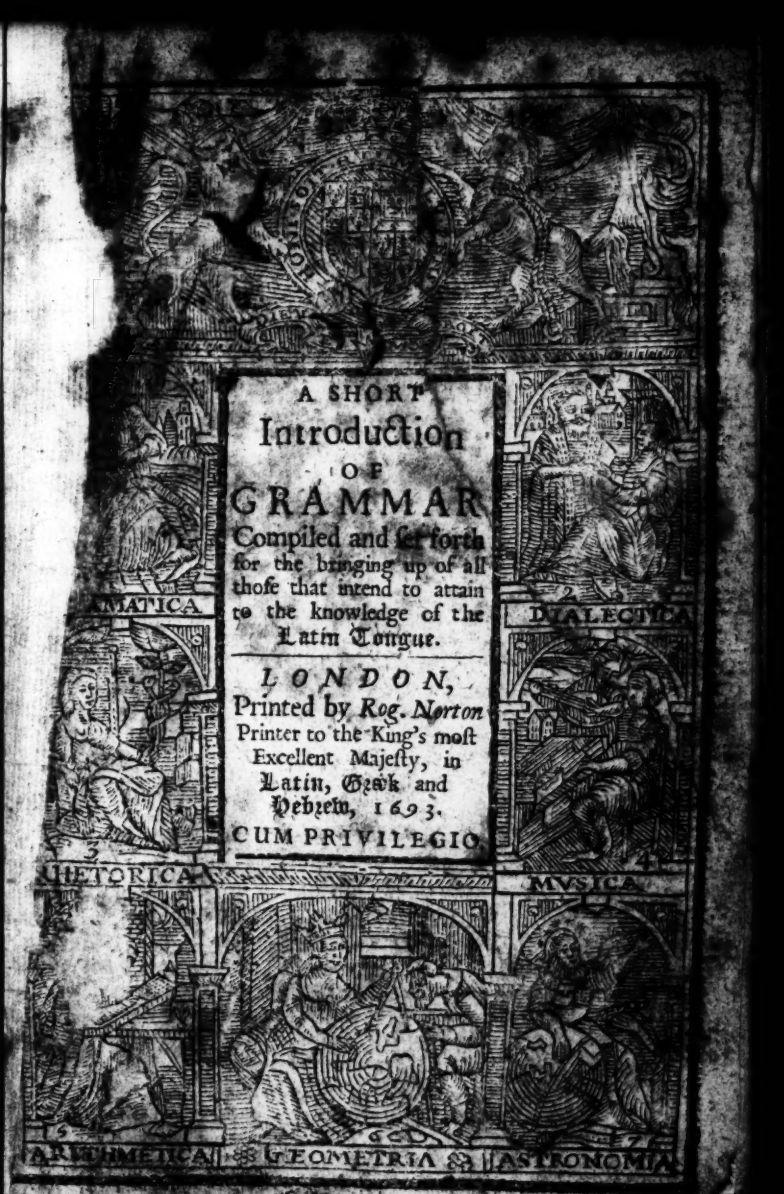
A SHORT
Introduction
OF
GRAMMAR
Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the knowledge of the Latin Tongue.
LONDON,
Printed by Rog. Norton Printer to the King's most Excellent Majesty, in Latin, Greek and Hebrew, 1693.
CUM PRIVILEGIO.
MATICA
DIALECTICA
RHETORICA
MVSICA
ARITHMETICA
GEOMETRIA
ASTRONOMIA

X415
L622e
1693

BALDWIN 117

TO THE READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needful; for as much as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, whenas the foundation and ground-work is ready [illegible], and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it [illegible] better for the thing it self, and more profitable for the learner to un[illegible] and how he may best come to that which he ought most necessa[illegible] to have; and to learn the plainest way of obtaining that which [illegible] be his best and certainest guide, both of reading and speaking, [illegible] to fall in doubt of the goodness and necessity thereof, which I [illegible] whether he shall more lament that lacketh, or esteem that [illegible] it: and whether he shall oftner stumble at trifles and be de[illegible] in light matters, when he hath it not; or judge truly and [illegible]fully of divers weighty things when he hath it. The which hath [illegible]ned to many very hard to compass aforetime, because that they who [illegible]fessed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, [illegible] not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they [illegible] it diversly, and so could not doe it all best; because there is but one [illegible]ness not only in every thing, but also in the manner of every [illegible]ing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisdom; who foreseeing the inconveni[illegible]nce, and favourably providing the remedy, caused one kind of Gram[illegible]mar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out [illegible]nely: every where to be taught for the use of learners, and for avoid[illegible]ing the hurt in changing of school-masters.

The variety of teaching is divers yet, and alwayes will be, for that every school master liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by tryal an easier and readi[illegible]r way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and of the commodity allowed: that others not knowing the same, might by experience prove the like: and then by proof reasonable judge the like: not hereby excluding the better way when it is found[illegible] [illegible]t in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Schollar hast too much, but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward: for this posting hast

overthroweth and hurteth a great sort of wits, and call them into an amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholler to be a dullard: and the Scholler thinketh the thing to be unease, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point throughly to be kept, is that the Scholler have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it, that not onely it be not a stay for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the child's incouraging: when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented, and the other shall think the thing the easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of verbs, so many several examples, as they pass them, that it may seem to the school-master, no word in the Latin tongue to be so hard for that part, as the Scholler shall not be able praisely to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first. And so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the Scholler shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons; that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And untill this time I count not the Scholler perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more to a painfull and diligent man, if the Scholler have a mean wit) then let him pass to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore-described.

Where in plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, than pain in searching of an unused and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the fore-grounds be well and throughly beaten in) let them

em not continue in learning of the rules orderly, as they ly in their
ntax, but rather learn some pretty book, wherein is contained not on-
he eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and
dliness, and thereof take some little sentence as it lyeth, and learn to
ake the same first out of English into Latin, not seeing the book or
nstruing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the
ntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth
se that day, which sentence once made well, and as nigh as may be
th the words of the book, then to take the book and construe it, and
hall he be less troubled with the parsing of it, and easiliest carry his
on in mind.

nd although it was said before, that the Schollars should learn but
ttle at once, it is not meant that when the Master hath heard
m a while, he should let them alone (for that were more negli-
nce for both parts) but I would all their time they be at School,
ey should never be idle, but alwayes occupied in a continual re-
arsing and looking back again to those things they have learned,
d be more bound to keep well their old, than to take forth any
w.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a
eat deal of time; and diligently enquiring and examining of the
rts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it
ight be thought to be, within a while, by this use, the Schollar shall be
ought to a good kind of readiness of making, to the which if there be
oyned some use of speaking (which must necessarily be had) he
all be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readiness of making and speaking, shall
e, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily
ery day to turn some part into Latin. This exercise cannot be
one without his rules, and therefore doth establish them, and ground
hem surely in his mind for readiness, and maketh him more able
o speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the
ame. And it doth help his learning more a great deal to turn out of
English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak
t, and when they read the Latin word in the book, can tell you the
English thereof at any time; but when they have laid away their
book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin
again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise
elpeth this sore well, and maketh those words which he understand-
eth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue
ndsomely.

These precepts well kept, will bring a man clean past the use of this
Grammar-book, and make him as ready as his book, and so meet to
further things; whereof it were out of season to give precepts here,

and therefore this may be for this purpose, enough, which to g[illegible] School-masters, and skilful, is not so needful; to other meaner [illegible] less practised it may be, not only worth the labour of reading, [illegible] also of the using.

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and [illegible] both of Master and Schollar, in the Eng[illegible] Rules, and in the Latin Syntax, those words whe[illegible] in the force of each example lieth, are noted w[illegible] letters and figures, where need is: the govern[illegible] director, or guider, or that which is in place of [illegible] with an [a]; the governed, or that which is guid[illegible] by it, with [b]: or if there be more governors, t[illegible] first with [a], the second with [aa]: and so if mo[illegible] governeds, the first with [b], the second with [bb]: and sometimes, the order is directed by [a], [b], [c]: or b[illegible] figures, and words of the same, or such like nature, coupled together with little strokes between, s[illegible] much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again, only those words which are th[illegible] ensample: as saying, *Quis nisi* [b] *mentis* [a] *inops oblatum respuat aurum?* may repeat again, [a] *inops* [b] *mentis*. So throughout all the Latin rules, for bette[illegible] understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the rule[illegible] are set down, either in the words before the rul[illegible] or in the margin, that so they may be chained to[illegible]gether briefly, and make perfect sense.

The Latin letters are thus written.

The capital letters.

A B C D E F G H J I K L M N O P Q
R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H J I K L M N O P
Q R S T V U X Y Z.

The small letters.

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t
v u x y z.

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t
v u x y z.

Letters are divided into Vowels and Conſonants.

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number: namely, *a*, *e*, *i*, *o*, *u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the Vowels are Conſonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as, *A-ve*.

A Diphthong is the ſound of two Vowels in one ſyllable; and of them there be four in number, namely, *æ*, *œ*, *au*, *eu*; whereunto is added *ei*; as, *Æneas*, *cœna*, *audio*, *euge*, *hei*.

Inſtead of æ and œ we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The capital letters.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ
Υ Φ Χ Ψ Ω.

The small letters.

α β γ δ ε ζ η ϑ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ ς σ τ
υ φ χ ψ ω.

PRE-

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis ſapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudiſti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoſcendum te & Servatorem noſtrum Dominum Jeſum valeant, intelligam, ſed etiam ita mente & voluntate perſequar, & indies benignitate tua, tum doctrina tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me reſplendeſcere dona tua facias, ad gloriam ſempiternam immortalis Majeſtatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

ALmighty Lord and merciful Father, Maker of Heaven and Earth, which of thy free liberality giveſt wisdom abundantly to all that with faith and full aſſurance aſk it of thee; beautifie by the light of thy heavenly grace the towardneſs of my wit, the which with all powers of nature thou haſt poured into me; that I may not only underſtand thoſe things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jeſu our Saviour, but alſo with my whole heart and will, conſtantly follow the ſame, and receive daily increaſe through thy bountiful goodneſs towards me, as well in good life as doctrine: ſo that thou which workeſt all things in all creatures, mayeſt make thy gracious benefits ſhine in me, to the endleſs glory and honor of thine immortal Majeſty. So be it.

An Introduction of the Eight parts of Latin ſpeech.

IN ſpeech be theſe eight parts following:

Noun, Pronoun, Verb, Participle,	declined.	Adverb, Conjunction, Preposition, Interjection.	undeclined.

Of a Noun.

A Noun is the name of a thing that may be ſeen, felt, heard or underſtood: as the name of my hand in Latin, is manus: the name of an houſe, is domus: the name of goodneſs, is bonitas. A Noun.

Of Nouns, ſome be Subſtantives, and ſome be Adjectives. Nouns of two ſorts.

A Noun Subſtantive is that ſtandeth by himſelf, and requireth not another word to be joyned with him to ſhew his ſignification: as, Homo *a man*; And it is declined with one article: as, Hic magiſter, *a maſter*: or elſe with two at the moſt; as, Hic & hæc parens, *a father or mother*. A Noun Subſtantive.

A Noun Adjective is that cannot ſtand by it ſelf in reaſon or ſignification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, *good*, Pulcher, *fair*. And it is declined either with three terminations: as, Bonus, bona, bonum: or elſe with three articles: as, Hic hæc & hoc Fœlix, *Happy*: Hic & hæc Levis, & hoc Leve, *Light*. A Noun Adjective.

A Noun Subſtantive either is Proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or elſe is common to more: as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Subſtantives.

Numbers

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number ſpeaketh but of one: as, Lapis, *a ſtone.* The Plural number ſpeaketh of more than one: as, Lapides, *ſtones.*

Caſes of Nouns.

NOuns be declined with ſix caſes, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Acculative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative caſe. The Nominative caſe cometh before the Verb, and anſwereth to this queſtion, Who or What? as, Magiſter docet, *The Maſter teacheth.*

Genitive. The Genitive caſe is known by this token *Of*, and anſwereth to this queſtion, Whoſe, or Whereof? as, Doctrina Magiſtri, *The learning of the Maſter.*

Dative. The Dative caſe is known by this token *To*, and anſwereth to this queſtion, To whom, or To what? as, Do librum Magiſtro, *I give a book to the Maſter.*

Acculative. The Acculative caſe followeth the Verb, and anſwereth to this queſtion, Whom or What? as, Amo Magiſtrum, *I love the Maſter.*

Vocative. The Vocative caſe is known by calling or ſpeaking to: as, O Magiſter, *O Maſter.*

Ablative. The Ablative caſe is commonly joyned with Prepoſitions ſerving to the Ablative caſe: as, De Magiſtro, *Of the Maſter.* Coram Magiſtro, *Before the Maſter.*

Alſo In, With, Through, For, From, By, and Than, after the Comparative degree, be ſigns of the Ablative caſe.

Articles,

Articles.

ARticles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Nominat. hic, hæc, hoc.	Singulariter	*Nominat. hi, hæ, hæc.*
Genitivo hujus.		*G. horum, harum, horum.*
Dativo huic.		*Dativo his.*
Accuſ. hunc, hanc, hoc.	Pluraliter	*Accuſ. hos, has, hæc.*
Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
Ablativo hoc, hac, hoc.		*Ablativo his.*

Genders of Nouns.

GEnders of Nouns be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, *a Man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as, Hæc mulier, *a Woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc ſaxum, *a Stone.*

The Commune of two is declined with Hic and Hæc: as, Hic & hæc parens, *a Father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic hæc and hoc: as, Hic, hæc & hoc fœlix, *Happy.*

The Doubtful Gender is declined with Hic or hæc: as, Hic vel hæc dies, *a Day.*

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kinds are ſignified: as, Hic paſſer, *a Sparrow.* Hæc aquila, *an Eagle,* both he and ſhe.

The

The declenſions of Nouns.

There be five declenſions of Nouns.

I. The firſt is when the Genitive and Da- caſe ſingular end in æ. The Accuſative in The Vocative like the Nominative, the Ab- tive in a. The Nominative plural in æ. The G nitive in arum. The Dative in is. The Ac- ſative in as. The Vocative like the Nominati The Ablative in is.

As in example.

Singulariter	*Nominat. hæc muſa.*	Pluraliter	*Nominativo hæ mu*
	Gen. hujus muſæ.		*Gen. harum muſaru*
	Dativo huic muſæ.		*Dativo his muſis.*
	Accuſ. hanc muſam.		*Accuſat. has muſas.*
	Vocativo ô muſa.		*Vocativo ô muſæ.*
	Abla. ab hac muſâ.		*Ablat. ab his muſis.*

Hæc menſa. Hic Poeta. Hic & hæc verna. Note.

Note that Filia and Nata, do make the Dati and the Ablative plural in is or in abus. Alſo De Mula, Equa, Liberta, make the Dative and the A lative caſe plural in abus only.

II. The ſecond is when the Genitive ſingul ends in i. The Dative in o. The Accuſati in um. The Vocative for the moſt part like th Nominative, the Ablative in o. The Nomina tive plural in i. The Genitive in orum. The Da tive in is. The Accuſative in os. The Vocati like the Nominative: The Ablative in is.

As in example.

Singulariter	*Nom. hic magiſter.*	Pluraliter	*Nominat. hi magiſtri*
	Gen. hujus magiſtri.		*G.horum magiſtrorum*
	Dat. huic magiſtro.		*Dativo his magiſtris.*
	Ac. hunc magiſtrum.		*Accuſ. hos magiſtros.*
	Vocat. ô magiſter.		*Vocativo ô magiſtri.*
	Ab. ab hoc magiſtro.		*Abl. ab his magiſtris*

Hic vir. Hic liber. Hæc ſolus. Hic logos. Note.

Here is to be noted, that when the Nominativ endeth in us, the vocative ſhall end in e: as, Nom

nativ

nativo hic Dominus, Vocativo ô Domine; Except Deus, that maketh ô Deus, and Filius that maketh ô Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i; as, Nominativo Hic Georgius, Vocativo ô Georgi. Note.

Also these Nouns following, make their Vocative in e or in us; as, Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a, as in example.

Singulariter	*Nom. hoc regnum.*	Pluraliter	*Nominat. hæc regna.*	Hoc damnum.
	Gen. hujus regni.		*Gen. horum regnorum.*	Hoc malum.
	Dat. huic regno.		*Dativo his regnis.*	Hoc verbum.
	Accus. hoc regnum.		*Accusat. hæc regna.*	
	Voc. ô regnum.		*Vocativo ô regna.*	
	Abl. ab hoc regno.		*Ablat. ab his regnis.*	

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined.

Pluraliter
Nominativo Ambo, ambæ, ambo.
Genitivo Amborum, ambarum, amborum.
Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.
Accusativo Ambos, ambas, ambo.
Vocativo Ambo, ambæ, ambo.
Ab. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewise Duo

The third is when the Genitive singulat endeth in is: The Dative in i: The Accusative in em, and sometime in im, and sometime in both: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e or i, and sometime in both: The Nominative plural in es: The Genitive in um, and sometime in ium: The Dative in bus: The Accusative in es: The Vocative like the Nominative: The Ablative in bus. III.

As in Example.

Hic pa-
tor.
Hic panis.
Hoc o-
pus.
Hoc ca-
put.
Hæc nu-
bes.
Hic vel
hæc bu-
bo.
Hæc vir-
tus.
Hoc ani-
mal.
Hoc cu-
bile.
Hoc cal-
car.

Singulariter	*Nom. hic lapis.*	Pluraliter	*Nom. hi lapides.*
	Gen. hujus lapidis.		*Gen. horum lapidum.*
	Dativo huic lapidi.		*Dat. his lapidibus.*
	Accuſ. hunc lapidem.		*Accuſ. hos lapides.*
	Vocativo ô lapis.		*Vocativo ô lapides.*
	Ablat. ab hoc lapide.		*Ab. ab his lapidibus.*

Singulariter	*No. hic & hæc parens.*	Pluraliter	*No. hi & hæ parentes.*
	Gen. hujus parentis.		*Gen. horum & harum (parentum.*
	Dativo huic parenti.		*Dat. his parentibus.*
	Acc. hunc & hanc parentem.		*Acc. hos & has parentes.*
	Voc. ô parens.		*Voc. ô parentes.*
	Abl. ab hoc & hac parente.		*Ab. ab his parentibus.*

IV. The fourth is when the Genitive caſe ſingular endeth in us. The Dative in ui. The Accuſative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in us. The Genitive in uum. The Dative in ibus. The Accuſative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

As in Example.

Hic fa-
[illegible]
Hæc por-
ticus.
Hoc cor-
nu.

Singulariter	*Nom. hæc manus.*	Pluraliter	*Nominat. hæ manus.*
	Gen. hujus manus.		*Ge. harum manuum.*
	Dat. huic manui.		*Dat. his manibus.*
	Accuſ. hanc manum.		*Accuſ. has manus.*
	Vocat. ô manus.		*Vocat. ô manus.*
	Ab. ab hac manu.		*Ab. ab his manibus.*

V. The fifth is when the Genitive and Dative caſe ſingular do end in ei. The Accuſative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accuſative in es. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ebus.

As in Example.

Singulariter	*Nom. hic meridies.*	Pluraliter	*Nom. hi meridies.*
	Gen. hujus meridiei.		*G. horum meridierum.*
	Dat. huic meridiei.		*Dat. his meridiebus.*
	Ac. hunc meridiem.		*Accuſ. hos meridies.*
	Voc. ô meridies.		*Vocat. ô meridies.*
	Ab. ab hoc meridie.		*Ab. ab his meridiebus.*

Hæc res. Hæc fi-cies. Hæc rei-es.

Note that all Nouns of the fifth declenſion be of the feminine gender, except meridies and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations, is thus declined, after the firſt and ſecond declenſion.

Singulariter	*N. bonus, bona, bonum.*	Pluraliter	*Nom. boni, bonæ, bona.*
	Gen. boni, bonæ, boni.		*G. bonorum, bonarum,*
	Dat. bono, bonæ, bono.		*Dat. bonis. (bonorum.*
	A. bonum, bonam, bonũ.		*Ac. bonos, bonas, bona.*
	Vo. bone, bona, bonum.		*Voc. boni, bonæ, bona.*
	Ab. bono, bonâ, bono.		*Ablativo bonis.*

Niger, ra, um. Tardus, a, um. Satur, ra, um.

There are beſides theſe, certain Nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive caſe ſingular in ius, and the Dative in i: which be theſe that follow, with their compounds.

An exception.

Singulariter	*No. unus, una, unum.*	Pluraliter	*Nom. uni, unæ, una.*
	Genitivo unius.		*Gen. unorum, unarum,*
	Dativo uni.		*Dat. unis. (unorum.*
	A. unum, unam, unum.		*Acc. unos, unas, una.*
	Voc. une, una, unum.		*Voc. uni, unæ, una.*
	Ab. uno, una, uno.		*Ablativo unis.*

Note.

Note that unus, a, um, hath not the plural number, but when it is joyned with a word that lacketh the ſingular number: as, Unæ literæ, Una mœnia.

In like manner be declined totus, ſolus, and alſo illus, alius, alter, uter, and neuter: ſaving that theſe be laſt rehearſed lack the Vocative caſe.

Alius hath alius ud neut.

A noun Adjective of three Articles is thus declined, after the third declension.

Ingens. Soler. Capax. Vetus.

Singulariter

Nomina. hic hæc & hoc felix.
Gen. hujus felicis.
Dat. huic felici.
A. hunc & hanc felicem & hoc felix.
Vocat. ô felix.
Ab. ab hoc hac & hoc felice, vel felicî.

Pluraliter

Nom. hi & hæ felices, & hæc felicia.
Gen. horum, harum & horum felicium.
Dat. his felicibus.
Ac. hos & has felices, & hæc felicia.
Vo. ô felices, & ô felicia.
Ablat. ab his felicibus.

Levis & leve. Celer celeris & celere. Melior & melius.

Singulariter

No. hic & hæc tristis & hoc triste.
Gen. hujus tristis.
Dat. huic tristi.
Ac. hunc & hanc tristem, & hoc triste.
V. ô tristis, & ô triste.
Ablat. ab hoc hac & hoc tristi.

Pluraliter

Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia.
Gen. horum harum & horum tristium.
Dat. his tristibus.
Acc. hos & has tristes, & hæc tristia.
V. ô tristes, & ô tristia.
Ab. ab his tristibus.

Comparison of Nouns.

ADjectives whose signification may increase or be diminished, may form comparison.

There be three degrees of Comparison: The Positive, the Comparative and the Superlative.

Three degrees of comparison. The Positive. The comparative.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, *Hard.*

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as, Durior, *Harder.* And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The Superlative exceedeth his positive in the high-

highest degree: as, Duriſſimus, *Hardeſt.* And it is formed of the firſt caſe of his Poſitive that endeth in i, by putting thereto ſ, and ſimus, as of Duri, duriſſimus, of Triſti triſtiſſimus, of Dulci dulciſſimus.

From theſe general rules are excepted theſe that follow: Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Exception. Ater. Teter. Acer.

And if the poſitive end in er, the Superlative is formed of the Nominative caſe by putting to rimus: as, Pulcher, pulcherrimus.

Alſo theſe nouns ending in lis, make the Superlative by changing lis into limus: as, Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other nouns ending in lis do follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utiliſſimus.

Alſo if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maximè: as, Pius, magis pius, maximè pius. Aſſiduus, magis aſſiduus, maximè aſſiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

OF THE PRONOUN.

A Pronoun is a part of ſpeech much like to a Noun: which is uſed in ſhewing, or rehearſing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, whereof four have the Vocative caſe: as, Tu, meus, noſter, and noſtras: and all others lack the Vocative caſe. There be fifteen pronouns

To theſe may be added their compounds, Egomet, tute, idem, and alſo Qui, quæ, quod.

Theſe eight Pronouns: Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte,

Primitives.

iſte, hic, and is, be Primitives; ſo called, for becauſe they be not derived of others. And they be alſo called Demonſtratives, becauſe they ſhew a thing not ſpoken of before.

Demonſtratives.

Relatives.

And theſe ſix, Hic, ille, iſte, is, idem, and qui, be Relatives, becauſe they rehearſe a thing that was ſpoken of before.

Derivatives.

Theſe ſeven, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, be derivatives: for they be derived of their Primitives, mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri.

Five things belonging to a Pronoun.

There belong to a Pronoun theſe five things. Number, Caſe, and Gender, as are in a Noun, Declenſion and Perſon, as here followeth.

The Declenſion of Pronouns.

There be four Declenſions of Pronouns.

The firſt declenſion.

Theſe three, Ego, tu, ſui, be of the firſt declenſion, and be thus declined.

Singulariter	*Nominativo Ego.*	Pluraliter	*Nominativo Nos.*
	Genitivo mei.		*Gen. noſtrûm vel noſtri.*
	Dativo mihi.		*Dative nobis.*
	Accuſativo me.		*Accuſativo nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.		*Ablativo à nobis.*
Singulariter	*Nominativo Tu.*	Pluraliter	*Nominativo Vos.*
	Genitivo tui.		*Gen. veſtrûm vel veſtri.*
	Dativo tibi.		*Dative vobis.*
	Accuſativo te.		*Accuſativo vos.*
	Vocativo ô tu.		*Vocativo ô vos.*
	Ablativo à te.		*Ablativo à vobis.*
Singû. and Plural.	*Nominativo caret*		*Accuſativo ſe.*
	Genitivo ſui.		*Vocativo caret.*
	Dativo ſibi.		*Ablativo à ſe.*

The ſecond declenſion.

Theſe ſix, Ille, ipſe, iſte, hic, is, and qui, be of the ſecond declenſion, and be thus declined.

Sing

Singulariter		Pluraliter	
	Nom. iſte, iſta, iſtud.		*Nom. iſti, iſtæ, iſta.*
	Gen. iſtius.		*G. iſtorũ, iſtarũ, iſtorũ.*
	Dat. iſti.		*Dativo iſtis.*
	Ac. iſtum, iſtam, iſtud.		*Accuſ. iſtos, iſtas, iſta.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Abl. iſto, iſtâ, iſto.		*Ablativo iſtis.*

Ille is declined like Iſte, and alſo Ipſe, ſaving that the Neuter gender in the Nominative caſe and in the accuſative caſe ſingular maketh ipſum.

Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo huius. Dativo huic: as afore in the Noun.

Singulariter		Pluraliter	
	Nomin. is, ea, id.		*Nominat. ii, eæ, ea.*
	Genitivo ejus.		*G. eorum, earum, eorum.*
	Dativo ei.		*Dativo iis, vel eis.*
	Ac. eum, eam, id.		*Accuſ. eos, eas, ea.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablat. eo, eâ, eo.		*Ablat. iis, vel eis.*
Singulariter		Pluraliter	
	Nom. qui, quæ, quod.		*N. qui, quæ, quæ, (rum*
	Genitivo cujus.		*G. quorum, quarũ, quo-*
	Dativo cui.		*Dat. quibus vel queis,*
	Ac. quem, quam, quod.		*Ac. quos, quas, quæ.*
	Vocat. caret. (qui.		*Vocativo caret.*
	Ab. quo, quâ, quo vel		*Ab. quibus vel queis.*

Likewiſe Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Alſo Quiſquis is thus declined.

Nom. { *Quiſquis.* / *Quicquid.* } *Ac.* { *Quicquid.* } *Ab.* { *Quoquo.* / *Quaquâ.* / *Quoquo.* }

The Compound of Quis] Note.

Where note that Quid is always a Subſtantive of the Neuter gender.

Theſe five, Meus, tuus, ſuus, noſter and veſter, are of the third declenſion, and be declined like nouns Adjectives of three terminations; in this wiſe. The third declenſion.

Singulariter		Pluraliter	
N. Meus, mea, meum.		*Nom. mei, meæ, mea.*	
Gen. mei, meæ, mei.		*Gen. meorum, mearum,*	
Dat. meo, meæ, meo.		*Dat. meis. (meorum.*	
A. meum, meam, meum.		*Accuſ. meos, meas, mea.*	
Voc. mi, mea, meum.		*Voc. mei, meæ, mea.*	
Ab. meo, mea, meo.		*Ablativo meis.*	

The fourth declenſion.

So is Noſter declined, and Tuus, ſuus, veſter; ſaving that theſe three laſt do lack the Vocative caſe.

Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas, be of the fourth declenſion and be thus declined.

Singulariter		Pluraliter	
No. hic & hæc noſtras & hoc noſtrate.		*N. hi & hæ noſtrates, & hæc noſtratia.*	
Gen. hujus noſtratis.		*Gen. horum, harum & horum noſtratium.*	
Dat. huic noſtrati.		*Dat. his noſtratibus.*	
A. hunc & hanc noſtratem & hoc noſtrate.		*Ac. hos & has noſtrates & hæc noſtratia.*	
Vocat. ô noſtras & ô noſtrate.		*Vocat. ô noſtrates & ô noſtratia.*	
Ab. ab hoc, hac & hoc noſtrate vel noſtrati.		*Ab. ab his noſtratibus.*	

Note.

Here is to be noted, that Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas be called Gentiles, becauſe they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Perſons.

Perſons three.

The firſt perſon ſpeaketh of himſelf; as, Ego *I*, Nos *We*.

The ſecond perſon is ſpoken to: as, Tu *Thou*: Vos, *Ye*. And of this perſon is alſo every Vocative caſe.

The third perſon is ſpoken of; as, Ille, *He*: Illi, *They*. And therefore all Nouns, Pronouns and Participles be of the third perſon.

OF

OF A VERB.

A Verb is a part of ſpeech, declined with mood and tenſe, and betokeneth doing, as, Amo, *I love:* or ſuffering, as, Amor, *I am loved:* or being, as, Sum, *I am.* A Verb.

Of Verbs ſuch as have perſons, be called Perſonals: as, Ego amo, Tu amas. And ſuch as have no perſons, be called Impersonals: as, Tædet, *it irketh.* Oportet, *it behooveth.*

Of Verbs Perſonals there be five kinds, Active, Paſſive, Neuter, Deponent and Commune. Verbs perſonals.

A Verb Active endeth in o, and betokeneth to do: as, Amo, *I love,* and by putting to r, it may be a Paſſive: as, Amor. Active.

A Verb Paſſive endeth in or, and betokeneth to ſuffer: as, Amor, *I am loved,* and by putting away r, it may be an Active: as, Amo. Paſſive.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot take r, to make him a Paſſive: as, Curro, *I run.* Sum, *I am.* And it is Engliſhed ſometime Actively: as, Curro, *I run,* and ſometime Paſſively: as, Ægroto, *I am ſick.* Neuter.

A Verb Deponent endeth in r, like a Paſſive, and yet in ſignification is but either Active: as, Loquor verbum, *I ſpeak a Word,* or Neuter: as, Glorior, *I boaſt.* Depo-nent.

A Verb Commune endeth in r, and yet in ſignification is both Active and Paſſive: as, Oſculor te, *I kiſs thee.* Oſculor à te, *I am kiſſed of thee.* Commune

An Introduction of the

MOODS.

Moods six.

There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative.

The Indicative Mood sheweth a reason true or false: as, Ego amo, *I love.* Or else asketh a question: as, Amas tu? *Doest thou love?*.

Imperative.

The Imperative biddeth or commandeth: as, Ama, *Love thou.*

Optative.

The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God,* or *God grant:* as, Utinam amem, *I pray God I love:* and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Potential.

The Potential mood is known by these signs, *May, can, might, would, should, could* or *ought:* as, Amem, *I may* or *can love:* without an Adverb joyned with him.

Subjunctive.

The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as, Cùm amarem, *when I loved.* And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before or coming after: as, Cùm amarem, eram miser, *when I loved, I was a wretch.*

Infinitive.

The Infinitive mood signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor Nominative case before him: and is known commonly by this sign *To*, as, Amare, *To love.* Also when two Verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, *I desire to learn.*

GERUNDS.

GERUNDS.

There be moreover belonging to the Infinitive mood of verbs, certain voices called Gerunds, ending in di, do, and dum: which have both the active and passive signification: as, Amandi, *of loving*, or *of being loved*. Amando, *in loving*, or *in being loved*. Amandum, *to love*, or *to be loved*. Gerunds three: di, do, dum.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb active: as, Eo amatum, *I go to love*. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passive: as, Difficilis amatu, *Hard to be loved*. Supines two, in um & u.

TENSES.

There be five tenses or Times: the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense. Tenses five.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, *I love*. Present tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, Amabam, *I loved* or *did love*. Preter-imperfect.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have*: as, Amavi, *I have loved*. Preter-perfect.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign *Had*: as, Amaveram, *I had loved*. Preter-pluperfect.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign *shall* or *will*: as, Amabo, *I shall or will love*. Future.

PER-

PERSONS.

Persons three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love*. Tu amas, *Thou lovest*. Ille amat, *He loveth*. Pluraliter Nos amamus, *We love*. Vos amatis, *Ye love*. Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugations four.

VErbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long, before re and ris: as, Amāre, amāris.

The second Conjugation hath e long, before re and ris: as, Docēre, docēris.

The third Conjugation hath e short, before re and ris: as, Legĕre, legĕris.

The fourth Conjugation hath i long, before re and ris: as, Audīre, audīris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. — To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. — To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. — To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. — To hear.

Indica

Indicative Mood, Preſent

Tenſe ſingular,

I love, or, *do love.*	*Thou loveſt,* or, *doeſt love.*	*He loveth,* or, *doth love.*	*We love,* or, *do love.*	*Ye love,* or, *do love.*	*They love.* or, *do love.*

A mo, amas, amat. Doceo, doces, docet. Lego, legis, legit. Audio, audis, audit. *Pluraliter,* Amamus, amatis, amant. Docemus, docetis, docent. Legimus, legitis, legunt. Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tenſe ſingular. Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam, *I loved or did love.* bas, bat. *Plur.* bamus, batis, bant.

Preterperfect tenſe ſingular. Amavi, Docui, Legi, Audivi, *I have loved.* iſti, it. *Plur.* imus, iſtis, erunt vel ere.

Preterpluperfect tenſe ſingular. Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram, *I had loved.* ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.

Future tenſe ſingular. Amabo, Docebo, Legam, Audiam, *I ſhall or will love.* bis, bit. *Plur.* bimus, bitis, bunt. es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Impera-

Imperative Mood.

	Love thou.	*Love he, or let him love.*	*Love we, or let us love.*	*Love ye.*	*Love they, or let them love.*
Preſent tenſe ſingular.	Ama, amet, amato: amato.		*Pl.* amemus.	amate, ament, amatote: amanto.	
	Doce, doceat, doceto: doceto.		*Pl.* doceamus.	docete, doceant, docetote: docento.	
	Lege, legat, legito: legito.		*Pl.* legamus.	legite, legant, legitote: legunto.	
	Audi, audiat, audito: audito.		*Pl.* audiamus.	audite, audiant, auditote: audiunto.	

Optative Mood.

God grant I love.

Preſent tenſe ſing. utinam	Amem, ames, amet.	*Pl.* utin. amemus, ametis, ament.	
	Doceam, Legam, Audiam,	as, at.	*Plur.* utin. amus, atis, ant.
Preterimperfect tenſe ſing. utinam	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	*Would God I loved, or did love.* res, ret.	*Plur.* utin. remus, retis, rent.
Preterperfect tenſe ſingular. utinam	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	*I pray God I have loved.* ris, rit.	*Pl.* utin. rimus, ritis, rint.
Preterpluperfect tenſe ſing. utinam	Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	*Would God I had loved.* ſes, ſet.	*Pl.* utin. ſemus, ſetis, ſent.
Future tenſe ſingular. utinam	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	*God grant I ſhall or will love hereafter.* ris, rit.	*Pl.* utin. rimus, ritis, rint.

Poten-

Potential Mood.

I may or can love.

Preſent tenſe ſing.
Amem, ames, amet. *Plur.* amemus, ametis, ament.
Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plur.* amus, atis, ant.

Preterimperfect tenſe ſing.
Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, *I might, would, ſhould, ought or could (love.*
res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.

Preterperfect tenſe ſingular.
Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, *I might, would, ſhould or ought to (have loved.*
ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Preterpluperfect tenſe ſing.
Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem, *I might, would, ſhould or ought to (had loved.*
ſes, ſet. *Plur.* ſemus, ſetis, ſent.

Future tenſe ſing.
Amavero, Docuero, Legero, Audivero, *I may or can love hereafter.*
ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Subjunctive Mood.

When I love.

Preſent tenſe ſing.
Cum Amem, ames, amet. *Plu. cùm* amemus, ametis, ament.
Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plur. cùm* amus, atis, ant.

Preter-

Preterimperfect tense singular.	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,		*When I loved or did love.*
Cùm		res, ret.	*Plu. Cùm* remus, retis, rent
Preterperfect tense singul.	Amaverim, Docuerim,		*When I have loved.*
Cùm	Legerim, Audiverim,	ris, rit.	*Pl. cùm* rimus, ritis, rint.
Preterpluper. tense singul.	Amaviſſem, Docuiſſem,		*When I had loved.*
Cùm	Legiſſem, Audiviſſem,	ſes, ſet.	*P. cùm* ſemus, ſetis, ſent.
Future tense singular.	Amavero, Docuero,		*When I ſhall or will love.*
Cùm	Legero, Audivero,	ris, rit.	*Pl. cùm* rimus, ritis, rint.

Infinitive Mood.

Preſent and Preterimperfect tenſe.	Amare, Docere, Legere, Audire,	To	Love. Teach. Read. Hear.
Preterperfect & Preterpluperfect tenſe.	Amaviſſe, Docuiſſe, Legiſſe, Audiviſſe,	To have or had	Loved. Taught. Read. Heard.
Future tenſe.	Amaturum, Docturum, Lecturum, Auditurum,	eſſe, To	love, teach, read, hear, hereafter.

Gerunds.	Amandi, of loving,	do, in loving,	dum, to love.
	Docendi, of teaching,	do, in teaching,	dum, to teach.
	Legendi, of reading,	do, in reading,	dum, to read.
	Audiendi, of hearing,	do, in hearing,	dum, to hear.

Supines.

Amatum,		love,	Amatu,		loved.
Doctum,	To	teach,	Doctu,	To	taught.
Lectum,		read,	Lectu,	be	read.
Auditum,		hear.	Auditu,		heard.

Participle the present tense.
- Amans, loving.
- Docens, teaching.
- Legens, reading.
- Audiens, hearing.

Participle of the first future tense.
- Amaturus, to love or about to love.
- Docturus, to teach or about to teach.
- Lecturus, to read or about to read.
- Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb Sum, **in this wise following.**

Sum, es, fui, esse, futurus. **To be.**

Indicative Mood.

Present tense singular. SUm I am: es, est. *Plural.* Sumus, estis, sunt.

Preterimperfect tense sin. Eram, I was: eras, erat. *Plural.* eramus, eratis, erant.

Preterperfect tense singul. Fui, I have been: fuisti, fuit. *Plural.* fuimus, fuistis, fuêrunt vel fuêre.

Preterpluperfect tense sin. Fueram, I had been: fueras, fuerat. *Pluraliter,* fueramus, fueratis, fuerant.

Future tense singular. Ero, I shall or will be: eris, erit. *Pluraliter,* erimus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Preſ. tenſe ſingu.	Sis, Es, Eſto.	be thou	Sit, Eſto.	*Plu.* Simus,	Sitis, Eſte, Eſtote,	Sint, Sunto.

Optative Mood.

Preſent tenſe ſing. utinam — Sim, **I pray God I be**: ſis, ſit. *Plur.* utinam ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperf. tenſe ſing. uti. — Eſſem, **would God I was**: eſſes, eſſet. *Plur.* utinam eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect. tenſe ſing. uti. — Fuerim, **I pray God I have been**: fueris, fuerit. *Plur.* utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluper. tenſe ſing. uti. — Fuiſſem, **would God I had been**: fuiſſes, fuiſſet. *Plur.* utin. fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingul. utin. — Fuero, **God grant I be hereafter**: fueris, fuerit. *Plur.* utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Preſent tenſe ſingular. — Sim, **I may or can be**: ſis, ſit. *Plur.* ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperf. tenſe ſingul. — Eſſem, **I might or could be**: eſſes, eſſet. *Plur.* eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect tenſe ſingular. — Fuerim, **I might, could, ſhould, or ought to have been**: fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſingular. — Fuiſſem, **I might, could, ſhould, or ought to had been**: fuiſſes, fuiſſet. *Plur.* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingular. — Fuero, **I may or can be hereafter**: fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjun-

Subjunctive Mood.

Present tense singul. Cùm { Sim, when I am: sis, sit. *Plural.* Cùm simus, sitis, sint.

Preterimperfect tense singul. cùm { Essem, when I was: esses, esset. *Plur.* cùm essemus, essetis, essent.

Preterperfect tense singul. cùm { Fuerim, when I have been: fueris, fuerit. *Plur.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tense sin. cùm { Fuissem, when I had been: fuisses, fuisset. *Plur.* cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.

Future tense singul. cùm { Fuero, when I shall or will be: fueris, fuerit. *Plur.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and preterimperfect tense. Esse, To be { *Preterperfect and preterpluperfect tense.* Fuisse, to have or had been.

Future tense. Fore vel futurum esse, To be hereafter.

Verbs in *or* of the four Conjugations be declined after these examples.

AMor, amâris vel amâre, amatus sum vel fui, amâri, amatus, amandus. To be loved.

Docèor, docêris vel docêre, doctus sum vel fui, docêri, doctus, docendus. To be taught.

Legor, legêris vel legere, lectus sum vel fui, legi, lectus, legendus. To be read.

Audior, audiris vel audire, auditus sum vel fui, audiri, auditus, audiendus. To be heard.

Indicative Mood.

I am loved.

Present tense sing.	Amor, amaris vel amare, amatur.	*Plur.*	mur,	
	Doceor, docéris vel docére, docetur.		mini,	
	Legor, legeris vel legere, legitur.		ntur.	
	Audior, audiris vel audire, auditur.		untur.	
Preterimperfect tense singular.	Amabar,	*I was loved.*		
	Docebar,			
	Legebar,	baris vel bare, batur.	*Plur.* bamur,	
	Audiebar,	bamini, bantur.		
Preterperfect tense singular.	Amatus,	*I have been*	tus es vel fuisti, tus est vel	
	Doctus,	*loved*	fuit. *Plu.* ti sumus vel fu-	
	Lectus,	sum vel	mus, ti estis vel fuistis, ti	
	Auditus,	fui.	sunt, fuerunt vel fuére.	
Preterpluperf. tense singular.	Amatus,	*I had been*	tus eras vel fueras, tus erat	
	Doctus,	*loved*	vel fuerat. *Plu.* ti eramus vel	
	Lectus,	eram vel	fueramus, ti eratis vel fuera-	
	Auditus,	fueram	tis, ti erant vel fuerant.	
Future tense sing.	Amabor,	*I shall or will be loved.*		
	Docebor,	beris vel bere, itur.	*Pl.* bimur, imini,	
	Legar,		(untur.	
	Audiar,	éris vel ére, etur.	*Plu.* émur, émini, entur.	

Imperative Mood.

	Be thou loved.	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved.*
Present tense singular.	Amare, amator: amator.	ametur.	*Plu.* amemur.	Amamini, amantor: amaminor: amantor.	amentur.
	Docere, docetor: docetor.	docetur.	*Pl.* docemur.	Docemini, docemini: docemini: docentor.	doceantur.
	Legere, legitor: legitor.	legatur.	*Plu.* legimur.	Legimini, legimini: legiminor: leguntor.	legantur.
	Audire, auditor: auditor.	audiatur.	*Pl.* audiamur.	Audimini, audimini: audiminor: audiuntor.	audiantur.

Optative

Optative Mood.

God grant I be loved.

Preſent tenſe ſingular, utinam
Amer, eris vel ere, etur. *Plu. uti.* emur, emini, entur.
Docear,
Legar,
Audiar,
aris vel are, atur. *Plu. uti.* amur, amini, antur.

Preterimperfect ten. ſingular, utinam
Amarer,
Docerer,
Legerer,
Audirer,
Would God I were loved.
reris vel rere, retur. *Plu. uti.* remur, remini, rentur.

I pray God I have been loved.

Preterperfect tenſe ſingular, utinam
Amatus,
Doctus,
Lectus,
Auditus,
ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *Plur. utinam* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Would God I had been loved.

Preterpluperfect tenſe ſingular, utinam
Amatus,
Doctus,
Lectus,
Auditus,
eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plur. utinam* ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

God grant I be loved hereafter.

Future tenſe ſingular, utinam
Amatus,
Doctus,
Lectus,
Auditus,
ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plur. utinam* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Potential Mood.

I may or can be loved.

Preſent tenſe ſingular.
Amer, eris vel ere, etur. *Plur.* emur, emini, entur.
Docear,
Legar,
Audiar,
aris vel are, atur. *Plur.* amur, amini, antur.

Preterimperfect tense singular.	Amarer, Docerer, Legerer, Audirer,	*I would, should, or ought to be loved.* reris vel rere, retur. *Plu.* remur, remini, (rentur.
		I would, should, or ought to have been loved.
Preterperfect tense singular.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Plu.* ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
		I would, should, or ought to had been loved.
Preterpluperfect tense singular.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.
		I may or can be loved hereafter.
Future tense singular.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plu.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense singular.	Amer, êris vel êre, êtur. *Plu. cùm* êmur, êmini, entur.	
Cùm	Docear, Legar, Audiar,	aris vel are, atur. *Plu. cùm* amur, amini, (antur.
		When I was loved.
Preterimperfect ten. singular. Cùm	Amarer, Docerer, Legerer Audirer,	rêris vel rêre, retur. *Plu. cùm* rêmur, (rêmini, rentur,
		When I have been loved.
Preterperfect tense singular. Cùm	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Plu. cùm* ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterplu-

When I had been loved.

Preterpluperfect ten. singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, Cùm — esſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plur. cùm* ti eſſemus, vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

When I ſhall or will be loved.

Future tenſe ſingular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, Cùm — ero fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *P. cùm* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Preſent and Preterimperfect tenſe. Amari, Doceri, Legi, Audiri, To be Loved, Taught, Read, Heard.

Preterperf. tenſe and preterpluperf. tenſe. Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, To have or had been loved. eſſe vel fuiſſe.

Future tenſe. Amatum iri, vel amandum eſſe, Doctum iri, vel docendum eſſe, Lectum iri, vel legendum eſſe, Auditum iri, vel audiendum eſſe, To be loved, taught, read, heard hereafter.

A participle of the preterperfect tenſe. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, Loved, Taught, Read, Heard.

A participle of the future in Dus, Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus, To be Loved, Taught, Read, Heard.

Of certain Verbs going out of Rule, *which are declined and formed in manner following.*

POssum, potes, potui, posse, potens. **To may or can.**

Volo, vis, volui, [illegible] volendi, volendo, volendum: supinis caret: vol[illegible] **To will, or to be willing.**

Nolo, nonvis, nolui, [illegible]: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret, nolens: **To nill or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret: malens: **To have rather or to be more willing.**

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo, edendum: esum esu, vel estum estu: edens, esurus vel esturus: **To eat.**

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus: **To be made or to be done.**

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus. **To bear or suffer.**

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus, ferendus: **To be born or suffered.**

Indicative Mood.

P. Present tense singular.

POssum, potes, potest.
Volo, vis, vult.
Nolo, nonvis, nonvult.
Malo, mavis, mavult. (est.
Edo, edis vel es, edit vel
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre, fertur.

Pluraliter.

Possumus, potestis, possunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, nonvultis, nolunt.
Malumus, mavultis, malunt.
Edimus, editis vel estis, edunt
Fimus, fitis, fiunt.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, feruntur.

Preterim-

Preterimperfect tense singular.

Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam, } as, at. *Plural.* amus, atis, ant.
Edebam,
Fiebam,
Ferebam, } batur.
Ferebar, baris vel bare, batur. *Plu.* bamur, bamini,

Preterperfect tense singular.

Potui,
Volui, } Malui, Edi, Tuli, } isti, it. *Plur.* imus, istis, erunt vel ere.
Nolui,

Factus
Latus } sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. *Plur.* ti sumus vel fuimus, estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.

Preterpluperfect tense singular.

Potueram,
Volueram, } Malueram, Ederam, Tuleram, } ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.
Nolueram,

Factus
Latus } eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense singular.

Potero, eris, erit. *Plur.* poterimus, eritis, erunt.
Volam,
Nolam, } Edam, Fiam, Feram, } es, et. *Plur.* emus, etis, ent.
Malam,
Ferar, fereris vel ferere, feretur. *Plural.* feremur, feremini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

Imperative Mood.

Present tense singular.

Noli, nolito. *Pluraliter* Nolite, nolitote.

Es, esto:	edat,	*Pl.* Edamus,	edite, este,	Edant,
edi:	esto,		estote,	edunto.
edito:	edito:		editote:	
Fito tu:	Fiat,	*Pl.* Fiamus,	Fite,	Fiant,
Fi:	Fito:		fiote:	fiunto.
Fer,	Ferat,	*Pl.* Feramus,	Ferte,	Ferant,
ferto:	ferto:		fertote:	ferunto.
Ferre,	Ferattur,	*Pl.* Feramur,	Ferimini,	Ferantur,
fertor:	fertor:		feriminor:	feruntor.

Optative Mood.

Present tense singular.

Utinam Possim, Velim, Edam, Fiam, Ferar, raris vel rare, ratur. Nolim, Malim, is, it. *Plur. utinam* imus, itis, int. as, at. *Plur. utinam* amus, atis, ant. *Pl. ut.* amur, amini, antur.

Preterimperfect tense singular.

Utinam Possem, Vellem, Nollem, Mallem, Ferrer, reris vel rere, retur. Ederem vel essem, Fierem, Ferrem, es, et. *Plur. utinam*, emus, etis, ent. *Pl.ut.* remur, remini, rentur.

Preterperfect tense singular.

Utinam Potuerim, Voluerim, Noluerim, Factus Latus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Plur.ti* simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint. Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. *Pluraliter utinam* rimus, ritis, rint.

Preterpluperfect tense sing.

Utinam Potuissem, Voluissem, Noluissem, Factus Latus essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.uti.* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent. Maluissem, Edissem, Tulissem, ses, set. *Plur. utinam* semus, setis, sent.

Future

Future tense singular.

Potuero, Voluero, Noluero, } Maluero, Edero, Tulero, } ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Vtinam Factus Latus } sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. *Plur.* simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint.

sero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit

The Potential and the Subiunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do suffer only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present tense and Preterimperf. tense.

Posse, Velle, Nolle, Malle, Edere vel esse, Ferre, Fieri, Ferri, } *Present tense.*

Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse. Edisse. Tulisse. Factum esse vel fuisse. Latum esse vel fuisse. } *Preterimperf. tense.*

Future tense.

Futurum esse. Laturum esse. } Facturum iri, vel faciendum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and queo make ibam and quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, and ibo and quibo in the future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation, having that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Tenses formed of the Preterperfect tense.

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the future tense of the Optative mood, the Potential mood, and the Subiunctive mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperf. tense of the Infinitive mood: as of

Amavi,

Amavi, are formed, Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: and Amavissem, amavisse, keeping i still.

Impersonals.

IMpersonals be declined throughout all Moods and tenses in the voice of the third person singular only: as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this sign *It*: as, It delighteth, Delectat. It becometh not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of speech, derived of a Verb, and taketh part of a Noun, as Gender, case and declension: and part of a Verb, as tense and signification, and part of both, as number and figure.

Four kinds of participles.

There be four kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the Future in rus, and another of the Future in dus.

Present tense.

A Participle of the Present tense, hath his English ending in *ing*: as, *Loving*, and his Latin in ans, or ens: as, Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, by changing the last syllable into ns: as, Amabam: amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The first Future in rus.

A participle of the Future in rus betokneth to do, like the Infinitive mood of the Active voice: as, Amaturus, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter Supine by putting to rus: as, Doctu, docturus.

Preter tense.

A Participle of the Preter tense hath his Eng-

lish ending in *d*, *t*, or *n*; as, *Loved*, *taught*, *slain*: and his Latin in tus, sus, xus; as, Amatus, visus, nexus: and one in uus, as, Mortuus. And it is formed of the latter Supine, by putting to s: as, Lectu, lectus, except Mortuus.

A Participle of the future in dus betokneth to suffer like the infinitive Mood of the Passive voice: as, Amandus, *to be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense by changing tis into dus: as, Amantis, amandus; Legentis, legendus. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as, Legendis veteribus proficis, *in reading old Authors thou dost profit*. The second Future tense in dus.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines come two Participles, one of the Present tense, and another of the future in rus: as of Amo cometh Amans, amaturus; of Curro, currens, cursurus. Of an active come two participles.

Of a verb Passive whose Active hath the Supines come two Participles: one of the Preter tense, and another of the future tense in dus; as of Amor cometh Amatus, amandus. Of a passive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the future in rus: as of Auxilior cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him, it may form also a Participle in dus, as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come four Participles: as of largior cometh largiens, largitus, largiturus, largiendus. Of a commune four.

Participles of the present tense be declined like Nouns Adjectives of three Terminations: as, Nominativo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Parti-

Participles of other tenses be declined like Nouns Adjectives of three divers endings: as, Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

AN Adverb is a part of speech joyned to the Verbs, to declare their signification.

Adverbs some be of time: as, Hodie, cras, heri, perendie, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of

Place: as, Ubi, ibi, hic, istic, illic, intus, foris.

Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.

Order: as, Indè, deinde, denique, postremò.

Asking, or doubting: as, Cur, quare, undè, quorsum, num, nunquid.

Calling: as, Heus, ô, ehodum.

Affirming: as, Certè, nè, profectò, sanè, scilicet, licèt, estò.

Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.

Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, mediusfidius.

Exhorting: as, Eia, agè, agitè, agedum.

Flattering: as, Sodes, amabò.

Forbidding: as, Né.

Wishing: as, Utinam, si, ô si, ô.

Gathering together: as, Simul, unà, pariter, non modò, non solùm.

Parting: as, Seorsùm, sigillatim, vicatim.

Some

Chusing: as, Potiùs, Imò.
A thing not finished: as, Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
Shewing: as, En, ecce.
Doubting: as, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.
Chance: as, Fortè, fortuitò.
Likeness: as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.
Quality: as, Benè, malè, doctè, fortitèr.
Quantity: as, Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
Comparison: as, Tam, quam, magis, minùs, maximè.

Certain Adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctissimè. Fortitèr, fortiùs, fortissimè. Propè, propiùs, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serve unto joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as, Qui ante non cavet post dolebit, He that beware not afore shall be sory afterward. Coràm laudare, & clàm vituperare, honestum est, In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an unhonest point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives: as, Et, ne, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Disjunctives: as, Aut, ve, vel, seu, sive.
- Discretives: as, Sed, quidem, autem, verò, at, ast.
- Causals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

Some

Some be
- Conditionals: as, Si, sin, modò, dum, dummodò.
- Exceptives: as, Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.
- Interrogatives: as, Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.
- Illatives: as, Ergo, ideò, igitur, quare, itaque, proin.
- Adversatives: as, Etsi, quanquam, quamvis, licèt, estò.
- Redditives to the same: as, Tamen, attamen.
- Electives: as, Quàm, ac, atque.
- Diminutives: as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Apposition: as, Ad patrem; or else in Composition: as, Indoctus.

These Prepositions following serve to *the Accusative case.*

- Ad, To.
- Apud, At.
- Ante, Before.
- Cis, On this side.
- Citra, On this side.
- Circum, About.
- Circa, About.
- Contra, Against.
- Erga, Towards.

- Adversus, Against.
- Adversum, Against.
- Extra, Without.
- Intra, Within.
- Inter, Between.
- Infra, Beneath.
- Juxta, Beside, or nigh to.
- Ob, For.

Post

Pone, Behind.
Per, By or through.
Prope, Nigh.
Propter, For.
Secundum, } After.
Post, }
Trans, On the further side.
Ultra, Beyond.
Praeter, Beside.
Supra, Above.
Circiter, About.
Usque, Until.
Secus, By.
Versus, Towards.
Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual word: as, Londinum versus, towards London.
And likewise may Penes be set also.

These Prepositions following serve to the Ablative case.

A, ab, abs, From or fro.
Cum, With.
Coram, Before, or in presence.
Clam, Privily.
De, } Of or fro.
E, }
Ex, }
Pro, For.
Præ, Before, or in comparison.
Palam, Openly.
Sine, } Without.
Absque, }
Tenus, Until, or up to.

Where note that if the casual word joyned with Tenus, be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the Ears, Genuum tenus, Up to the knees.

Note also that the voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

These

These Prepositions following serve to both cases.

In with this sign *To*, to the Accusative case: as, In urbem, Into the City. In without this sign *To* to the Ablative case: as, In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night.
Sub judice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

AN Interjection is a part of speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an imperfect voice.

Some are of Mirth: as, Evax, vah.

Some are of Sorrow: as, Hen, hei.

Some are of Dread: as, Atat.
Some are of Marvelling: as, Papæ.
Disdaining: as, Hem, vah.
Shunning: as, Apage.
Hating: as, Fuge.
Scorning: as, Hui.
Exclamation: as, Proh Deum atque hominum fidem.
Cursing: as, Væ, malum.
Laughing: as, Ha, ha, he.
Calling: as, Eho, ho, io.
Silence: as, Au. And such others.

Some are of

THE

THE CONCORDS of Latin Speech.

FOr the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latin speech there be three Concords. The first between the Nominative case and the Verb: The second, between the Substantive and the Adjective, The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

WHen an English is given to be made in Latin, look out the Principal Verb. If there be more verbs than one in a sentence, the first is the principal verb; except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, that, which, which, or a Conjunction: as, Ut, *that*; cum, *when*; si, *if*; and such others.

When ye have found the verb, ask this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the verb: except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case. And the Nominative shall, in making and construing Latin, be set before the verb, except a question be asked, and then the Nominative is set after the verb, or after the sign of the verb: as, [b] Amas ? tu? Lovest thou? [b] Venitne ? Rex? Doth the King come?

Likewise if the verb be of the imperative mood: as, [b] Ama ? tu, Love thou. [b] Amato ? ille, Let him love.

And sometime when this sign it or there cometh before the English of the verb: as, [b] Est ? liber meus,

meus, It is my book. [b] Venit ad me [a] quidam, There came one to me. And that casual word which cometh next after the verb, and answereth to the question *whom?* or *what?* made by the verb shall commonly be the Accusative case; except the verb do properly govern another case after him to be construed withal: Si cupis [a] placere [b] magistro, [a] utere [b] diligentia, nec [a] sis tantus [b] cessator, ut [b] calcaribus [a] indigeas, If thou covet to please thy master, use diligence, and be not so slack, that thou shalt need spurs.

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, [a] Præceptor [b] legit, [a] vos vero [b] negligitis, The master readeth and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural, which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, [a] Ego & [a] tu [b] sumus in tuto, I and thou be in safeguard. [a] Tu & [a] Pater [b] periclitamini, Thou and thy Father are in jeopardy. [a] Pater & [a] Præceptor [b] accersiunt te, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a Verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium [a] iræ amoris [a] redintegratio [b] est, The falling out of lovers is the renewing of love. [a] Quid enim nisi [a] vota [b] supersunt? For what remaineth save only prayers? Pectora percussit, [a] pectus quoque [a] robora [b] fiunt, She strake her breast, and her breast turned into oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause afore-going, or else some member of a sentence may be the nominative

Native case to the verb: as, [a] Diluculo surgere, salu-berrimum [b] est. To rise betime in the morning, is the most wholsome thing in the world. [a] Multum scire vita [b] est jucundissima, To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an adjective, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agreeth with his Substantive in case, gender and number: as, [a] Amicus [b] certus in [a] re [b] incerta cernitur, A sure friend is tryed in a doubtful matter. [a] Homo [b] armatus, a man armed. [a] Ager [b] colendus, A field to be tilled. [a] Hic [a] vir, This man. [b] Meus [a] herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many Substantives singular having a conjunction copulative coming between them, will have an adjective plural, which adjective shall agree with the Substantive of the most worthy gender: as, [a] Rex & Regina [b] beati, The King and Queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a Relative, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearsed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number, and person: as, [a] Vir sapit [b] qui pauca loquitur, That man is wise that speaketh few things or words.

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the neuter gender, and singular number: as, [a] In tempore veni, [b] quod omnium rerum est primum, I came in season which is the chiefest thing of all. But if the Relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, [a] Tu multum dormis, & [a] [a] ipse potas, [b] quæ ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often, both which things are nought for the body.

When this English *that* may be turned into this English *which*, it is a relative; otherwise it is a conjunction, which in Latin is called quod, or ut: and in making Latin it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the verb into the Infinitive mood: as, Gaudeo [a] quod tu bene [b] vales: Gaudeo [a] te bene [b] valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo [a] ut tu [b] abeas: Jubeo [a] te [b] abire, I bid that thou go hence.

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, shall have a relative plural, which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, [a] Imperium & [a] [a] dignitas [b] quæ petisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yea, and in such a case, though the Substantives or Antecedents be of the masculine, or of the feminine gender, and some of them of the neuter, yet may the Adjective or Relative be put in the neuter gender: as, [a] Arcus & [a] [a] calami sunt [b] bona, The bow and arrows be good. [a] Arcus & [a] [a] calami [b] quæ fregisti, The bow and arrows which thou hast broken.

The

The Case of the Relative.

When there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb: as, Miser est [a] qui nummos [b] admiratur, Wretched is that person which is in love with mony.

But when there cometh a Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him: as, Felix [b] quem [a] faciunt aliena [a] pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the substantive to the adjective that is joyned with, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, [a] quod omnium est [b] sordidissimum, Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the rule of the Relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb like as the Relative doth: as, Hei mihi, qualis erat! Talis erat, [b] qualem nunquam [a] vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb: as, [b] Quibus voluisti me gratias [a] agere, egi, What persons thou wilt leost me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, [b] Quibus rebus [a] adductus fecisti? With what things moved [illegible]

Sometime of the Gerund: as, [b] Quæ nunc non est [a] narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as, [b] Quem [a] in locum deducta res sit, vides, Unto what state the matter is now brought thou feest.

Sometime of the substantive that it doth accord with: as, Senties [b] qui [a] vir siem, Thou shalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of speaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a noun Partitive or Distributive; as, [b] Quarum rerum [a] utram minus velim, non facile possum existimare, Of the which two things whether I would with less will have, I cannot easily esteem.

Sometime it is put in the Genitive case, by reason of a Substantive coming next after him: as, Ego illum non novi, [b] cujus [a] causâ hoc incipis, I knew him not for whose cause thou beginest this matter.

Sometime it is otherwise governed of a noun Substantive: as, Omnia tibi dabuntur, [b] quibus [a] opus habes, All things shall be given thee which thou hast need of.

Sometime of an Adverb: as, [b] Cui utrùm [a] obviam procedam, nondum statui, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative case with this sign *than*, and is governed of the comparative degree coming after him: as, Utere virtute, [b] quâ nihil est [a] melius, Use vertue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative case absolute, as, Quantus erat Julius Cæsar, [a] [b] quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingressi sunt? How worthy a man was Julius Cesar, under whose conduct the Romans first [illegible] into Britain.

[illegible] when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative case: as, Ferrum habuit [b] quo se [a] occideret, He had a knife [illegible] he would have slain himself.

[illegible] a Relative cometh between two Substantives of divers genders, it may indifferently [illegible]

accord with either of them: as, [a] Avis, [b] quæ passer appellatur; or Avis, [b] qui [a] passer appellatur, The bird which is called a Sparrow. Yea, though the Substantives be of divers numbers also: as, Estne ea [a] Lutetia, [b] quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Or else, Estne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Parisios dicimus?

Constructions of nouns Substantives.

When two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, [a] Facundia [b] Ciceronis, The eloquence of Cicero. [a] Opus [b] Virgilii, The work of Virgil. [a] Amator [b] studiorum, A lover of studies. [a] Dogma [b] Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shal be put both in one case: as, [a] Pater meus [a] vir amat me [b] puerum, My Father being a man, loveth me a child.

When the English of this word res is put with an adjective, ye may put away res, and put the adjective in the neuter gender, like a Substantive: as, [a b] Multa me impedierunt, many things hindered me. And being so put it may be the Substantive to an Adjective: as, [a] Pauca his [b] similia, A few things like unto these. [a] Nonnulla [b] hujusmodi, Many things of like sort.

An Adjective in the neuter gender put alone without a substantive, standeth for a substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a substantive: as, [a] Multum [b] luteri, much gain. [a] Quantum [b] negotii? How much business? [a] Id [b] operis, That work.

Words importing moment of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun Substantive, or a verb Substantive, may be put in the Ablative case, or in the ge-

genitive: as, [a] Puer [b] bona indole, or [a] Puer [b] bonæ indolis, A child of a good towardness. [a] Puer [b] boni ingenii, or [a] Puer [b] bono ingenio, A child of a good wit.

Opus and usus, when they be Latin for need, require an Ablative case: as, [a] Opus est mihi tuo [b] judicio, I have need of thy judgment. Viginti [b] minis [a] usus est filio, My son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives,

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance or forgetting, and such other like, require a genitive case: as, [a] Cupidus [b] auri, Covetous of money. [a] Peritus [b] belli, Expert of warfare. [a] Ignarus [b] omnium, Ignorant of all things. [a] Fidens [b] animi, Bold of heart. [a] Dubius [b] mentis, Doubtful of mind. [a] Memor [b] præteriti, Mindful of that is past. [a] Reus [b] furti, Accused of theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives, with certain nouns of number, require a genitive case: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis, for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres; primus, secundus, tertius, &c. as, [a] Aliquis [b] nostrum. [a] Primus [b] omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a noun, pronoun, or participle, and the same tense of a verb, that the question is asked by: as, [a] Cujus est fundus? [b] Vicini. Quid [a] agitur in ludo literario? [b] Scribitur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as, [a] Cujus est sententia? [b] Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, [b] Quanti [a] emisti librum? [b] Parvo. Or except I must answer by one of these possessives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, [a] Cujus est domus? [b] non vestra, sed [b] nostra.

Nouns

Nouns of the comparative and the superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this english *of*, or *among*, require a genitive case: as, [b]Aurium [a]mollior est sinistra, *Of the ears, the left is the softer.* Cicero [b] Oratorum [a] eloquentissimus, *Cicero the most eloquent of Orators.*

Nouns of the comparative degree, having *than* or *by* after them, do cause the word following to be the ablative case: as, [a] Frigidior [b] glacie, *More cold than ice.* [a] Doctior [b] multo, *Better learned by a great deal.* Uno [b] pede [a] altior, *Higher by a foot.*

The Dative Case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as, Labor est [a] utilis [b] corpori, *Labor is profitable to the body.* [a] Æqualis [b] Hectori, *Equal to Hector.* [a] Idoneus [b] bello, *Fit for war.* [a] Jucundus [b] omnibus, *Pleasant to all persons.* [b] Parenti [a] supplex, *Suppliant to his Father.* [b] Mihi [a] proprium, *Proper to me.*

Likewise nouns adjectives of the passive signification in bilis, and participials in dus: as, [a] Flebilis [a a] flendus [b] omnibus, *To be lamented of all men.* [a] Formidabilis [a a] formidandus [b] hosti, *To be feared of his enemy.*

The Accusative Case.

The measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris [a] alta [b] centum pedes, *A tower an hundred foot high.* Arbor [a] lata [b] tres digitos, *A tree three fingers broad.* Liber [a] crassus [b] tres pollices, *vel* [b b] tribus pollicibus, *A book three inches thick.*

The

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenty or wanting, require an ablative case, and sometime a genitive: as, [b] Copiis [a] abundans. Crus [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [bb] iræ, ab irâ. Nulla epistola [a] inanis [b] re aliqua. [a] Ditissimus [b] agri. [b] Stultorum [a] plena sunt omnia. Quis nisi [b] mentis [a] inops, oblatum respuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] scelerisque [a] purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. [a] Expers [b] omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ablative case: as, [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculis. [b] Virtute [a] præditus. [b] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may instead of an ablative case have an infinitive mood of a verb: as, [a] Dignus [b] laudari, worthy to be praised. [a] Contentus in pace [b] vivere, content to live in peace.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be used when suffering or passion is signified: as, [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester be used: as, [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tua.

These genitive cases, Nostrûm, vestrûm, be used after distributives, partitives, comparatives, and superlatives: as, [a] Nemo [b] vestrûm. [a] Aliquis [b] nostrûm. [a] Major [b] vestrûm. [a] Maximus natu [b] nostrûm.

Construction of the Verb: and

first with the Nominative case.

Sum, fiero, fio, existo, and certain verbs passives: as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such case after

after them, as they have before them: as, [a] Fama [a] est [b] malum, *Fame is an evil thing.* [a] Malus Cultus [a a] fit [b] bonus, *an evil person by due ordering or governance is made good.* [a] Croesus [a a] vocatur [b] dives, *Croesus is called rich.* [a] Horatius [a a] salutatur [b] Poeta, *Horace is saluted by the name of Poet.* Malo [a] [b] divitem [a a] esse quam haberi, *I had rather thou were rich indeed than so accounted.*

Also verbs that betoken bodily moving, going, sitting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, cubo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a nominative case of a noun or participle, declaring the manner or circumstance of the doing or suffering: as, [a] Incedo [b] claudus, *I go lame.* [a] Petrus [a a] dormit [b] securus, *Peter sleepeth void of care.* [a] Tu [a a] cubas [b] supinus, *Thou lyest in bed with thy face upward.* [a] Somnias [b] vigilans, *Thou dreamest waking.* [a] Studeto [b] stans, *Study thou standing.* And likewise in the accusative case: as, Non decet [a] quenquam [a a] meare [b] currentem, aut mandentem; *It doth not become any man to piss running or eating.*

And generally, when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb belong both to one thing, that is to say, have relation either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verb be transitive or intransitive, of what kind soever the verb be: as, [a] Loquor [b] frequens, *I speak often.* [a] Taceo [b] multus, *I hold my peace much.* [a] Scribo epistolas [b] rarissimus, *I write letters very seldom.* [a] assuescas [a a] bibere vinum [b] jejunis, *Accustom not thy self to drink wine next thy heart, or not having eaten somewhat before.*

The

The Genitive case.

THis verb Sum, when it betokeneth or importeth possession, owing or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty or guise, it causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the Genitive case: as, Hæc vestis [a] est [b] patris. This garment is my Fathers. [b] Insipientis [a] est dicere, non putaram, It is the property of a fool to say I had not thought. Extremæ [a] est [b] dementiæ discere dedisscenda, It is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterward be learned otherwise. [b] Orantis [a] est nihil aliud cœlestia cogitare, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns, Meus, tuus, suus, noster, and vester, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case: as, Hic codex [a] est [b] meus, This book is mine. Hæc domus [a] est [b] vestra, This house is yours. Non [a] est mentiri [b] meum, It is not my guise (or property) to lye. [b] Nostrum [a] est injuriam non inferre, It is our parts not to do wrong. [b] Tuum [a] est omnia æqua pati, It is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive case, betokening the value: as, [b] Parvi [a] ducitur probitas, Honesty is reckoned little worth. Vilissimi [a] penditur nobilitas, Nobleness of birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, putting, quitting or absolving, will have a Genitive case, of the crime, or of the fault, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or with an Ablative case most commonly without a preposition: as, Hic [b] furti se [a] alligat, vel [b] furto. [a] Admonuit

monuit me [b] errati, vel [bb] errato. [b] De Pecuniis repe-
ndis [a] damnatus eſt.

Satago, miſereor, miſereſco, require a Genitive caſe:
as, [b] Rerum ſuarum [a] ſatagit. [a] Miſerere [b] mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, and memini, will
be a Genitive, or an Accuſative caſe: as, [a] Remi-
niſcor [b] hiſtoriæ. [a] Obliviſcor [b] carminis. [a] Recordor
quantiam. [a] Obliviſcor [b] lectionem. [a] Memini [b] tui,
vel [bb] te, I remember thee. [a] Memini [b] de te, I
ſpeak of thee. [a] Egeo, or [a] indigeo [b] tui, *vel* [bb] te, I
have need of thee. [a] Potior [b] urbis, I conquer the
City. [a] Potior [b] voto, I obtain my deſire.

The Dative caſe.

All manner of verbs put acquiſitively, that is
to ſay, with theſe tokens *to* or *for* after them,
will have a Dative caſe: as, Non [b] omnibus [a] dormio,
I ſleep not to all men. [b] Hunc [a] habeo, non [b] tibi, I
have it for this man, and not for thee.

To this rule do alſo belong Verbs betokening to
profit, or diſprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Compero, compono, confero,
Give or reſtore: as, Dono, reddo, refero,
Promiſe or to pay: as, Promitto, polliceor, ſolvo,
Command or them: as, Impero, indico, monſtro,
Truſt: as, Fido, confido, fidem habeo. (not
Obey or to be againſt: as, Obedio, adulor, repug-
Threaten or to be angry with: as, Minor, in-
dignor, iraſcor.

Alſo Sum with his compounds, except Poſſum.
Alſo Verbs compounded with Satis, bene, and male,
as, Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally certain
Verbs compound with theſe Prepoſitions, Præ, ad,
ſub, ante, poſt, ob, in, and inter, will have a
Dative caſe: as, Præluceo, adjaceo, condono, ſubo-
leo,

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, interfero.

This verb Sum, es, fui, may oftentimes be for habeo, and then the word that seemeth in English to be the nominative case, shall be put in the dative, and the word that seemeth to be the accusative case, shall be the nominative: as, a mihi a mater, I have a Mother, Non a est b mihi a argentum, I have no money. But if Sum be in Infinitive mood, this nominative shall be turned into the accusative: as, Scio b tibi non a esse a argentum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nominative case, and a Dative, the word that is the Nominative case may be also the Dative: So that Sum may in such manner of speaking be construed with a double Dative case: as, a Sum b tibi bb præsidio, I am to thee a safeguard. Hæc res a est b voluptati, This thing is to me a pleasure.

And not only Sum, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double Dative case, one of the person, and another of the thing: as, a Do b tibi vestem bb pignori. a Verto hoc b tibi bb vitio. Hoc tu b tibi bb laudi a duces.

The Accusative case.

VErbs transitives are all such as have after them an Accusative case of the doer or sufferer, whether they be active, commune, or neuter: as, Ulixes b promptos a facit Fœminæ a judicantur b vices. a Largitur b pecuniam.

Also verbs neuters may have an Accusative case of their own signification: as, Endymionis b somnum a dormis. a Gaudeo b gaudium. a Vivo b vitam.

Verbs of asking, teaching and arraging, have two Accusative cases, one of the sufferer, another of the thing: as, a Rogo b te bb pecuniam. a Doceo b te bb literas. b Quod bb te jamdudum a hortor. a Exuo b me bb gladium.

The Ablative case.

ALl verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign *with* before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, [a] Ferit [b] gladio. [a] Taceo [b] metu. Summa [b] eloquentia [a] egit.

The word of price is put after verbs in the Ablative case: as, [a] Vendidi [b] auro. [a] Emptus sum [b] argento. Except these genitives when they be put alone without Substantives: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quantucunque: as, [b] Quanti [a] mercatus es hunc equum? [a] Certè [b] pluris quàm [a] vellem. Having that after verbs of price we shall always use these adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading or unloading, will have an ablative case: as, [a] Affluis [b] opibus. [a] Cares [b] virtute. [a] Expleo te [b] fabulis. [a] Spoliavit me [b] bonis omnibus. [a] Oneras stomachum [b] cibo. [a] Levabo te hoc [b] onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, numero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving or distance, or taking away, will have an Ablative case, with a, ab, ex, or de: as, [a] Accepit literas [b] à Petro. [a] Audivi ex nuncio. Longè [a] distat [b] à nobis. [a] Eripui te [b] è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into a dative: as, [a] Subtraxit [b] mihi emolumentum. [a] Eripuit [b] illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, [a] Præfero hunc multis [b] gradibus, I prefer this man by many degrees. [b] Paulo intervallo illum [a] superat, he is beyond the other at a little space.

A Noun, or a Pronoun Substantive, joyned with a Participle, expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative case absolute: as, a Rege b veniente, hostes fugerunt, The King coming, the enemies fled. a Me b duce vinces, I being Captain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words, dum, quum, quando, si, quanquam, postquam: as, a Rege b veniente; *id est*, Dum veniret Rex. a Me b duce; *id est*, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a preposition, or sometime a Dative of the doer: as, Virgilius a legitur b à me. b Tibi fama a petatur. And the same Ablative or Dative shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the active: as, a Ego b lego Virgilium. b Petas a tu famam.

Gerunds.

GErunds and Supines, will have such cases as the Verbs that they come of: as, Otium a scribendi b literas. Ad a consulendum b tibi. a Auditum b poetas.

When the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, facietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like: if the Verb should be of the active voice, it shall have the Gerund in di. And the same Gerund di, is used also after certain adjectives: as, a Cupidus b videndi. a Certus b eundi. a Peritus b jaculandi. a Gnarus b bellandi.

Note

When ye have an english of the participle of the present tense, with this sign *of* or *with* coming after a noun adjective, it shall in Latin making be put in the gerund in do: as, [a] Defessus sum [b] ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the participle of the present tense coming without a Substantive, with this sign *in* or *by*, before him, shall in Latin making be put in the gerund in do: as, Cæsar, [b] dando, [b] sublevando, [b] ignoscendo, gloriam [a] adeptus est: [b] In apparando totum hunc [a] consumunt diem: And the same gerund in do is used either without a prepostition, or with one of these prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, Deterrent [a] à [b] bibendo, [a] Ab [b] amando. Cogitat [a] de [b] edendo. Ratio bene scribendi [a] cum [b] loquendo conjuncta est.

The English of the Infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the gerund in dum: as, Dies mihi ut satis sit [a] ad [b] agendum, vereor: I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The gerund in dum is used after one of these prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, [a] Ad [b] capiendum hostes. [a] Ob (*vel* [a] propter) [b] redimendum captivos. [a] Inter [b] cœnandum. [a] Ante [b] damnandum.

And when ye have this english *must* or *ought* in a reason, where it seemeth to be made by this verb oportet, it may be put in the gerund in dum, with this verb est set impersonally: and then the word that seemeth in the English to be the Nominative case, shall be put in the dative: as, [a] Abeundum est [b] mihi, I must go hence.

Supines.

The first Supine hath his active signification and is put after Verbs and Participles that betoken moving to a place: as, [a] Eo [b] cubitum. [b] Spectatum [a] admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his passive signification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive: as it may be indifferently said in Latin, [a] Facile [b] factu, or [a] Facile [b] fieri, Easie to be done. [a] Turpe [b] dictu, or [a] Turpe [b] dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

NOuns that betoken part of Time, be commonly put in the Ablative case: as, [b] Nocte [a] vigilas. [b] Luce [a] dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, [b] Sexaginta annos [a] natus. [b] Hyemem totam [a] stertis.

Space of Place.

NOuns that betoken space between place and place be commonly put in the accusative case: as, [b] Pedem hinc ne [a] discesseris, Go not thou a foot from this place.

A Place.

NOuns Appellatives, or names of great places, be put with a preposition, if they follow a Verb that signifieth in a place, to a place, from a place, or by a place: as, [a] Vivo [b] in Anglia. [a] Veni [b] per Galliam. [bb] in Italiam. [a] Proficiscor [b] ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper name

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, [a] Vixit [b] Londini. [a] Studuit [b] Oxoniæ.

And these nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewise used: as, [a] Procumbit [b] humi bos. [b] Militiæ [a] enutritus est. [b] Domi [bb] bellique otiosi [a] vivitis.

But if the place be of the third declension, or the plural number, it shall be put in the dative, or in the ablative case: as, [a] Militavit [b] Carthagini, or [bb] Carthagine. [b] Athenis [a] natus est. Likewise we say, [b] Ruri, or [bb] Rure [a] educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the accusative case without a preposition: as, [a] Eo [b] Romam. Likewise, [a] Confero me [b] domum. [a] Recipio me [b] rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the ablative case without a prepositon: as, [a] Discessit [b] Londino. [a] Profectus est [b] Londino (*vel* per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, [a] Abiit [b] domo. [b] Rure [a] reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him, and this word *it* or *there* is commonly his sign: as, Decet, It becometh. [a] Oportet [b] aliquem esse, There must be some body. But if he hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the verb Impersonal will have after him: as, [b] Me [a] oportet, I must. [b] Tibi [a] licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a genitive case of all casual words, except mea, tua, sua, nostra, vestra, and cuja, the Ablative cases of the

pronouns possessives: as, a Interest b omnium recte agere. b Tui a refert teipsum nosse.

Certain Impersonals require a dative case: as, Libet, licet, paret, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accusative case only: as, delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the accusative case will have also a genitive: as, bb Nostri b nosmet a pœnitet. b Me bb civitatis a tædet. a Pudet b me bb negligentiæ. a Miseret b me bb tui. b Me bb illorum a misereſcit.

Verbs Impersonals of the passive voice, being formed of neuters, do govern such cases as the verbs neuters which they come of: as, a Parcatur b sumptui, Let cost be spared. Because we say, a Parcamus b pecuniæ, Let us spare cost.

A verb Impersonal of the passive voice, hath like case as other verbs passives have: as, a Benefit multis b à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood: as, Maxima vi a certatur, *subaudi*, b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonal in tur: as, b In ignem posita est, a fletur.

A Participle.

Participles govern such cases as the verbs that they come of: as, a Fruitus b amicis. a Consulens b tibi. a Diligendus b ab omnibus.

Here note, that participles may four manner of ways be changed into nouns. The first is, when the voice of a participle is confounded with another case than the verb that it cometh of: as, a Appetens b vini. Desire of wine.

The ſecond when it is compounded with a prepoſition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withal: as, Indoctus, Innocens.

The third, when it formeth all the degrees of compariſon: as, Amans, amantior, amantiſſimus. Doctus, doctior, doctiſſimus.

The fourth when it hath no reſpect, nor expreſs difference of time: as, Homo laudatus, A man laudable. Puer amandus, *id eſt*, amari dignus, A child worthy to be loved. And all theſe are properly called nouns participials.

Participles when they be changed into nouns require a Genitive caſe: as, [a] Fugitans [b] litium. [a] Indoctus [b] pilæ. [a] Cupientiſſimus [b] tui. [b] Lactis [a] abundans.

Theſe participial voices, peroſus, exoſus, pertæſus, have always the active ſignification, when they govern an accuſative caſe: as, [a] Exoſus [b] ſævitiam, hating cruelty. [b] Vitam [a] pertæſus, weary of life.

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive caſe: as, [a] Multum [b] lucri. [a] Tunc [b] temporis. [a] Ubique [b] gentium.

Certain adverbs will have a Dative caſe, like as the nouns that they come of: as, Venit [a] obviam [b] illi. Canit [a] ſimiliter [b] huic.

Theſe datives be uſed adverbially, Temperi, luci, veſperi: as, Tempori ſurgendum. Veſperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accuſative caſe of the Prepoſition that they come of: as, Propius [a] urbem. [a] Proxime [b] caſtra.

Nowhere note that Prepoſitions, when they be ſet without a caſe, or elſe do form the degrees of compariſon, be changed into Adverbs.

The Conjunction.

COnjunctions Copulatives and Diſjunctives, and theſe four, Quam, niſi, præterquam, an, couple like caſes: as, [a] Xenophon & [a] Plato fuêre [b] æquales. And ſometimes they be put between divers caſes: as, [a] Studui [b] Romæ & [bb] Athenis. Eſt [a] liber [b] meus & [bb] fratris. [a] Emi fundum centum [b] nummis & [bb] pluris.

Conjunctions Copulatives and Diſjunctives moſt commonly join like moods and tenſes together: as, [a] Petrus & Johannes [b] precabantur & [bb] docebant. And ſometimes divers tenſes: as, Et [b] habetur & [bb] referetur tibi à me [a] gratia.

The Preposition.

SOmetime this prepoſition In is not expreſſed, but underſtood, and the caſual word nevertheleſs put in the Ablative caſe: as, Habeo te [b] loco parentis: *id eſt*, [a] in [b] loco.

A Verb compound, ſometime requireth the caſe of the prepoſition that he is compounded withal: as, [a] Exeo [b] domo. [a] Prætereo [b] te inſalutatum. [a] Adeo [b] templum.

The Interjection.

CErtain Interjections require a nominative caſe; as, [a] O feſtus [b] dies hominis. Certain a Dative: as, [a] Hei [b] mihi. Certain an Accuſative: as, [a] Heu [b] ſtirpem inviſam. Certain a vocative: as, [a] Proh ſancte [b] Jupiter. And the ſame Proh will have an Accuſative caſe: as, [a] Proh Deûm atque hominum [b] fidem.

FINIS.

¶ GUILIELMI LILII

ad suos Discipulos monita Pædagogica, seu *Carmen de Moribus*.

QUi mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum:
Templa petas supplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies sit lota manúsque;
Sint nitidæ vestes, comptáque cæsaries.
Desidiam fugiens, cùm te schola nostra vocârit,
Adsis; nulla pigræ sit tibi causa moræ.
Me Præceptorem cùm videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque fac sedeas, ubi te sedisse jubemus;
Inque loco, nisi sis jussus abire, mane.
Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ sede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes; at singula rectè:
Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inseruisse decet.
Sæpe recognoscas tibi lecta, animóque revolvas;
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is, qui nil dubitat, nil capit indè boni.
Disce puer quæso, noli dediscere quicquam,
Nè mens te insimulet conscia desidiæ.
Sísque animo attentus: quid enim docuisse juvabis,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat:
Invigila, & parta est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec semina profert,
Nî sit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittit, spem simul ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens studio, submissâ voce loquêris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

CARMEN DE MORIBUS.

Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latinè;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licèt indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultiùs ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibúsve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactet,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis emésve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties isque redisque feres.
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISSIMA INSTITUTIO, *Seu,* Ratio Grammatices cognoscendæ, ad omnium puerorum utilitatem præscripta.

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcipit.

LONDINI,

Excudit *Rogerus Nortonus* Regius in *Latinis, Græcis* & *Hebraicis* Typographus.

1693.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa
Non parvus: Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista latere scio?

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor sunt partes.

Orthographia, Etymologia, } Syntaxis, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: ut, Lectio, non Lexio: ab ὀρθὸς rectus, & γραφὴ scriptura.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales: *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca est. Ex quibus variè dispositis coalescunt diphthongi quinque

æ	*Musæ*	Vocales.
au	*Audio*	Diphthongi.
œ ut	*Cœtum*	Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt mutæ; *b, c, d, g, k, p, q, t,* Mutæ.
ei	*Hei*	
eu	*Euge.*	

Septem autem semivocales: *l, m, n, r, s, x, z.* Semivocales.

Ex eis

Liquidæ S. X & Z.

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l*, *m*, *n*, *r*. S, verò suæ cuiusdam potestatis litera est; quæ interdum etiam liquescit. *X* & *Z* duplices sunt consonantes atque etiam *i* inter duas vocales.

J & V. consonantes aliquando K. Y. & Z.

Adduntur etiam consonantibus *J* & *V*, quando sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur; ut Juno, Jovis; Voluntas, Vultus.

K, *y*, & *z*, latinis dictionibus nunquam admiscentur.

H aspiratio.

H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud Poetas autem interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus, ut, Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus; consonantibus verò nullis; rectè itaque enunciamus

Hiulcus, } trissyl- } Hieronymus, } pentasyl-
Hiacchus, } laba. } Hieremias. } laba.

At in latinis dictionibus interdum *H* postponitur *c*, ut, Charus, charitas; Pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ; ut, *Deum time*, *Regem honora*; & propria nomina: ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omnino vel signari debent: ut, *Musæ præsunt*, vel *Musæ præsunt*.

Literæ majusculæ.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

A. Aulus	P. C. Patres conscripti,
C. Caius,	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
D. Decius,	R. P. Respublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius,	Sex. Sextus.
M. Marcus	S. P. Q. R. Senat, populusque Romanus.
P. Publius,	T. Titus.
P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia, Et ejus generis infinita.

In

In numeris verò significant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

Ectè scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque con-
ctere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti
rent: ut, A—bdomen, A—bdera.
Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct	ut	Do-ctus;	gm	ut	A-gmen.
		San-ctus;	gn		I-gnis.
	ut	Scri-psi;	st	ut	Ve-ster.
		Sum-psi;			Magi-ster.
	ut	Di-scis;	xi	ut	An-xius.
		Di-sco;			Di-xi. &
	ut	Æ-tna;			similia.

ter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingere-
Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna.
ost *x* non scribitur *s*: ut, Excribo, exolvo; non ex-
o, exsolvo. In compositis cum præpositione auribus
phoniæ serviendum est:

ut	Occurro	potiùs, quàm	Obcurro.
	Officio		Obficio.
	Aufero		Abfero.
ntra	Abstineo	non autem	Austineo.
	Obtineo		Ottineo.
	Obrepo		Otrepo.

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, Redamo, redigo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepia.

ORthographiæ affinis est Orthoepia, hoc est emendatè rectèque loquendi ratio, ab ὀρθὸς rectus, & ἔπος verbum.

Hîc imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, ut vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem dividant: vel contrà, ad singulas quasque voces longâ interspiratione, consilescant, ructu, risu, singultu, screatu vel tussi, sermonis tenorem inepte dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando (*I*) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur; quo vitio ex Britannis maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, ubi quis (*l*) nimis operosè sonat; ut Elhucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciant, dum

pro { Multus, Mollis, Falsus, } auditur { Moultus. Moolis. Faulsus. }

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties singulas aliquas exilius & graciliùs enunciamus quàm par est; ut cum

pro { Nunc, Tunc, Aliquis, Alius, } proferimus { Nync. Tync. Eliquis. Elius. }

Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem ſyllaba ſæpius repetitur: ut, Cacacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius. Trauliſmus.

Huic vitio ut fœdiſſimo, ita & periculoſiſſimo, ſic occurrendum putat Fabius: ſi exigatur à pueris ut notam & verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis & aſperis inter ſe coeuntibus ſyllabis concatenatis, ac velut infragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, tridens, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix,
——— poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portáſque refregit.

Plateaſmus eſt quando craſſius & voce pluſquam virili qui nitimur: ut cùm Plateaſmus.

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus { Mountes. Fountes. Pountes. }

Ut etiam pro { Ergo, Sperma, Perago, } efferimus { Argo. Sparma. Parago. }

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro *V* conſonante *F* pro *V*. ſant *F*, & è contra *V*, pro *F*.

ut { Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo. Vis. Volui. Velle. }

Et rurſum { Vero, Vers, Verre, } pro { Fero, Fers, Ferre. } *V* pro *F*.

S Verò mediam inter duas vocales corruptè ſonant *S*. nulli,

pro { Læſus, Viſus, Riſus, } pronunciantes { Læzus. Vizus. Rizus. }

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperiùs, enunciari volunt: Malè ergo, *H*.

pro

Homò,		Omo.
Hamus,		Amus.
Humus,		Umus.
Christus,		Cristus.
Chrisma,	Efferimus	Crisma.
Claremes,		Cremes.
Thus,		Tus.
Diphthongus,		Diptongus.
Sphæra,		Spæra.

Fœdè quoque erratur à noſtris, ubi *t* & *d* tanquam aſpiratas pronunciant.

Amath,		Amat.
ut Caputh,	pro	Caput.
Aputh,		Apud.

At innumera penè ſunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiæ emendanda relinquimus.

De ſententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcriptura rectè diſtinguenda conſiſtere videtur: Proinde de clauſularum diſtinctionibus paucula annotâſſe non fuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ: Puncta ergò ſive notæ, quibus in ſcribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdiſtinctio, Media diſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu potiùs reſpirandi locus; utpote quâ pronuntiationis terminus ſenſu manente, ità ſuſpenditur, ut quod ſequitur, continuò ſuccedere debeat. Notatur autem puncto deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate; cito pede præterit ætas:*
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima ſua.

Hâc item notâ diſtinguuntur orationem ſingulæ partes: ut,

Juv.

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cælum, jusseris, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta Periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.* Colon.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut, Periodus.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum, multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut, Parenthesis.

——Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato, sic (?) ut, Interrogatio.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*, num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de eâ differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter; lego, legit*: omnésque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus, & λόγος sermo.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

PArtes orationis sunt octo. { *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*, } declinabil. { *Adverbium*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio*, } indeclinabil.

NOMEN.

Nomen.

NOmen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex { Appellativum, & Proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*.

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo proprium significat: ut, *Jesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen.

Nomen.

Cognomen.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*.

Adjectivum.

Adjectivum est quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*.

Commune.

Proprium.

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus*, *malus*, *solers*, *satur*.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat; ut, *Gradivus Martis*, *Quirinus Romulo*.

DE

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt septem: Species, Figura, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Comparatio. Nomen accid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex: Primitiva, & Derivativa. Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur. Primitiva

Derivativa est, quæ aliunde formatur. Derivativa.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.* Collectivum.

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tinnimabulum, stridor, clangor.* Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquis:* Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa. Interrogativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis, tantus, tot.* Redditivum.

Numerale, cujus species hæ numerantur. Numerale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.* Cardinale.

Ordinale: ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.* Ordinale.

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* Distributivum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim; ut, *Quisque, unusquisque, uterque, neuter:* vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.* Partitivum.

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* Universale.

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.* Particulare.

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Ætonensis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur.

ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
Nerine, filia vel neptis *Nerei.*
Latoides, filius *Latonæ.*
Menelais, uxor *Menelai.*

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus,*

Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale: ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus,*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura aut est simplex, ut *Justus*: aut composita, ut *Injustus.* Sunt qui huc addunt & decompositum; ut, *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater:* Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox, qua rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam; atque huc patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum comprehen-

prehenderunt: ut, *It clamor cœlo*, id est, *in cœlum.*

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem.* Accusativus.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius. Ablativus, Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*; femininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: communetrium, *Hic, hæc & hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: epicœnum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut *Hic anser*, *hæc aquila.* Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, si dixeris *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem fœtum.* At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram.* Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ imbibendi sunt, quos & *Guiliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

Masculæ sunt nomina Divorum, Virorum, Fluviorum, Mensium Ventorum. Fœminina Dearum, Mulierum, Urbium, Regionum. Insularum. Exceptio. Etiam. * Hippo. Etiam * Reate, Cære. Appel. Arborum fœmin. Rectius qui legunt mas pinus, viz. Pinaster. Nomina volucrum, Ferarum, Piscium. Exceptio Generalis viz. de appellativis.

GUILIELMI LILII
Regulæ generales propriorum.

PRopria quæ maribus tribuuntur, mascula dicas:
Ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes:
Mensium; ut, October: ventorum; ut, Libs, Notus, Auster.

De Fœmininis.

PRopria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur: sive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Persis:
Insulæ item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium; ut ista
Mascula, * *Sulmo, Agragas: quædam neutralia, ut* * *Argos,*
Tibur, Prænestе: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

APpellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus,
Cupressus, cedrus. Mas * *spinus, mas oleaster.*
Et sunt neutra, filer, suber, thus, robur, acérque.

Epicœna.

SUnt etiam Volucrum; ceu, passer, birundo: ferarum;
Ut, Tigris, Vultes: & piscium; ut, ostrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus ferat aptum.
Attamen ex * *cunctis quæ diximus ante notandum,*
Omne quod exit in um, *seu Græcum sive Latinum,*
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam:

Nam

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres regulæ speciales.

Prima regula specialis.

NOmen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula specialis prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo; cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis: cujusmodi sunt, Labes labis; pestes pestis; vis, genitivo vis; mater matris; caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

MAscula nomina in a *dicuntur multa virorum;*
Ut scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista.
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as *& in* es; *& ab illis quot per* a *fiunt:*
*Ut, satrapas, satrapa; * athletes, athleta. Leguntur*
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse
Nata, ut centussis: conjunge lienis, & orbis;
Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,
Et vermis, vectis, postis, societur & axis:
Mascula in er, *ceu venter: in* os *vel* us, *ut logos, annus.*

1. Nomina virorum in a.
2. In as, es, & a, primæ declinat. Græcorum.
* Sic Poeta. Cometa. Bibliopola.
3. Verr. &c. In er, o & us.

Fœminina non crescentia.

FOeminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acúsque,

Fœmin. excepta in es, c & us.

Porticus, atque tribus, socrus, nurus & manus, idus:
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi:
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, bostus, diphthongus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sapphirus, eremus & Arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

Vir. Bardus, Methodus, Dialectus, &c.

Neutra non crescentia.

NEutrum nomen in e, *si gignit* is, *ut mare, rete:*
Et quot in on *vel in* um *fiunt; ut barbiton, ovum.*
Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non crescentia.

INcerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

COmpositum à verbo dans a *commune duorum est:*
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena mon-
A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis, (*strat*
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Excipe Puerpera.

Secunda regula specialis.

NOmen, crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Regula specialis secunda.

Huc spectant quæ acuunt penultimam genitivi crescentis; qualia sunt omnia quintæ inflectionis, præter *Fides*.

Omnia item monosyllaba, præter *Vis*, reliqua omnia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia desinentia,

In

C		Halec, halêcis.	
In	ut	Delphin,	înis.
An		Titan,	ânis.
In Ans	ut	Infans, Quadrans	antis.
Ens	ut	Continens Triens,	entis.
Uns		Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ Græcis per *ηρ* ſcribuntur: ut, Character, crater, ſtater, ſoter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud recte in hac claſſe collocatur.

Inx	ut	Syrinx, ingis.	
Anx		Phalanx, angis.	
In Unx	ut	Deunx, Septunx,	uncis.
Ons	ut	Effrons, Bifrons,	ontis.
Ors	ut	Cohors, Conſors,	ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, Ligo, Ipado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis: Cætera in ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, nis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ων* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo: ut, Damon, adon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & nis: Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: æter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter ſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant: ut,

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Neſtor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majeſtas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anătis; & Græca quædam ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

* Pyrois, entis. In *is*, quæ faciunt ītis, īnis, & īdis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, īnis: Ræophis, Crenis, īdis: Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Cuſtos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent *ω* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

* Pro civitate Locr. In *us* quæ mittunt genitivum ſingularem in ūtis, ūdis, ūris, ūntis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam vocem, Pecus pecŭdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phœax, audax, bibax, ācis.

Excipe, Græca quædam appellativa & gentilia: ut, Abax, ſtorax, ſtyrax, ſmilax, colax, corax, dropax, Phanax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, īcis, Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda ſunt.

In *ix* Latina & Græca: ut Lodix, radix, cornix, ſpadix; fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* ſubſtantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis. Præter Cappadox, ŏcis; Allabrox, ŏgis; & quædam alia.

la *ux* ; ut, Pollux, Pollûcis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.
In *yx*: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
brycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
In *s* Græca, præcedente *p*: ut, Hydrops, Cyclops,
coops, Cercops, ôpis. Reliqua in *eps* ad tertiam regu-
m referenda ſunt.

Maſculina excepta ex acutè creſcentibus.

Monoſyllaba quædam.

Maſcula dicuntur monoſyllaba nomina quædam,
Sal, ſol, ren, & ſplen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
as, Cres, pres, & pes, glis gliris, habens genitivo:
os, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, ſimul & ſons,
ex pro ſerpente, grips, Thrax, rex, grex gregis, & Phryx,

Polyſyllaba in n & o.

Maſcula ſunt etiam polyſyllaba in n ; *ut, Acarnan,*
ichen & delphin: & in o *ſignantia corpus* ;
o leo, curculio ; *ſic ſenio, termio, ſermo.*

In er, or, & os.

Maſcula in er, or, *&* os ; *ceu, crater, conditor, heros:*
ix torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
quale bidens, quando pro inſtrumento reperitur:
dde gigas, elephas, adamas, Garamáſque, tapēſque.
atque lebes, Cures, magnes, unúmque, meridi-
nomen quintæ: & quæ componuntur ab aſſe;
t dodrans, ſemis, jungantur maſcula Samnis,
ydrops, nycticorax, thorax, & maſcula vervex,
vomis & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
unt muliebre genus, Syren, mulier, ſoror, uxor.

Neutra excepta ex acutè creſcentibus.

Neut. mel, fel, lac, &c. & in al, ar, polyſyllaba. Halec.

Unt neutralia & hæc monoſyllaba nomina, mel, fel,
Lac, far, ver, cor, æs, vas vaſis, os oſſis, & ors,
us, thus, jus, crus, pus. Et in al *polyſyllaba in* ar *que*
, Capital, laquear. Neutrum halec & muliebre.

Dubia acutè creſcentia.

Unt dubia hæc Python, ſcrobs, ſerpens, bubo, rudens, grus,
Perdix, lynx, lymax, ſtirps pro trunco, pellis & calx:
dde dies numero tantùm mas eſſe ſecundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

*Sunt commune, Parens, autórque, infans, adolescens, Dux, illex, hæres, exlex; à fronte creata, Ut bifrons: custos, bos, *fur, sus, atque sacerdos.*

*Sic Latro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer, gener, puer, ĕri; adultĕr, ĕri; Presbyter, ĕri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ĕri: & adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, prosper, ĕri; Satur, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, Martyris; Psithyr psithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, fur fur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superiùs excipiuntur: ut, Imago, fartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l*: ut, Annibal, ălis; mugil, ĭlis: Consul, Præsul, ŭlis.

In *en*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, ŏnis.

In *or* Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor pantocrator, apator, ŏris.

In *as*: ut, Anas, anătis.

Et Græca: ut, Archas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.
In *es* Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis; præses, deses, ĭdis.
In *is* Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyrannis, paropsis, ĭdis.
In *ar* Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar, ichar, ăris.
In *er* Græca: ut, Aër, æther, ĕris.
In *s* præcedente consonante, tam Latina, quàm Græca: ut,

Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;		* Excipe quædam in ps.
Hyems,	ĕmis;	Arabs,	ăbis;		
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.		

In *os* Latina: ut, Compos, ŏtis.
In *us* Latina & Græca; ut, Pecus, decus, ŏris; vellus, linus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.
In *ax* Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, ăcis.
In *ex* Græca: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, ĭcis.
In *ix* Latina & Græca: ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; Phlix, ĭgis.
In *ox* Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, ŏcis; Sobrox, Polyphlox, ŏgis.
In *ux* Latina: ut, Conjux, conjŭgis; Redux, redŭcis.
Denique in *yx* Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx, Pyx, ychis.

min. excepta ex graviter crescentibus.

Oeninei generis sit hyperdisyllabon in do,
Quod dinis; *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.*
tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque
frat compago compaginis: adjice virgo,
ndo, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyemsque:
saccar, sindon, Gorgon, icon & Amazon.
æcula in as *vel in* is *finita: ut,* Lampas, Iassis,
, cassis; in us *vox una pecus pecudis dans,*
rfex, pellex, carex, simul atque supellex,
dix, histrix, coxendix, adde filixque.

Hyperdisyllabon in do & go.

Græcula in as & is.

Neutra

Neutra excepta ex graviter creſcentibus.

Inanimat. in a, en, ar, ur, us, put, excipe.

Eſt neutrale genus ſignans rem non animatam,
Nomen in a; *ut problema:* en; *ut omen:* ar; *ut* (*bar:* ur
Ut jecur: us; *ut onus:* put; *ut occiput. Attamen ex his*
Maſcula ſunt, pecten, furfur: ſunt neutra, cadaver:
Verber, iter, ſuber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laſer, cicer, & piper, atque papaver,
Et ſiſer, atque ſiler. Neutra æquor, marmor, ador
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter creſcentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbr
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, ſilexque:
Quamvis hæc melius vult maſcula dicier uſus.

Communia ex graviter creſcentibus.

Communis generis ſunt iſta, vigil, pugil, exul,
Præſul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arti
Antiſtes, miles, pedes, interpres, comes, hoſpes;
Sic ales, præſes, princeps, auceps, equesque, obſes:
*Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;*
Ut Conjux, judex, vindex, opifex, & aruſpex.

* Sic Artifex, municeps, particeps.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fœlix, audax, retinent genus omne ſub una:
Sub gemina ſi voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duûm prior eſt, vox altera neutrum:
At ſi tres variant voces, ſacer ut ſacra ſacrum:
Vox prima eſt mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At ſunt quæ flexu propè ſubſtantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ uſuque reperta:
Talia ſunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, ſoſpes, comes atque ſuperſtes;
Cum paucis aliis, quæ lectio juſta docebit.

Hæc proprium quendam ſibi flexum aſciſcere gaudent,
ampeſter, volucer, celeber, celer, atque ſaluber:
unge pedeſter, equeſter, & acer: junge paluſter,
c alacer, ſylveſter. At hæc tu ſic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſic;
Hic atque hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes: Prima nominum declinatio

A, *As*, } ut, { Menſa; Æneas; } { *Es*, *E*, } ut, { Anchiſes; Penelope.

Porrò Græca ſunt omnia quæ in { *As*, *Es*, *E*, } finiuntur: ut, { Thomas. Anchiſes. Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accuſativum in *am* & in *an* facit, ut, Æneas, Æneam, vel Ænean; vocativum in *a*; ut, Æneas, Ænea. As.

Es, in accuſativo *en* ſumit; ut, Anchiſes, Anchiſen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*; ut, Anchiſe, vel Anchiſa. Es.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accuſativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*; ut, E.

Nom. { Penelope, Gen. { Penelopes, Dat. { Penelope, Acc. { Penelopen, Voc. { Penelope, Abl. { Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum repetitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familias, Filius-familiâs. Id quod veteres obſervabant in multis aliis. Ennius; *Dux ipſe viâs.* As in Genit.

Livius

Livius Andronicus; *Mercurius, cúmque eo, filius L. tonâs*, prò *Latonæ*. Sic. Nævius; *Filii terrâs*, p *terræ*. Virgilius; *Nec aurâs, nec ſonitûs memor.*

Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priſcis relinqui

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: *Æneadûm*, Grajugenûm; pro Æneadarum, Grajug narum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus.

Hæc vero tam in *is*, quàm in *âbus*; Filia, filiis vel liabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio.

Secundæ declinationis terminationes ſunt apud Latinos quinque; Er, Ir, Ur, Us, um, ut, Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut, Delos. Ilion. Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accuſativum in *ôn*: ut, Androgeos, Androgeô. Accuſ. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut, Panthus, ô Panthû: Oedipus, ô Oedipû.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum ſingularem: ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* natione.

Eus, genitivum formant in *ei* vel *eos*, dativum in *e* accuſativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom. Orpheus. (pheos.
Gen. Orphei vel Or-
Dat. Orphei
Acc. Orphea. *Ovid.* Or
Voc. Orpheu.
Abl. Orpheo.

Notandæ ſunt denique ſyncopationes illæ, Deûm, Virûm, pro Deorum. Virorum.

Hoc

Item anomala illa Ambo & Duo; quas duas voces Poëtæ etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.* Hor. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo.* Cic. in Phi. secund. *Præter duo vos, nemo sit loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Accusat. singularis.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charybdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tybrim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aquilis, *im* vel *em*.

Ablativus. Ablativus regulariter in *e* desinit: ut Pectus, salus; Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt: ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *er*, & *e* ablativum magna ex parte mittunt in *i*:

ut,	Vectigal, Calcar, Mare.	Ablat.	Vectigali, Calcari, Mari.

Rete. Ablativus rete à nominativo retis est: non à nominativo rete. Par, cum compositis, tam *e* quam *i* habet: ut, Par, compar: ablativo pare, Compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe.

Et hæc propria	Soracte, Præneste, Reate.	Ablat.	Soracte. Præneste. Reate.

Festorum nomina. Festorum nominum, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vitalia; Genitivo Agonaliorum, Vitaliorum.

Interdum autem in *ium*: ut, Floralia, Feralia; genitivo, Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum* quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia: genitivo Parentaliorum, Saturnaliorum, vel *ium*.

Dativus verò & ablativus in *bus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus: præter Quinquatriis, quod juxta secundam declinationem formant prædictos casus.

Mensium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* solùm mittunt: ut, September, Aprilis: Ablativo Septembri, Aprili.

Mensium nomina.

Quorum accusativus in *im* tantùm definit, iis ablativus exit in *i*; ut, Sitim, tussim: ablativo Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solùm: ut, Fortis, mollis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre; ablativo acri.

Licèt Poetæ, interdum metri causâ, *e* pro *i* usurpent.

Nota.

Cætera adjectiva tàm in *e* quàm in *i* mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo capace, duplice, vel ci.

Præter pauper, degener, uber, sospes, hospes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariàm faciunt ablativum: ut, Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam: ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis; ablativo *e* vel *i*.

Rarius autem Civis, } Ablativo } Cive, vel civi.
Rarius etiam Arpinas, } tivo. } Arpinate, vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt: ut, puppis, navis; ablativo puppe, nave, vel i. Et Verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix, ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*; ut, Molli, duplice, vel ci; nominativo plurali, Mollia,

Mollia duplicia. Præter Libera, plura, vel pluria, aplustra vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Genitivus pluralis.

Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel *pi*, puppium, præter {Majorum, / comparativa: ut {Meliorum,} Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum; at plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt Sapientûm pro sapientium, serpentûm pro serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*.

ut, {Collis, / Mensis, / Auris,} in genitivo {Collium, / Mensium, / Aurium.} Adde istis,

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As format assium: Mas Marium: Vas, vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium: Mus murium: Caro carnium: Cor cordium: Alituum ab ales, assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Accusativus pluralis Græcorum declinatio.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium, omnium; Partes, omnes vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ

fuæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,	Accusat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Genesis, sios,		Genesin.
Metamorphôsis, sios.		Metamorphôsin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusativo Themida & Themin.

Fœminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accusativum in *ô* mittunt:

ut	Sapphô, Sapphûs,	hanc	Sapphô.
	Mantô, Mantûs,		Mantô.
	Cliô, Cliûs,		Cliô.

Vocativus. Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocativo *ô*, Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos,	Vocativo ô	Phylli.
Alexis, Alexios,		Alexi.
Achilles, Achilleos,		Achille.

Græca neutra in *a*. Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ *tum*: ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt: ut, Problematis, poëmatis.

QUAR-

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinatio nonminum.

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt, nam duas tantùm ſortitur terminationes in recto ſingulari; nempe *us* & *u*: ut Manus, genu.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, Ter. *Ejus anuis cauſi.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus ſingularis.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *û*: ut, fructui, concubitui: rariùs, Fructû, concubitû.

Virgilius. *Quòd neque concubitû indulgent.*

Terent. *Veſtitû nimis indulges.*

Ieſus.

Currûm autem pro curruum Synæreſis eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Ieſus, in accuſativo Ieſum habet; in reliquis verò caſibus ubique Ieſu.

Dativus & ablativus pluralis.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru, *ubus.*

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fœtibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio nonminum.

QUinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſiùs tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei.*

Genitivus pluralis.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*, & *e*, exibat.

Cicero. *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgilius. *Munera lætitiámque dii.*

Saluſtius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterum, præter iſta quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum authorum lectione, partim à ſequentibus regulis diſcere licebit.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS

Rob. Robinſon.

Heteroclita quæ ſunt.

QUæ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficium, ſuperántve, Heteroclita ſunto.

Variantia genus.

1. Fœm. ſing. Neut. pl.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infœlix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, niſi plurali careat, facit ipſa ſupellex:
Singula fœminèis, neutris pluralia gaudent.

2. Neut. ſin. maſ. & neut. plur.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Raſtrum cum fræno, filum, ſimul atque cæpiſtrum:
Argos item & cœlum ſunt ſingula neutra; ſed audi,

3. Neut. ſin. maſ. tantùm plural.

Maſcula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Fræna ſed & frænos, quo pacto & cæstra formant.
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum & hæc

4. Neut. ſin. fœm. pl. Recep.

Neutra quidem primo, muliebria ritè ſecundo: (ſunt
Balnea plurali Juvenalem conſtat habere.

5. Maſ. ſin. neut. plural.

Hæc maribus dantur ſingularia, plurima neutris,
Mœnalus, atque ſacer mons Dindymus, Iſmarus, atque

6. maſ. ſin. maſ. & neut. plural.

Tartara, Taygetus, ſic Tænera, Maſſica, & altus
Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
Jibitus, atque jocus, locus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ ſequitur manca eſt numero, caſúve, propagè.

Aptôta.

1. Aptôta ſunt quæ à recto non variant caſum.

Quæ nullum variant caſum; ut fas, nil, nihil, inſtar:
Multa & in u ſimul i; ut ſunt hæc, cornúque, genúque;
Sic gummi, frugi; ſic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad nonum numeros, Aptôta vocabis.

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
Ceu noctu, natu, jussu, injussu, simul astu.
Promptu, permissu: plurali legimus astus;
Legimus insitias, sed vox ea sola reperta est.

2. Monoptôta sunt quæ unico in obliquo reperiuntur.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit;
Ut fors fortis dabit sexto, sponte quoque sponte;
Sic plus pluris habet, reperiendarum repetundis;
Fugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dare:
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete: junge vicem sexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.

3. Diptôta, quæ duobus casibus.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut precis atque precem, petit & prece blandus amicam;
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus;
At tantùm recto frugis caret, & ditionis:
Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.
Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut equis;
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis;
Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter;
Quinto hæc sæpe carent casu; & pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, noster, nostras, meus, & tu.

4. Triptôta quæ tribus casibus.

5. Defectiva. Vocativo.

Propria cuncta notes, quibus est natura carere,
Plurima nè fuerint: ut Mare, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Boreas, Helicon,
His frumenta dabis, pensa, barbas, aras, nubes,
In quibus authorum quæ sint plurima ipse videbis.
Est ubi pluralem retinens hæc, ea non reperiens,

6. Propria defect. pl. Frumenta, &c. nonnulla alia quæ tamen, & cætera plural.

Neutra singulari carentia quibusdã casibus plurali.

Hordea, farra, forum, mel, mulſum, defruta, thuſque,
Tres tantùm ſimiles voces pluralia ſervant.

Heſperus & vesper, pontus, limúſque, ſinuſque,
Sic penus & ſanguis, ſic æther, nemo; ſed iſta
Maſcula ſunt numerum vix excedentia primum.

Maſcula defectiua pluralia.

Singula fœminei generis, pluralia rarò
Pubes atque ſalus, ſic talio cum indole, tuſſis,
Pix, humus, atque lues: ſitis & fuga, iunge ſupellex,
Sic cholera atque fames, bilisque, ſenecta, iuuentus;
Sed tamen hæc, ſoboles, labes, ut & omnia quinta,
Tres ſimiles caſus plurali ſæpe tenentur.
Excipe res, ſpecies, facies, acieſque, dieſque;
Quas voces numero totas licet eſſe ſecundo.
Iſtis multa ſolent muliebria nectere; ut hæc ſint,
Stultitia, inuidia, & ſapientia, deſidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas tertio præbet.
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Ratius his numerum, quandoque ſed adde ſecundum.

Fœmin. carentia plurali.

Nota.

Nec licet his neutris numerum deſerre ſecundum,
Delicium, ſenium, lethum, conuiuque, ſaliuque
Sic barathrum, virus, aſtrum, vulgusque, ſcrimque,
Fuſtitium, nihilum, ver, lac, glacies, ſimul halec,
Adde gelu, ſolium, jubar. Hic quoque talia quære,
Quæ tibi ſi deſeres, acciues multa legent.

Neutra carentia plurali.

Maſculi ſunt tantùm numero contenta ſecundo
Manes, majores, cancelli, liberi, & ames.
Menſes proſtuuium, tenures, faſti, atque minores,
Cum genus aſſignum mutant, aut penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique
Et quæcunque loca, paſſæ ſimilis variõis.

Maſc. carentia ſingulari.

Hæc ſunt fœminei generis quæque ſecundi,
Exuuiæ, [illegible]
Antæ, [illegible]
Excubiæ, [illegible]

Fœmin. carentia ſingulari.

Quiſquilia,

Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque,
Feriæ, & inferiæ, sic primitiæque plagæque
Retia signantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ;
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primò, plurali neutra leguntur, 3. Neutra carentia singulari.
Mœnia, cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Funus justa petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant;
Infantĕsque colunt cunabula; consulit exta
Augur, & absolvens superis effata recantat.
Festa Deûm poterunt, ceu Bacchanalia jungi.
Quod si plura leges, licet hâc quoque classe reponas.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas: 1. Redundantia.
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrúque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignúmque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctúmque; sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendâque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda, 2. Nominativi ex accusativis Græcis in a.
Quæ quarto casu fœtum peperêre Latinum:
Nam panther panthera creat, crateráque crater;
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum
Cassida magna tegit, nec vult panthera domari.

Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum: 3. Rectum variantia.
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips;

Sic

Sic cinis atque cinus, vomis vomer, scobis & scobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
* Potius Odor. *Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arbor, * adórque;*
His & apes & apis, plebs plebis: sunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.

4 Declinationem variantia. *Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:*
Laurus enim lauri facit & laurus genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus atque domus: licet hæc nec ubique recurrant:
His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquas.

5 Adjectiva luxuriantia. *Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda*
Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina sundum;
Arma, jugum, nervus, somnus, clivúsque, animúsque,
Et quot limus habet, quot stannum, & cera, bacillum:
A quibus aut simul is formes; ut inermus inermis:
Rarior est hilarus; vox est hilaris bona nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum comparatio. Comparantur nomina, quorum significatio augeri minuive potest.

Positivus, gradus. Gradus comparationis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, Albus niger, probus, improbus.

Comparativus. Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium magis auget: ut Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo positivi casu in addita syllabâ or: ut ab Amici, pudici fit amicior, pudicior.

Superlativus. Superlativus qui supra positivum cum adverbio Valde vel Maxime significat; ut,

Doc

Doctissimus, } id est, valdè { Doctus.
Justissimus, } vel maximè { Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *s* & *simus* : ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* superlativum formant : ut Pulcher, pulcherrimus ; Niger, nigerrimus. In rimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus, sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *lis* in *limus* : nempe, Facilis, facillimus : Docilis, docillimus : Agilis, agillimus : Gracilis, gracillimus : Humilis, humillimus ; Similis, simillimus. In lis.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur : Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à dico : Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor. Derivat. à dico, loquor, &c.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, } à volo. { Magnificus, } à facio.
Benevolentior, } { Magnificentior, }
Benevolentissimus, } { Magnificentissimus. }

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia Magis & Maximè : ut, Idoneus, magis Idoneus, maximè Idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus. Comparatio nominum in us purum.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pientissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, } { Exiguissimus, apud *Ovidium*.
Tuissimus. } { Multi[illegible]s, apud *Ciceronem*.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus. Suprà, superior, supremus vel summus. Pòst, posterior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus; à quo proximior apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpius, sæpissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio media.

Inclytus, Inclytissimus.	Meritus, Meritissimus.
Optimus, Opimior.	Sinister, Sinisterior.
Ocyor, Ocyssimus.	ab ὠκύς.
Novus, Novissimus.	Juvenis, Junior.
Adolescens, Adolescentior.	Senex, Senior, Maximus natu.
Potior, Potissimus.	
Longinquus, Longinquior.	Ante, Anterior.
Pene, Penissimus.	Nuper, Nuperrimus.

Comparatio abusiva.

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abusivè:

ut,	Neronior, Cinædior, Pœnior.	à Nerone. Cinædo. Pœno.

Com-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	Positivus.	*Compar.*	*Super.*
	Doctus, Tener, Dulcis, Felix. Prudens.		
Nom.	*us er is* *a is x ns* *um e*	*ior* *ior* *ius*	*mus* *ma* *mum*
Gen.	*i* *æ is* *i*	*ioris*	*mi* *mæ* *mi*
Dat.	*o* *æ i* *o*	*iori*	*mo* *mæ* *mo*
Accuſ.	*um em em en* *am em em em* *um e ex ns*	*iorem* *iorem* *ius*	*mum* *mam* *mum*
Voc.	*e er is* *a is* *um e* *x ns*	*ior* *ior* *ius*	*me* *ma* *mum*
Ablat.	*o* *a i* *o* *i e*	*iore* *iori*	*mo* *mâ* *mo*

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	Positivus.	*Compar.*	*Super.*
	Docti. Teneri. Dulces. Felices. Prudentes.		
Nom.	*i es* / *æ es* / *a ia*	*iores* / *iores* / *iora*	*mi* / *mæ* / *ma*
Gen.	*orum* / *arum* / *orum* — *ium*	*iorum*	*morum* / *marum* / *morum*
Dat.	*is ibus*	*ioribus*	*mis*
Accus.	*os es* / *as es* / *a ia*	*iores* / *iores* / *iora*	*mos* / *mas* / *ma*
Voc.	*i es* / *æ es* / *a ia*	*iores* / *iores* / *iora*	*mi* / *mæ* / *ma*
Ablat.	*is ibus*	*ioribus*	*mis.*

Pro-

PRonomen eſt pars orationis, quâ in demonſtranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina ſunt quindecim; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Quibus addi poſſunt & ſita compoſita: ut, Egomet, nte, idem, & ſimilia: ut etiam, qui, quæ quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Perſona, Figura. Accidentia pronomini.

Species pronominum eſt duplex; Primitiva & Derivativa. Pronominum ſpecies.

Ad Primitiva ſpectant iſta; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is. Primitiva.

Ex Primitivis alia ſunt demonſtrativa, alia relativa.

Demonſtrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirùm, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is. Demonſtrativa.

Relativa autem ſunt, Ille, ipſe, iſte, hic, is, idem, qui. Relativa

Derivativa ſunt Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras. Derivativa.

Derivativorum alia ſunt Poſſeſſiva, alia Gentilia.

Poſſeſſiva ſunt Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter. Poſſeſſiva.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & ſectas ſignificent: ut, noſtras, veſtras, & Cujas nomen. Gentilia.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex eſt; Singularis, ut, go; Pluralis, ut, Nos. Numerus in pronomin.

DE CASU.

Caſus autem ſunt ſex, quemadmodum in nomine; Caſus in pronom.

ocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatu-, Tu, meus, noſter, noſtras. *Martialis* tamen pronomini vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, ſummique Tonantis,
A te Juno petat oeſton, & ipſa Venus.

DE

DE GENERE.

Genera pronominum.

Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Pronominum declinatio prima.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo Mei, tui, & sui, quod recto caret in utroque numero.

Secunda.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt ille, ipse, iste: genitivo Illius, ipsius, istius: Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Tertia.

Genitivus tertiæ Declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo	Genitivo
Meus, mea, meum,	Mei, meæ, mei
Tuus, tua, tuum,	Tui, tuæ, tui.
Suus, sua, suum,	Sui, suæ, sui.
Noster, nostra, nostrum	Nostri, nostræ, nostri
Vester, vestra, vestrum,	Vestri, vestræ, vestri

Quarta.

Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine, sunt,

Nostras,	Genitivo	Nostrâtis.
Vestras,		Vestrâtis.
Cujas,		Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ pronominum.

Personæ pronom. sunt tres, Prima, Secunda, Tertia. ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura.

Figura est duplex: Simplex, ut Ego; Composita, ut Egomet.

Pronom. compositio.

Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tuipse, suiipsius, meiipsius.

Nom

Nom. { Istic, / istæc, / istòc, *vel* istuc. } Accus. { istunc, / istanc, / istoc, *vel* istuc. } Ablat. { istoc, / istac, / istoc. } 1. Interse.

Pluraliter Nominativo & Accusativo Istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: tis, cujusmodi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi. 2. Cum nominibus.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum. 3. Cum præpositionibus.

Componuntur etiam & cum adverbiis: ut, Singular. 4. Cum adverbiis.

Eccum, Eccam, Eccos, Eccas, ab *Ecce* & *is* { Ellum, Ellam, Ellos, Ellas, } ab *Ecce* & *ille*. Ut & Idem quoque, ab *is* & *demum*.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. 5. Cum conjunctione. Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo, hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: ut, *Met*, *te*, *ce*, *pte*. Cum Syllaba adject. Met.

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut, Ego-met, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temet, nosmet, &c.

Te adjicitur istis, Tu, ut, tute; te, ut, tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iste, quoties in *s* desinunt; ut, Hujusce, hisce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce. Ce.

Pte apponitur istis ablativis. { Meâ, / Tuâ, / Suâ, / Nostrâ, / Vestrâ, } ut, { Meapte. / Tuapte. / Suapte. / Nostrapte. / Vestrapte. } Pte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: ut Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, nostropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis. Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En, Ne, Alius, Num, Si, } ut, { Ecquis, Nequis, Aliquis, Nunquis, Siquis. } Et hæc tam in fœminino singulari, quàm in neutro plurali, *qua* habent, non *quæ*: ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione,

Nam, Piam, Putas, Quam, Que, } ut, { Quisnam, Quispiam, Quisputas, Quisquam, Quisque. } Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *quæ* habent, non *qua*: ut, Quænam doctrina? Negotia quæpiam, Optima quæque.

Quis. Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis, quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid: Accusativo Quicquid: Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam, Vis, Libet, Cunq; } ut, { Quidam, Quivis, Quilibet, Quicunq; } Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *quæ* retinent, non *qua*: ut, Quædam puella, Quæcunque facinora.

¶ DE VERBO.

VErbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agereve, aut pati significat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum dividitur imprimis in perſonale: ut Doceo, & impersonale, ut Oportet.

Perſonale eſt, quod certis perſonis diſtinguitur: ut, Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Verbum Perſonale.

Contra, Impersonale dicitur, quod diverſarum perſonarum vocibus non diſtinguitur nec variatur: ut, Pœnitet, tædet, miſeret, oportet. Verbum Impersonale.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt iſta; Genus, modus, tempus, figura, ſpecies, perſona, numerus, conjugatio.

DE GENERE.

Quinque ſunt verborum genera, { Activum, Passivum, Neutrum, } { Deponens, Commune.

ACTIVUM.

Activum eſt, quod agere ſignificat, & in *o* finitum, paſſivum in *or* formare poteſt: ut, Doceo, doceor. Lego, legor. Activum.

PASSIVUM.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat, & in *or* finitum, activi formam, *r* dempto reſumere poteſt: ut, Amor, amo: Afficior, afficio. Paſſivum

NEUTRUM.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec paſſivam formam integrè induere poteſt: ut, Curro, ambulo, jaceo, ſum. Neutrum

Neutrorum tria ſunt genera.

Nam aliud Subſtantivum dicitur; ut, Sum, es, eſt, fumus, &c. Aliud Abſolutum; ſic dictum quod ipſum per ſe ſenſum abſolvat. Neutrum ſubſtantivum.

Atque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actionem completam in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud tranſeuntem: ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò paſſionem in ipſo completam indicat: ut, palleo, rubeo, albeſco, nigreſco. Neutrum abſolutum.

Tertium genus Neutr.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum, } { Vinum bibitur.
Curro stadium, } { Stadium curritur.
Vivo vitam, } { Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius, ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, mentior, multáque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in æstu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus.

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud Propertium; *Aut fi ves dura, nega; sin es non dura, venito.* Virg. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*

Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabò te, nihil incommodo valetudinis tuæ feceris.*
Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum*
Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Quin

Quin & illâ paſſiva, Præceptum ſit, dictum ſit, determinatum ſit, præteriti Imperativi eſſe fatetur Priſcianus.

Hic modus etiam permiſſivus dicitur, quòd interdum per hunc permiſſio ſignificetur: ut,

Si ſine pace tua, atque invito Numine Troes
Italiam petiêre, juant peccata, nec illos Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam ſuppoſitivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

—*Eamus, & in media arma ruamus.*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factáne ſit, an fiat, an ſit facienda: ut, *Utinam bonis literis ſuus detur honos.* Optativus.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque ſeparata eiſdem vocibus tempora habere videntur; ut eſt author Linacrus. Præterea notandum eſt præſens hujus modi aſſumere quandoque ſignificationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo poſſe, velle, aut debere fieri aliquid ſignificamus: ut, *Expectes eadem à ſummo, minimóque poeta*; pro *potes expectare. Non expectes, ut ſtatim gratias agat, qui ſanatur invitus*; pro *non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & Particulam ἂν exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui niſi alteri ſubjiciatur orationi, vel alteram ſibi ſubjectam orationem habeat, per ſe ſententiam non abſolvit: ut, Subjunctivus.

Si fueris fœlix, multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (ſicut dictum eſt) conveniunt: diſcernuntur verò ſignificatu, & ſignis. Optativus enim ſemper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis vero neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au- Nota.

tem ſemper aliquam conjunctionem annexam habet: ut, *Si venero*; *Ut taceas*; *Cùm cœnavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat, at citra certam numeri & perſonæ differentiam: ut, *Malim probus eſſe, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora ſunt quinque.

Præſens. Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur: ut, *Scribo.*

Imperfectum. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuiſſe ſignificatur, non tamen abſolutam tunc temporis fuiſſe actionem: ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*
Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfect. Perfectum, quo præterita abſolutáque ſignificatur actio. Hoc in Paſſivis, Deponentibus, & Communibus, duplex eſt, & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proximè præteritum exprimitur: ut, *Pranſus ſum*: Alterum, quo ulterius præteritum indicatur: ut, *Pranſus fui.* Non enim, ſi modò *pranſus ſis*, *pranſus fui* commodè aptéve dixeris.

Pluſquam perfect. Pluſquam perfectum, quo actio jamdiu præterita ſignificatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda ſignificatur.

Hic promiſſivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut,

Ovid. *Ibimus ô Nympha, monſtrataque ſaxa petemus.*

Hujus aliud genus eſt, quod Exactum vocant: ut, *Videro, abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur: ut,

Plin. *Ero ſecurior dum legam, ſtatimque timebo cùm legero.*

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut, Facio; Compoſita, ut, Calefacio.

Verba compoſita quorum ſimplicia exoleverunt, ſunt, Defendo, offendo, aſpicio, conſpicio, adipiſcor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, inſtigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλέω, Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species eſt duplex.

Primitiva, quæ eſt prima verbi poſitio: ut, Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur, ut, ferveſco. Derivativa.

Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa appellat,) in *ſco* deſinunt; ut, Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco. Inchoativa.

Hæc autem inchoationem ſignificant, ut, Luceſcit, id eſt, *Incipit lucere, aut certè gliſcere & intendi: ut* apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitque tuendo*; hoc eſt, *magis magiſque ardet.* Ex his pleraque pro thematibus primariis uſurpantur: ut, *Timeſco, biſco, conticeſco*, id eſt, *Timeo, hio, taceo.*

Frequentativa deſinunt in *to, ſo, xo*, aut *tor*: ut, Viſito, affecto, ſcriptito, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, texo, yexo, ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictito, id eſt, *frequenter dico*; viſo, id eſt, *eo ad videndum.* Frequentativa.

Huc pertinent & illa, velliço, fodico, albico, & ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari ſolent. Apparativa.

Deſiderativa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, parturio, eſurio, cœnaturio. Hæc ad ſignificationem ſuorum Primitivorum ſtudium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id eſt, *Legere cupio*; Cœnaturio, id eſt, *Cupio cœnare.* Deſiderativa.

Diminutiva. Diminutiva, in *lo*, vel *sso*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitisso, id est, *parùm ac modicè, sorbeo, canto, bibo.*

Imitativa. Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hâc formâ non adeò delectati sunt: unde pro Græcisso, Græcor usi sunt: ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit ut hæ Gulielmi Lilii de præteritis & supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM

Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

As avi. * Hypermeter versus plus justo una syllaba constat, sed collidenda cum prima voce sequentis versûs, id quod omnium domum habet est. ut cit.

AS in præsenti perfectum format in avi;
Ut, no nas navi, vocito vocitas vocitavi.
Deme lavo lavi, juvo juvi, nexóq; nexui; *
Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui
Sic domo quod domui, tono quod tonui sono verbum (dat.
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat.
Atque cubo cubui: rarò hæc formantur in avi,
Do das ritè dedi, sto stas formare steti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

ES *in præsenti perfectum format* ui *dans* Es ui.
Ut nigreo, nigres, nigrui: jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luteo vult luxi, sedeo sedi, videóque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vúltque momordi,
Spondeo habére spopondi, tondeo vúltque totondi.
L *vel* R *ante* geo *si stet,* geo *vertitur in* si; Geo.
Urgeo ut ursi, mulgéo mulsi, dat quoque mulxi.
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indéque natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi:
A maneo mansi formatur: torqueo torsi,
Hæreo vult hæsi. Veo *fit* vi; *ut ferveo fervi,* Veo.
Niveo & indè satum poscit conniveo nivi
Et nixi: cieo civi, vieóque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hîc manifestum.
Bo *fit* bi, *ut lambo lambi, scribo excipe scripsi,* Bo.
Et nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.
Co *fit* ci, *ut vinco vici: vult parco peperci* Co.
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do *fit* di, *ut mando mandi: sed scindo scidi dat,* Do.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Junge cado cecidi, pro verbero cædo cecidi.
Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi: Cedo.
Vado, rado, lædo, tudo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do *semper faciunt* si.

Go. Go *fit* xi, *ut jungo junxi: ſed* r *ante* go *vult* ſi:
Ut ſpargo ſparſi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi pupugique:
Dat frango fregi, cum ſignat pango paciſci,
Vult pepigi; pro jungo, pegi; pro cano, panxi.

Ho. Ho *fit* xi, *trabo ceu traxi docet, & veho vexi.*

Lo. Lo *fit* ui, *colo ceu colui: pſallo excipe cum p,*
Et ſallo ſine p; *nam ſalli formatutrumque:*
Dat vello velli, vulſi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, cecidi: pello pepulique.

Mo. Mo *fit* ui, *vomo ceu vomui: ſed emo facit emi,*
Como petit compſi, promo prompſi: adjice demo
Quod format dempſi, ſumo ſumpſi, premo preſſi.

No. No *fit* vi, *ſino ceu ſivi: temno excipe tempſi;*
Dat ſterno ſtravi, ſperno ſprevi: lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genui, poſui, cecini dat.

Po. Po *fit* pſi, *ut ſcalpo ſcalpſi; rumpo excipe rupi;*
Et ſtrepo quod format ſtrepui, crepo quod crepui dat.

Quo. Quo *fit* quſi, *ut linquo liqui: coquo demito coxi.*

Ro. Ro *fit* vi, *ſero ceu pro planto & ſemino, ſevi,*
Quod ſerui meliùs dat mutans ſignificatum:
Vult verro verri & verſi, uro uſſi, gero geſſi,
Quæro quæſivi, tero trivi, curro cucurri.

So. So, *velut accerſo, arceſſo, inceſſo, atque laceſſo,*
Formabit ſivi: Sed tolle capeſſo capeſſi,
Quódque capeſſivi facit, atque faceſſo faceſſi.
Sic viſo viſi: ſed pinſo pinſui habebit.

Sco. Sco *fit* vi, *ut paſco pavi: vult poſco popoſci,*
Vult didici diſco, quexi formare quiniſco.

To. To *fit* ti, *ut verto verti: ſed ſiſto notetur*
Pro facio ſtare activum, nam jure ſtiti dat.
Dat mitto miſi, petii peto ſive petivi.
Sterto ſtertui habet, meto meſſui: ab ecto fit exi,
Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habétque
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo. Vo *fit* vi, *ut volvo volvi: vivo excipe vixi.*

Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit. Xo.

Fit cio ci: *ut facio feci, jacio quoque jeci;* Cio.
Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.

Fit dio di, *ut Fodio fodi.* Gio, *seu fugio* gi. Dio, Gio,

Fit pio pi, *ut capio cœpi: cupio excipe pivi,* Pio.
Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.

Fit rio ri, *ut pario peperi.* Tio *sti, geminans* t. Rio.
Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu. Tio.

Denique uo *fit* ui, *ut statuo statui: pluo pluvi* Uo.
Format, sive plui; struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, *ut monstrat scio scis tibi scivi:* Is, ivi,
Excipias venio dans veni, cambio campsi, Excipe venio, cambio, &c.
Raucio rausi, fartio farsi, sartio sarsi,
Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,
Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi,
*Pro salto salio salui, & amicio * amicui dat;* *Pes proceleusmaticus.
Parcius utemur cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,
Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,
Quam simplex geminat, composto non geminatur:
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo:
Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis.
A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista, Plico.
Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:
Applico, complico, replico & explico, ui *vel in* avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde
Quodvis compositum melius formabit olevi: Oleo.
Simplicis at formam redolet sequitur, lubolétque.
Composita à pungo formabunt omnia punxi. Pungo.

Vult

Vult unum pupugi, interdúmque repungo repunxi.
Do. *Natum à do, quando eſt inflexio tertia ut adde,*
Credo, edo, dedo, yeddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi : *at unum*
Sco. *Abſcondo, abſcondi. Natum à ſco, ſcas* ſciti *habebit.*

Mutantia primam vocalem in *E*.

VErba *hæc ſimplicia præſentis, præteritique,*
Si componantur, vocalem primam in e *mutant :*
Damno, lacto, ſacro, ſallo, arceo, tracto, fatiſcor,
Pario. *Partio, carpo, patro, ſcando, ſpargo : parióque,*
Cujus nata peri *duo comperit & reperit dant :*
Cætera ſed perui ; *velut hæc, aperire, operire.*
Paſco. *A páſco pavi : tantum compoſita notentur*
Hæc duo, compeſco, diſpeſco, peſcui *habere :*
Cætera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.

Mutantia primam vocalem in *I*.

HÆc, * *habeo, lateo, ſalio, ſtatuo, cado, lædo,*
Pango dans pegi, cano, quæro, cædo cecîdi.
* Poſſibeo ſimplicis formam ſervat. *Tango, egeo, teneo, taceo, ſapio, rapióque,*
Si componantur, vocalem primam in i *mutant :*
Cano. *Ut rapio rapui, eripio eripui : à cano natum,*
Præteritum per ui, *ceu concino concinui dat.*
Placeo. *A placeo ſic diſpliceo ; ſed ſimplicis uſum*
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene ſervant.
Pango. *Compoſita à pango retinent a quatuor iſta,*
Depango, oppango, circumpango atque repango.
Maneo. *A maneo manſi,* minui *dant quatuor iſta,*
Præmineo, emineo, cum promineo, immineóque ;
Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.
Scalpo. *Compoſita à ſcalpo, calco, ſalto,* a *per* u *mutant ;*
calco, ſalto, *Id tibi demonſtrant, exculpo, inculco, reſulto.*
Claudo, *Compoſita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt* a :
quatio, lavo. *Id docet à claudo, occludo, excludo : à quatióque,*
Percutio, excutio : à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia

Mutantia primam vocalem in *i*, præterquam in præterito.

Hæc ſi componas, Ago, emo, ſedeo, rego, frango,
Et capio, facio, lacio, ſpecio, premo, ſemper
Vocalem primam præſentis in i ſibi mutant,
Præteriti nunquam, ceu frango, refringo refregi:
A capio incipio incepi. Sed pauca notentur:
Namque ſuum ſimplex perago ſequitur, ſatagóque.
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi:
A rego ſic pergo perrexi, vult quoque ſurgo
Surrexi, mediâ præſentis ſyllabâ adempta.
Nil variat facio, niſi præpoſito præeunte:
Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.
*A lego nata, re, * ſe, per, præ, ſub, trans, præeunte,*
Præſentis ſervant vocalem, in i cætera mutant:
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm
Præteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

Excipitur Coemo.

Ago.

Rego.

Facio.

Lego.

De ſimplicium verborum ſupinis.

Nunc ex præterito diſcas formare Supinum.
Bi ſibi tum format, ſic namque bibi bibitum fit.
Ci fit ctum; ut vici victum, tectatur ut ici
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.
Di fit ſum, ut vidi viſum: quædam geminant ſ;
Ut pandi paſſum, ſedi ſeſſum: adde ſcidi quod
Dat ſciſſum, atque fidi fiſſum, fodi quoque foſſum.
Hîc etiam adverte, quòd ſyllaba prima ſupini
Quam vult præteritum geminari, non geminatur:
Idque totondi dans tonſum docet, atque cecidi
Quod cæſum, & cecidi quod dat caſum, atque tetendi
Quod tenſum & tentum, tutudi tunſum, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.
Gi fit ctum, ut legi lectum: pegi pepigique
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Legi lectum, cupugi punctum, fugi fugitum dat.

Bi.

Ci.

Di.

Gi.

Li. Li *fit* sum: *ut salli, stans pro sale condio salsum:*
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque fefelli
Falsum: dat velli vulsum, tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui. Mi, ni, pi, qui, tum, *fiunt: velut hîc manifestum.*
Emi, emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cæpio cæptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum,

Ri. Ri *fit* sum, *ut verri versum: peperi excipe partum.*

Si. Si *fit* sum, *ut visi visum: tamen* s *geminato*
Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi haustum, sarsi sartum, farsi quoque fartum,
Ussi ustum, gessi gestum: torsi duo, tortum
Et torsum, indulsi indultum indulsumque requirit.

Psi. Psi *fit* tum, *ut scripsi scriptum: campsi excipe campsum.*

Ti. Ti *fit* tum, *à sto namque steti, à sistóque stiti fit*
Præterito commune statum, verti excipe versum.

Vi. Vi *fit* tum, *ut flavi flatum: pavi excipe pastum:*
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum:
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi fautum, cavi cautum: à sero sevi
Formes rite satum: livi liníque litum dat:
Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum:
Vult singultivi singultum, veneo venis
Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

Ui. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum: excipe*
Quodvis
Verbum in uo, *quia semper* ui *formabit in* utum:
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, fricuíque
Frictum, miscui item mîstum, ac amicui dat amictum:*
Torrui habet tostum, docui doctum, tenuíque
Tentum, consului consultum, alui altum alitumque:
Sic salui saltum, colui occului quoque cultum.
Pinsui habet pistum, rapui raptum: seruíque
A sero vult sertum, sic texui habet quoque textum.
Hæc sed ui *mutant in* sum: *nam censeo censum,*
Cellui habet celsum: meto messui habet quoque messum:

* Pes proceleusmaticus

Quædam mutant ui in sum.

Nexu

Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
Dat patui passum, carui cassum caritúmque.
Xi fit tum, ut vinxi vinctum, quinque abjiciunt n: Xi.
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.

De Compositorum verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum, Tundo.
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.
Composita à tunsum, demptâ n tusum; à ruitum fit, Ruo.
I mediâ demptâ, rutum; & à saltum quoque sultum. Salio.
A sero, quando satum format, composita situm dant. Sero.
Hæc captum, factum, jactum, raptum, a per e mutant:
Et cantum, partum, sparsum, carptum quoque fartum.
Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum: Edo.
Unum duntaxat comedo formabit utrumque.
A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur;
Cætera dant notum: nullo est jam noscitum in usu.

De Præteritis Verborum in *Or*.

Verba in or *admittunt ex posteriore supino*
Præteritum, verso u *per* us, *&* ſum *consociata*
Vel fui: *ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum*
Nunc est deponens, nunc est commune notandum:
Nam labor lapsus, patior dat passus & ejus Patior.
Nata: ut compatior compassus, perpetiórque
Formans perpessus, fateor quod fassus, & indè Fateor.
Nata: ut, confiteor confessus, diffiteórque
Formans diffessus: gradior dat gressus, & indè Gradior.
Nata; ut digredior digressus. Junge fatiscor
Fossus sum, mensus sum metior, utor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,
Niter nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus:
Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,
Obliviscor vult oblitus sum: fruor optas

Fructus,

Fructus vel fruitus, miſereri junge miſertus.

Tuor & Tucor. *Vult tuor & tueor non tutus ſed tutitus ſum,*
Quamvis & tutum & tuitum ſit utrique ſupinum:
A loquor adde locutus, & à ſequor adde ſecutus;
Experior facit expertus: formare paciſcor

Apiſcor. *Gaudet pactus ſum, nanciſcor nactus: apiſcor,*
Quod vetus eſt verbum, eptus ſum: unde adipiſcor adeptus
Junge queror queſtus, proficiſcor junge profectus;
Expergiſcor ſum experrectus: & hæc quoque, comminiſcor commentus, naſcor natus, moriórque
Mortuus; atque orior quod præteritum facit ortus.

De verbis geminum præteritum habentibus, viz. Activæ & Paſſivæ vocis.

Præteritum activæ & paſſivæ vocis habent hæc;
Cæno cænavi & cenatus ſum tibi format,

* Verſus hypermeter. *Furo juravi & juratus, potóque potavi **
Et potus, titubo titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & caſſus ſum, prandeo prandi
Et pranſus, pateo patui & paſſus, placeóque
Dat placui & placitus, ſuéſco ſuevi atque ſuetus;
Veneo pro vendor, venivi venditus & ſum,
Nubo nupſi nuptáque ſumi, mereor meritus ſum
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet addé
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæſum: adde pudet faciens puduit puditúmque;
Atque piget, tibi quod formas piguit pigitúmque;

De Neutro-paſſivorum præteritis.

Neutro-paſſivum ſic præteritum tibi formas,

* Verſus hypermeter. *Gaudeo gaviſus ſum, fido fiſus, & audeo **
Auſus ſum, fio factus, ſoleo ſolitus ſum,
Mæreo ſum mœſtus: ſed Phocæ nomen habetur.

De verbis Præteritum mutuantibus.

Flaveſco Erubeſco Luceſco. *Quædam præteritum verba accipiunt aliundè:*
Inceptivum in ſco, ſtans pro primario, adoptat

Præteri-

Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
A tepeo tepui; ferveſco à ferveo fervi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concussi; à percutióque
Percussi ferio; à mingo vult meio minxi;
A sedeo sido vult sedi; à suffero tollo
Sustuli; & à fuo sum fui, & à tulo ritè fero tuli;
A sto sisto steti, tantum pro stare; furóque
Insanivi, à verbo ejusdem significati:
Sic poscunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liqueſio, recordor.

Verſus hypermœer.

De Verbis Præterito carentibus.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut pueraſco;
Et paſſiva, quibus caruêre activa ſupinis;
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, eſurio, quæ præteritum duo ſervant.

Silveſco, Fruticeſco, Sterileſco. Deſiderativa ut Micturio, Scripturio, Iturio, Cacaturio.

Verba Supinum rarò admittentia.

Hæc rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinum,
Lambo, mico mi ui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
Dego, ango, fugo, lingo, ningo, ſatagóque,
Fallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Flaveo, liveo, avet, paveo, conniveo, ſervet:
A nuo compoſitum, ut renuo, à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occaſum, recidóque recaſum;
Reſpuo, linquo, luo, metuo, ſtruo, frigeo, calvo,
Et ſterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Compoſita ercitum habent: Sic à gruo ut ingruo, natum:
Et quæcunque in ui formantur neutra ſecunda:
Excepti oleo, doleo, placeo, taceóque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateóque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque ſupino.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
Qui rectis pedibus pleníque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cerus, sermo solutus.

Aio. Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plural.* aiunt.
Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plur.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias, aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.

Ausim. Præsens Optativi, & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit. *Plural.* Ausint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. *Plural.* Salvete, salvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infin. Avere.

Cedo. Imperat. Cedo; *Plural.* Cedite: id est, *Dic*, vel *porrige*; *Dicite*, vel *porrigite*.

Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. *Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *essem*, *esses*, *esset*. *Plur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse*.

Quæso. Præsens Indicat. Quæso. *Plural.* Quæsumus.

Infit. Infit, sola vox est, *Dicit*, seu *dixit* significans. *Plur.* Infiunt, id est, *Dicunt*.

Inquio. Præsens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.
Præterperfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque apud *Terent.* Inquito apud *Plautum*.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat. Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* Valete, valetote. Infinit. Valere.

Hæc

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quòd Memini in Imperativo, *Sing.* Memento. *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo. Odi, cœpi, memini, novi.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for; simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

¶ De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.*

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personâ careant (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, sortiantur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numeroque singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis. Impersonalia cur sic dicta.

Sunt igitur Impersonalia duplicia; activæ vocis & passivæ vocis.

Impersonalia vocis activæ.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,			
Interest,	Contingit,	Vacat,		Juvat,
Refert,	Evenit,	Præstat,		Constat,
Placet,	Expedit,	Restat,		Conducit,
Libet,	Liquet,	Decet,		Miseret,
Pœnitet,	Licet,	Oportet,		Piget,
Tædet,	Solet,	Potest,		Pudet.

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur, ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium: *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur in tertia persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu,

Placitum est,	Præterita à	Placet.
Libitum est,		Libet.
Puditum est,		Pudet.
Licitum est,		Licet.
Pigitum est,		Piget.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, Curritur, turbatur.

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verbo, an ad participia pro-

prius

jùs pertineant, hîc in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideò nec justa verba esse possunt, nec participia.

Terminationes Gerundii.

Gerundii terminationes sunt tres. *Di*, Genitivi casûs. *Do*, Dativi & Ablativi. *Dum*, Nominativi & Accusat.

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licèt interdum etiam passivè significent. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est, *ut erudiretur*. *Utitque videndo Cæsina*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

Supina.

SUpina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniáque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem ferè activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

¶ DE PARTICIPIO.

Participium.

PArticipium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidentia participio.

Accidunt Participio septem, Casus, Genus, Declinatio, Tempus, Significatio, Numerus, Figura.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quòd suprà in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora particip. Præsens. Nota.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Cæterùm iens, participium ab Eo, simplex rarius legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut, Abiens abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: ut, Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum. Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus, Visus, Nexus. }

Futurum. Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus* activæ ut plurimum significationis, aut neutralis, ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper, ut Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio activa. Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

Participia in dus. A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio Passiva. Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, *Aratum est*, hinc *aratus & aranda terra.*

Partici

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor. Participia à deponentibus,

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, Utendus, Oblivisendus,
Loquendus, Patiendus, & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil.—*mentitáque tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus. Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luituras, eruiturus, noscituras, moriturus, oriturus, osiurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Numerus.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut legens: Pluralis, ut Legentes.

DE FIGURA.

Figura participiorum.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans: Composita, ut Respirans.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia: vel cùm alium casum quàm suum verbum regunt: ut, Participia sunt nomina.

Abundans lactis, Patiens inediæ,
Alieni appetens, Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut, { Amans, Amantior, Amantissimus. } { Doctus, Doctior, Doctissimus.

Vel cùm tempus significare definunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *Qui eo animo discessisti: ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid explorati haberet: id est, *ità affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, vel debet amari. Vita laudata:* id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia præsentis temporis non raro fiunt substantiva nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in fœminino: ut, Consonans, continens. Modò in neutro: ut, Contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Participia præsentis temporis fiunt nomina.

Animans, modò fœmininum, modò neutrum reperitur.

¶ DE ADVERBIO.

Adverb.

ADverbium est pars orationis non flexa: quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parùm sis leno. Nimium philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidentia.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In

In loco significant, Hîc, illîc, istîc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferiùs, superiùs. Loci.

Ad locum respiciunt, Huc, illùc, istùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eodem, quólibet, quóvis, quócunque, foras, horsùm, aliorsùm, dextrorsùm, sinistrorsùm, surſum, deorsùm, utróque, neutrò, quoquoversùm. Ad locum significantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, indè, undè, aliundè, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, cœlitus, funditus. A loco significantia.

Denique per locum, innuunt, Hàc, illàc, istàc, quacunque, eà, eádem, aliâ, aliquà, siquà, nequà, quaquâ. Per locum significantia.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vesperi, nudiustertius, nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, rarò, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in-dies, in-horas, ut primùm, quum-primùm, simulac, simulatque. Temporis adverbia.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi pro semper, aut continuè ponitur: ut, *Usque metu micuêre sinus.* Usque

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies, vel vicies, trigesies, vel tricies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinities. Numeri.

Ordinis sunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, imprimis, postremò, primùm, jamprimum, denique, demum, tandem, ad-summum.

Adver-

Interrogandi. Adverbia Interrogandi ſunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid ita, quò, unde, quantùm?

Vocandi. Vocandi ſunt, Heus, ô, eho, & ſiqua ſunt ſimilia.

Negandi. Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, ne *pro* non, & ſimilia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, ſic, quidni, ſanè, prorſus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, ſcilicet.

Jurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius. Pol, ædepol, Caſtor, ecaſtor.

Hortandi. Hortandi: ut, Agè, ſodes, ſultis, amabò, agedum, ehedum, eia, agité.

Prohibendi. Prohibendi: ut, Nè, non.

Optandi. Optandi: ut, Utinam, ſi, ô ſi, ô

Excludendi. Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, ſolummodo, tantùm, ſolùm, duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, univerſim, conjunctim, &c.

Segregandi. Segregandi: ut, Seorſim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, ſpeciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, oſtiatim.

Diverſitatis. Diverſitatis: ut, Aliter, ſecus.

Eligendi. Eligendi: ut, Potiùs, potiſſimùm, imò, ſatiùs.

Intendendi. Intendendi: ut, Valdè, nimis, nimiùm, immodicè, impendiò, impensè, prorſus, penitus, funditus, radicitus, omnino.

Remittendi. Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, ſenſim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licèt, eſtò, demùs, ſit-ita, ſit-ſanè.

Negatæ ſolitudinis. Negatæ ſolitudinis: ut, Non ſolùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, ſummùm, ad-ſummùm, & ſimilia.

Comparandi. Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minùs, maximè, minimè, æquè.

Rel

Rei non peractæ: ut, Ferme, ferè, propè, propemodum, tantùm, tantùm non, modò non. Rei non peractæ.

Demonstrandi: ut, En, ecce, sic, ut cùm dicimus, *Sic scribito.* Demonstrandi.

Explanandi: ut, Id est, hoc est, quasi dicas, putà, ut puta, utpote. Explanandi.

Dubitandi: ut, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse. Dubitandi.

Eventûs: ut, Fortè, casù, forte-fortunâ. Eventûs.

Similitudinis: ut, Sic, sicut, sicuti, ità, item, itidem, tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti. Similitudinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi: ut, Doctè, doctiùs illo, doctissimè omnium: similiter Bene, meliùs, optimè, Malè, pejùs, pessimè: etiam Sæpe, sæpiùs, sæpissimè: Nuper, nuperrimè, & similia. Comparatio.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se originem habet: ut *Herì, cras.* Species adverbiorum.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut *Furtim, à furor: Strictim, à stringo: Humaniter, ab humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recèns, pro recenter: Torvùm, pro torvè. Nomina fiunt adverb.

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut Prudenter; Composita, ut Imprudenter.

¶ DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo. Accidentia Conjunct.

FIGURA.

FIGURA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut nam: Composita, ut namque.

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cùm, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc spectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspensivæ. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quòd aliud semper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec sapit ista, nec sentit.*

Disjunct. Aliæ Disjunctivæ; ut, Aut, vel, ve, seu, sive.

At istæ, cùm geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dictat.*

Discretivæ. Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, atque, quoque, scilicet, cæterùm, verò, enim-verò, quòd si, verùm, porrò, quin.

Rationales seu Illativæ. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut Ergò, ideò, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rem, ea-re: Cicer. *Ea-re statim ad te Aristocritum misi.*

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus, & *pro* quia, ut Virgil. *Audieras & fama fuit: pro* nam, *vel* quia fuit: quò *pro* quia, ut Cicer. *Non quò quicquam defit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam, pro* nam *vel* quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Uti, quò *pro* ut.

Nè

Nè & ut, pro *nè non*: Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Nè, pro *ut non*: Cicero, *Opera datur, judicia nè fiant.*

Aliæ Continuativæ: ut, Si, ſin, ni, niſi. Continuat.

Aliæ Dubitativæ: ut, Nè, an, anne, num, nunquid, utrùm, necne. Dubitat.

Aliæ Adverſativæ: ut, Etſi, quanquam, quamvis, licèt, tametſi: & aliæ id genus. Adverſat.

Aliæ Redditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, ſed tamen, veruntamen. Reddit.

Aliæ Diminutivæ: ut, Saltem, at, certè, vel: ut Cic. *Nè vel latum digitum diſceſſeris.* Diminut.

Aliæ Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut, quando pro Quàm accipiuntur. Electiv.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirùm, autem, ſcilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim-verò, ſed-enim, enim pro *certè*. Expletiv.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentiſſime, noſtras*
Juſſit adire domos? Ter. *At enim nonſinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpoſitiones eſſe inveniuntur: ut Cum, quoties caſui jungitur, præpoſitio eſt. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui diſcrimine ab adverbiis diſcernuntur, ut quàm ſæpiſſimè confundantur: ut, Quando, proinde, & ſimilia.

ORDO.

Ordo conjunctionum eſt triplex, nempe, Ordo conjunct.

Præpoſitivus: earum ſcilicet, quæ in ſententiarum exordio ponuntur. Præpoſit.

Subjunctivus: earum ſcilicet, quæ ſecundum in clauſula, vel tertium, vel ad ſummum quartum locum occupant. Subjunct.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi ſolent, Nam, quare, at, aſt, atque, &, aut, vel, nec, neque, ſi, quin, quatenus, ſin, ſeu, ſive, ni, niſi. Præpoſit.

Sub-

Subjunctivæ quæ Encliticæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, verò, enim.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinant: ut,

Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:*
Indoctúsque pilæ, discive, trochive quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpositiones postpositæ suis casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,	ut	Quibuscum.
Tenus,		Pube tenus.
Versus,		Angliam versus.
Usque,		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterùm in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causa.

Secundùm.

Secundùm, aliud significat cum dico, *Secundùm aurem vulnus accepit*, id est, *juxta aurem*. Aliud verò hic, *Secundùm Deum parentes amandi sunt*, id est, *proximè post Deum*. Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpo-

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adjunguntur.

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris stat gratia facti.*

Ante. Hor. —*dicique beatus*
Ante obitum nemo, supremâque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Ætonia.*

Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*
Ultra. } *Quos ultra citrâque nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intrà*
Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extrà omnem ingenii aleam positus Cicero.*

Circum. locale est: ut, *Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.
Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sunt.*

Contra. *Nè contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremâque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est;*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lucham faceres.*

Ob. *Fœda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm est;*
Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.*

Præpo-

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur, Mimus. *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cùm opus est, gaudeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè vivitur.*

Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fama* Clam. *Clam patre.* Et Plautus: *Clam patrem.* *(lucrum.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ vixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio dejiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. *——capulóque tenus ferrum impulit ira.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt sed diversâ ferè significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum:* sine motu.

Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit:* motum quodammodo innuit.

Sub. Vir. *Sub lucem exportant calathis:* i. e. paulò ante lucem.

Idem. *——vasto vidisse sub antro.*

Præpositiones nunquam extrà compositionem reperiæ.

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Densa subter testudine casus:*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Am,	Ambio:	Re,	Recipio:
Di, ut	Diduco:	Se, ut	Sepono:
Dis,	Distraho:	Con,	Condono.

Con-

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, Coagmento, coemo, coniuro, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub incondità voce subitò prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis, ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem, abegi.*

Dolentis, ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *I intro, hoi, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis, ut, Hei, atat. Terent. *Hei, vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, Papæ. Ter. *Papæ, novâ figura oris.*

Vitantis: ut, Apage, Apagésis. Terent. *Apagésis, egon' formidolosus?*

Laudantis: ut Euge. Mar. *Citò, nequiùs, euge beate.*

Vocantis: ut, Eho, ho, io, Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui, tu mihi illam laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, Atat, Ter. *Atat, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas.* Seneca. *Oh paupertas felix!*

Imprecantis: ut, Malùm, væ malùm. Ter. *Quid hoc (malùm) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, defessa jam miseram sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoq; interjectionis loco poni: ut apud Virgil. *Navibus (infandùm) amissis.* Cicer. *Sed amabò te cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur. Aliæ partes sunt interjectiones.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sunt pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen alluboscit quicquam his altius exactiúsque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandáque opera relegandum censemus. Quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiámque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATque de octo quidem orationis partibus earúmque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio conbexióque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantiæ Grammaticæ.

Cæterùm, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

¶ CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concordantia prima.

VErbum personale cohæret cum nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera [b] est ad bonos mores [a] via.
[a] Fortuna nunquam perpetuò [b] est bona.

Nomi-

Nominativus primæ vel secundæ personæ raro exprimitur, nisi causâ discretionis; ut, [a] *Vos* [b] *damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratiâ, ut Ter. [a] *Tu Ves patronus*, [a] *tu pater*, *si* [b] *deseris* [a] *tu, perimus*; quasi dicat, *præcipue, & præ aliis tu patronus es.* Ovid. [a] *Tu dominus*, [a] *Tu vir*, [a] *tu mihi frater* [b] *eris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpe subauditur; ut, Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamant, & in similibus: ut,

Terentius. [b] *Fertur atrocia flagitia designasse.*

Ovid. *Teque* [b] *ferunt iræ pœnituisse tuæ.*

Verbum infinitum nominativus verbo.

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed aliquando verbum infinitum; ut Plaut. [a] *Mentiri non* [b] *est meum*: Aliquando oratio; ut,

Ovid. *Adde quòd* [a] *ingenuas didicisse fideliter artes* [b] *Emollit mores, nec sinit esse feros.*

Aliquando adverbium cum genitivo; ut, [a] *Partim virorum* [b] *cecidêrunt in bello.* [a] *Partim signorum* [b] *sunt combusta.*

EXCEPTIO PRIMA.

Accusativus ante verbum infinit.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt: ut, [a] *Te* [b] *redisse incolumem gaudeo.* [a] *Te fabulam* [b] *agere, volo.*

Resolvi potest hic modus per *quòd* & *ut*, ad finitos modos: [a] *Quod tu* [b] *redisti incolumis, gaudeo.* [a] *Ut tu fabulam* [b] *agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest; ut,

Terent. *Amantium iræ amoris* [a] *redintegratio* [b] *est.*

Ovid. —*quid enim nisi* [a] *vota* [b] *supersunt?*

Idem. *Pectora percussit, pectus quoque* [a] *robora* [b] *finxit.*

Virgilius —*nihil hic nisi* [a] *carmina* [b] *desunt.*

Excep. 1

Impersonalia præcedentem nominativum non habent; ut, *Tædet me vitæ. Pertæsum est conjugii*: de quibus suo loco.

Nomen multitudinis singulare quandoq; verbo plurali [illegible]: ut, [a] *Pars* [b] *abiere.* [a] *Iterque* [b] *deluduntur dolis.*

¶ CONCORDANTIA

Substantivi & Adjectivi.

Secunda concordantia.

ADjectivum cum substantivo genere, numero & casu consentit: ut, Juven. [b] *Rara* [a] *avis in terris,* [b] *nigroque simillima* [a] *cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur: ut,

Ovidius. *Donec eris felix multos numerabis amicos;*
Nullus ad [b] *amissas ibit amicus* [a] *opes.*

Seneca. *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [a] *vulnus* [a] *mea senserunt; graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, [b] *Audito* [a] *regem Doroberniam proficisci.*

¶ CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Tertia concordantia.

RElativum cum antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, —— [a] *vir* [illegible] *est quis?* [b] *Qui consulta patrum,* [b] *qui leges jurasque servat.*

Nota.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, Terent. [a] *In tempore ad eam veni* [b] *quod omnium rerum est primum.*

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut, Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo* [a] *loci peragebat,* [b] *quicunque Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Saliam vocant.*

Cicer. *Eropius* [a] *terra Jovis* [a] *stella fertur* [b] *quae Phaeton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur illum globum,* [b] *quae* [a] *terra dicitur.*

Est locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur.*

In coitu Lunae, [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a] *meas*, [b] *qui filium haberem tali ingenio praditum.* Ovid.— [a] *nostros vidisti* [b] *flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boët. *Felix,* [a] *qui* [b] *potuit boni Fontem visere lucidum.* Casus relativi.

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur; ut Ovid. *Gratia ab officio,* [b] *quod mora* [a] *tardat, abest.* Virg. [b] *Cujus* [a] *numen adoro.* [b] *Quorum* [a] *optimum ego habeo.* [b] *Cui* [a] *similem non vidi.* [b] *Quo* [a] *dignum te judicavi.* [b] *Quo* [a] *melius nemo scribit.* [b] *Quem* [a] *videndo obstupuit.* *Lego Virgilium præ* [b] *quo cæteri* [a] *poetæ sordent.*

Substantivorum constructio.

QUum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur ut, Juv. *Crescit* [a] *amor* [b] *nummi quantum ipsa pecunia crescit.* *Rex* [a] *pater* [b] *patriæ.* [a] *Arma* [b] *Achillis.* [a] *Cultor* [b] *agri.* Genitivus substantivi.

Proinde hic genitivus sæpissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, [b] *Patris* [a] *domus,* [b] *Paterna* [a] *domus,* [b] *Heri* [a] *filius,* [b] *Herilis* [a] *filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. [b] *Urbi* [a] *pater est,* [b] *urbique* [a] *maritus.* [a] *Herus* [b] *tibi,* [b] *mihi* [a] *pater.* Varius substantivi in adjectivum possessivum.

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur* [a] *apes* [b] *irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præsepibus arcent.* Appositio.

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, [a] *Paululum* [b] *pecuniæ.* [a] *Hoc* [b] *noctis.* Catul. *Non videmus* [a] *id* [b] *manticæ, quod in tergo est.*

Juvenal. [a] *Quantum quisque sua* [b] *nummorum servat in arca,* [a] *Tantum habet & fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito; ut in hujusmodi locutionibus;

Terentius. *Ubi ad* [b] *Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad* [b] *Vestæ:* Ultrobique subauditur [a] *templum.* Virg. [b] *Hectoris Andromachè;* subauditur [a] *uxor.* Idem; *Delphobe* [b] *Glauci:* subauditur [a] *filia.* Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam:* subaudi [a] *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo; ut, [a] *Vir* [b] *nullâ fide.* Ovid. [b] *Ingenui vultûs* [a] *puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cicero. [b] *Authoritate tuâ nobis* [a] *opus est.* Gellius. *Pecuniam* [b] *quæ sibi nihil esset* [a] *usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus adjectivè. Opus autem adjectivè pro necessario quandoque poni videtur, variéque construitur; ut,

Cicero. *Dux* [b] *nobis & author* [a] *opus est.*

Idē; *Dicis nummos* [b] *mihi* [a] *opus esse ad apparatum triumphi*

Terentius. *Alia* [b] *quæ* [a] *opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis,* [b] *tibi multum* [a] *opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectivorum constructio. ADjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt; ut,

Plinius. *Est natura hominum* [b] *novitatis* [a] *avida.*

Virg. *Mens* [b] *futuri* [a] *præscia.* Idē. [a] *Memor esto brevis* [b] *ævi.*

Ter. [a] *Imperitos* [b] *rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.*

Silius. *Non sum* [b] *animi* [a] *dubius, sed* [a] *devius* [b] *aqui.*

Cicero. *Græcarum* [b] *literarum* [a] *rudis.*

Adjectiva

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum ferun- Verbalia in ax.
tur; ut, [a] *Audax* [b] *ingenii.* Ovid. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum.* Sen. *Virtus eſt* [b] *vitiorum* [a] *fugax.* Hor. [b] *Utilium* [a] *ſagax.* Idem; [b] *Propoſiti* [a] *tenax.* Virg. *Tam* [b] *fidi pravique* [a] *tenax, quàm nuncia veri.* Plaut. [b] *Pecuniarum* [a] *petax,* &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obſtricta, caſum patrium poſtulat. Quorum farraginem ſatis quidem amplam congeſſerunt Linacrus & Deſpauterius. Tu vero crebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè poſita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent; ut Cicero, *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis inſtitutiſque philoſophiæ, propter ſummam & doctoris authoritatem & urbis;* [b] *quorum* [a] *alter te ſcientiâ augere poteſt, altera exemplis.*

[a] *Utrum* [b] *horum mavis accipe.*

Ovid. [a] *quiſquis fuit ille* [b] *Deorum.*

Terent. *An* [a] *quiſquam* [b] *hominum eſt æquè miſer, ut ego?*

Virgilius—[b] *divûm promittere* [a] *nemo Auderet.*

[a] *Tres* [b] *fratrum.* [a] *Quatuor* [b] *judicum.* [b] *Sapientum* [a] *octavus quis fuerit, nondum conſtat.*

[a] *Primus* [b] *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen ſenſu ablativum exigunt cum præpoſitione; ut, [a] *Primus* [b] *ab Hercule.* [a] *Tertius* [b] *ab Æneâ.*

In alio vero ſenſu dativum; ut Virg.—[b] *Nulli priorum* [a] *ſecundus.*

Uſurpantur autem & cum his præpoſitionibus, E, de, ex, inter, ante; ut Ovid. *Eſt deus* [b] *è vobis* [a] *alter.*

Idem. [a] *Solus* [b] *de ſuperis.* Virg. [a] *Primus* [b] *inter omnes.*

Idem. [a] *Primus ibi* [b] *ante omnes, magnâ comitante caterva,*
Laocoon ardens ſummâ decurrit ab arce.

Interrogativum & ejus redditivum ejuſdem caſus & temporis erunt; ut [a] *Quarum rerum nulla eſt ſatietas?* [b] *Divitiarum. Quid rerum nunc* [a] *geritur in Anglia?* [b] *Conſulitur de religione.* Interrogativum.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, jum: ut [a] *Cujum pecus?* [b] *Laniorum.* Aut per dictionem variæ Syntaxeos: ut, [a] *Furtine accusas, an homicidii?* [b] *Utroque.*

Fallit denique cùm per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, [a] *Cujus est hic codex?* [b] *Meus.*

Comparativa, & superlativa.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, [b] *Manuum* [a] *fortior est dextra.* [b] *Digitorum medius est* [a] *longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cùm per E, ex, aut inter exponuntur: ut, *Virgilius* [b] *Poetarum* [a] *doctissimus:* id est, [b] *ex poetis*, vel [b] *inter poetas.*

Comparativorum Const.

Comparativa cùm exponuntur per *quàm* ablativum adsciscunt: ut, Horat. [a] *Vilius argentum est* [b] *auro*, [b] *virtutibus aurum*, id est, *quàm aurum, quàm virtutes.* Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessûs significat; ut,

Cicer. [b] *Quanto* [a] *doctior es*, [b] *tanto te geras* [a] *submissiùs.*

Tanto, quanto, multo, longè ætate, natu, utrique gradui apponuntur, ut Catul. [b] *Tamo tu* [a] *pessimus omnium poeta*, [b] *Quanto tu* [a] *optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturnæ lucubrationes* [b] *longè* [a] *periculosissimæ habeantur.* [b] *Longè cæteris* [a] *peritior es, sed non* [b] *multo* [a] *melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium* [b] *tanto* [a] *conspectius in se crimen habet*, [b] *quanto* [a] *major, qui peccat habetur.* [a] *Major & maximus* [b] *ætate.* [a] *Major & maximus* [b] *natu.*

DATIVUS.

Commodum incommodum, &c.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut Virgilius, *Sis* [a] *bonus, O,* [a] *felixque* [b] *tuis.*

Martial. *Turbet* [a] *gravis* [b] *paci placidæque* [a] *inimica* [b] *quiet.* *Est* [a] *finitimus* [b] *oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc est* [a] *contrarius* [b] *albo.*

Martial. [a] *Jucundus* [b] *amicis.* [b] *Omnibus* [a] *supplex.*

Horat. *Si [illegible]is ut* [b] *patriæ sit* [a] *idoneus,* [a] *utilis* [b] *agro.*

Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita: ut Contubernalis, commilito, conservus, cognatus, &c. Composita cum Con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam genitivo gaudent: ut, Varia constructio.

Lucanus. *Quem metuis,* [a] *par* [b] *hujus erat.*

Terentius. *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum* [a] *affines esse* [b] *rerum quas fert adolescentia.*

Idem. [b] *Domini* [a] *similis es.* Auson. *Mens* [a] *conscia* [b] *recti.*

Virgilius. *Præterea regina* [b] *tui* [a] *fidissima, dextrâ*
Occidit ipsa sui.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: ut Cicero. [a] *Commune* [b] *animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* [b] *omnibus* [a] *communis. Hoc* [b] *mihi tecum* [a] *commune est.* Communis, alienus, immunis, variis casib. serv.

Salust. *Non* [a] *aliena* [b] *consilii.* Sen. [a] *Alienus* [b] *ambitioni.*

Cicero. *Non* [a] *alienus* [b] *à Scævolæ studiis.*

Ovid. *Vobis* [a] *immunibus hujus Esse* [b] *mali dabitur.*

Plinius. *Caprificus* [b] *omnibus* [a] *immunis est.*

[a] *Immunes* [b] *ab illis malis sumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut Cic. [a] *Natus* [b] *ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu potiùs participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut In bilis & dus.

Mar. *O* [b] *mihi post nullos Juli* [a] *memorande sodales,*

Statius. —*nulli* [a] *penetrabilis* [b] *astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo: ut, Magnit. mensura.

Gnomen septem [b] *pedes* [a] *longus, umbram non amplius quatuor* [b] *pedes* [a] *longam reddit.*

Interdum & in Ablativo: ut,

Columella. *Fons* [a] *latus* [b] *pedibus tribus,* [a] *altus* [b] *triginta.*

Interdum etiam & genitivo; ut Columel. *In morem horti areas,* [a] *latas* [b] *pedum denûm,* [a] *longas* [b] *pedum quinquagenûm facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia. Adjectiva, quæ ad copiam egestatémve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent; ut Plaut. *Amor &* [b] *melle & felle est* [a] *fœcundissimus.*
Horat. [a] *Dives* [b] *agris,* [a] *dives positis in fœnore* [b] *nummis.*
Virgilius. *At fessæ multa referunt se nocte minores, Crura* [b] *thymo* [a] *plena.*
Idem. *Quæ regio in terris nostri non* [a] *plena* [b] *laboris?*
Idem. [a] *Dives* [b] *opum,* [a] *dives pictai* [b] *vestis, & auri.*
Persius. *O curvæ in terras animæ, &* [b] *cœlestium* [a] *inanes!*
[a] *Expers* [b] *fraudis.* [b] *Gratiâ* [a] *beatus.*

Diversitas. Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subjiciunt; ut, Virg. [a] *Alter* [b] *ab illo.* [a] *Aliud* [b] *ab hoc.* [a] *Diversus* [b] *ab isto.*
Nonnunquam etiam dativum; ut, [b] *Huic* [a] *diversum.*

Causa. Adjectiva regunt ablativum significantem causam; ut, [a] *Pallidus* [b] *irâ.* [a] *Incurvus* [b] *senectute.* [a] *Livida* [b] *armis brachia.* [a] *Trepidus* [b] *morte futurâ.*

Modus rei. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo; ut, *Facies miris* [b] *modis* [a] *pallida.* [b] *Nomine* [a] *Grammaticus,* [b] *re* [a] *barbarus.*
Cicero. *Sum tibi* [b] *naturâ* [a] *parens,* [a] *præceptor* [b] *consiliis.*
Virgilius. [a] *Trojanus* [b] *origine Cæsar.* [b] *Spe* [a] *dives,* [b] *re* [a] *pauper.* [a] *Syrus* [b] *natione.*

Dignus, &c. Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt; ut,
Terent. [a] *Dignus es* [b] *odio. Qui filium haberem tali* [b] *ingenio* [a] *præditum.* Virg. *Atque* [b] *oculis* [a] *capti fodêre cubilia talpæ.* Idem. [b] *Sorte tuâ* [a] *contentus abi.*
Horum nonnulla genitivum interdum vendicant:
Ovid. *Militia est* [b] *operis altera* [a] *digna tui.*
Virgilius. *Descendam magnorum haudquaquam* [a] *indignus* [b] *avorum.*

PR

¶ Pronominum Conſtructio.

MEi,tui,ſui,noſtri,veſtri,genitivi primitivorum pronuntur cùm paſſio ſignificatur: ut, Primitiva.

Languet [a] *deſiderio* [b] *tui.*

Ovi.[a] *Párſq;* [b] *tui latitat corpore clauſa meo.*[a] *Imago* [b] *noſtri.*

Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, adjiciuntur cum actio vel poſſeſſio rei denotatur: ut, *Favet* [a] *deſiderio* [b] *tuo.* Derivativa.

[a] *Imago* [b] *noſtra*, id eſt, *quam nos poſſidemus.*

Noſtrûm & veſtrûm genitivi ſequuntur diſtributiva, partitiva,comparativa,& ſuperlativa: ut; [a] *Unuſquiſque* [b] *veſtrûm.* [a] *Nemo* [b] *noſtrûm. Ne* [a] *cui* [b] *veſtrûm ſit nirum.* [a] *Major* [b] *veſtrûm.* [a] *Maximus natu* [b] *noſtrûm.*

Hæc poſſeſſiva, meus, tuus, ſuus, noſter,& veſter, hos genitivos poſt ſe recipiunt, Ipſius, ſolius, unius, duorum, trium,&c. Omnium, plurium, paucorum, cujuſque; & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in poſſeſſivo incluſum referuntur: ut, Poſſeſſiva.

Ex [a] *tuo* [b] *ipſius animo conjecturam feceris.*

Cic. *Dico* [a] *meâ* [b] *unius operâ Rempublicam eſſe liberatam.*

Idem. [a] *Meum* [b] *ſolius peccatum corrigi non poteſt.*

Eraſ. [a] *Noſter* [b] *duorũ eventus oſtendat,utra gens ſit melior.*

In [a] *ſua* [b] *cujúſq;laude præſtantior.* [a] *Noſtra* [b] *omniũ memoria*

Brut. ad Cic. [a] *Veſtris* [b] *paucorum reſpondet laudibus.*

Hor.— *ſcripta Cum* [a] *mea nemo legat, vulgo recitare* [b] *timentis.*

Sui & Suus reciproca ſunt,hoc eſt,ſemper reflectuntur ad id quod præceſſit in eadem oratione; ut, [a] *Petrus nimium admiratur* [b] *ſe.Parcit erroribus* [b] *ſuis.* Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere* [a] *Petrus rogat, ne* [b] *ſe deſeras.* Sui & ſuus reciproca.

Ipſe ex pronominibus ſolum trium perſonarum ſignificationem repræſentat: ut; Ipſe.

[a] *Ipſe* [b] *vidi,* [a] *Ipſe* [b] *videris,* [a] *Ipſe* [b] *dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur; ut, *Ipſe* [b] *ego,* [a] *Ipſe* [b] *ille,* [a] *Ipſe* [b] *Hercules.*

Idem, etiam omnibus perſonis jungi poteſt; ut, Idem.

Ego [a] *idem* [b] *adſum.*

Terent.

Terent. [a] *Idem has nuptias* [b] *perge facere.*
Virgil. [a] *Idem* [b] *jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonstrativa hic, ille, iste. Ille, & iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iste verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Istum æmulum quoad poteris ab ea pellito.*

Hic & ille.

Hic & ille, cùm ad duo antepositа referuntur, Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut Col. [a] *Agricolæ contrarium est* [a a] *pastoris propositum:* [b] *ille quam maximè subacto & puro solo gaudet,* [bb] *hic novali graminosoque:* [b] *ille fructum è terra sperat,* [bb] *hic è pecore.*

Est tamen, ubi è diverso pronomen *Hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Nominat. utrinque.

VErba substantiva, ut Sum, forem, fio, existo: verba vocandi passiva, ut Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor; & iis similia, ut Scribor, salutor, habeor, existimor: item verba gestûs, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, [b] *Deus* [a] *est* [b] *summum bonum.*

[b] *Perpusilli* [a] *vocantur* [b] *nani.* [b] *Fides religionis nostræ* [b] *fundamentum* [a] *habetur.* *Malus* [b] *pastor* [a] *dormit* [b] *supinus.* Lactantius. [b] *Homo* [a] *incedit* [b] *erectus in cælum.*

Denique omnia ferè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum suppositо verbi casu, genere, & numero concordat: ut,

Infiniti verbi construc-

[a] *Rex* [a] *mandavit* [b] *primus extirpari hæresin.*
[b] *Pii* [a] *orant* [b] *taciti.* [b] *Boni* [a] *discunt* [b] *feduli.*

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, præcipu

cipuè cùm verba optandi, eisque similia accedunt; ut, [b] *Hypocrita cupit* [a] *videri* [b] *justus. Hypocrita cupit* [b] *se* [a] *videri* [b] *justum. Malo* [b] *dives* [a] *esse quam haberi. Malo* [b] *me* [b] *divitem* [a] *esse quàm haberi.* Claud. *Vivitur exiguo meliùs; natura* [b] *beatis* [b] *Omnibus* [a] *esse dedit, si quis cognoverit uti.*
Martial. [b] *Nobis non licet* [a] *esse tam* [b] *disertis*, vel *disertos.*
Terentius. *Expedit* [b] *bonas* [a] *esse* [b] *vobis.*
Ovidius. *Quo* [b] *mihi commisso non licet* [a] *esse* [b] *piam.*

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur accusativi ante verba infinita. [b] *Nos* [a] *esse* [b] *disertos.* [b] *Vos* [a] *esse* [b] *bonas.* [b] *Me* [a] *esse* [b] *piam.*

Genitivus post verbum.

SUm genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut Sum signif. poss. gen.
Virgilius.— *pecus* [a] *est* [b] *Melibœi.*
Cicero. [b] *Adolescentis* [a] *est majores natu revereri.*
Virg. [b] *Regum* [a] *est Parcere subjectis, & debellare superbos:*

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluinum, & similia: ut *Non* [a] *est* [b] *meum contra authoritatem Senatûs dicere.*
Terent. *Eja haud* [b] *vestrum* [a] *est iracundos esse.*
Humanum [a] *est irasci.*

At hic subintelligi videtur officium, quod aliquando etiam exprimitur: ut Terent. *Tuum* [a] *est* [b] *officium hac ne ut adsimiles nuptias.*

Verba æstimandi genitivo gaudent: ut, [b] *Plurimi passus sit pecunia. Pudor* [b] *parvi* [a] *penditur.* [b] *Nihili*, vel [b] *pro nihilo* [a] *habentur literæ.* Æstimandi verba gen.
Horat. [b] *Pluris opes nunc* [a] *sunt, quam prisci temporis annis.*
Æstimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ut, Valerius Max. *Non* [b] *hujus te* [a] *æstimo.* [b] *Magno ubique virtus* [a] *æstimanda est.*
Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncii, his verbis, æstimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur, *Ego illum* [b] *flocci* [a] *pendo. Nec* [b] *hujus* [a] *facio, qui me* [b] *si* [a] *æstimat.*

Singu-

Singularia sunt ista; [b] æ Equi boni [a] consulo. [b] æ Equi boni [a] facio, id est, in bonam accipio partem.

Accusandi verba, &c.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & consimilia genitivum postulant, qui crimen significet; ut,

Plau. *Qui alterum* [a] *incusat* [b] *probri, ipsum se insimul oportet.*
Cicero. *Etiam* [b] *sceleris* [a] *condemnat generum suum.*
Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *sceleris* [a] *damnare, Cupido.*
[a] *Admoneto illum pristinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti* [a] *absolutus est.*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpositione, vel sine præpositione; ut, Cic. *Si in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodem ego te* [b] *crimine.* Gellius. *Uxorem* [b] *de pudicitia graviter* [a] *quæsivit.* Cic. *Putavi ea* [b] *de re* [a] *admonendum esse te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo & superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur; ut, [a] *Accusas furti an stupri, an* [b] *utroque?* sive [b] *utroque?* [b] *Ambobus*, vel [b] *de ambobus?* [b] *Neutro*, vel [b] *neutro?* [b] *De plurimis simul* [a] *accusaris.*

Satago, &c.

Satago, misereor, misereſco genitivum admittunt:

Terent. *Is* [b] *rerum suarum* [a] *satagit.*
Virgil—*oro* [a] *misereare* [b] *laborum.*
Tantorum, [a] *misereare* [b] *animi non digna serenis.*
Statius. *Et* [b] *generis* [a] *miserescite tui.*

Misereor, &c.

At misereor & misereſco, rarius cum dativo leguntur ut Sen. *Huic succurre,* [b] *huic* [a] *misereor.*
Boetius. *Dilige jure bonos &* [a] *miserescite* [b] *malis.*

Reminiscor, &c.

Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut accusativum desiderant; ut, *Data* [b] *fidei* [a] *reminiscitur.*
Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere, [a] *oblivisci* [b] *suorum.* Ter. *Faciam ut* [b] *melque ac hujus* [b] *diei, ac* [b] *semper* [a] *memineris.* Plaut. [b] *Omnia quæ curant,* [a] *meminerunt.* *Memini* [b] *de hac re,* [b] *de armis,* [b] *de est, mentionem feci.*

Potior gen. aut ablat.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur; Plaut. *Romani* [b] *signorum & armorum* [a] *potiti sunt.* Virg. *Egressi optata Troes* [a] *potiuntur* [b] *arena.*

Dativus poſt verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut Plaut. [b] *Mihi iſtic nec* [a] *ſeritur, nec* [a] *metitur.* Virg. *Neſcio quis teneros oculus* [b] *mihi* [a] *faſcinat agnos.* Verba acquiſ. poſita dat. regunt.

Huic regulæ appendent varii generis verba.

Imprimis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum; ut Virg. *Illa ſeges demum* [b] *reſpondet avari agricolæ.* Commodum & incommodum.

Non potes [b] *mihi* [a] *commodare, nec* [a] *incommodare.*

Idem— *validis* [a] *incumbite* [b] *remis.*

Suam eruditionem [b] *tibi acceptam* [a] *fert.*

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo, ut Cicero. [b] *Unum* [a] *ſtuderis omnes, unum ſentiris.* Frequentio.

Plaut. *Si ea memorem, quæ* [b] *ad ventris victum* [a] *condu-cunt, mora eſt.*

Cicero. [b] *In hæc ſtudia* [a] *incumbite. Naturâne plus* [b] *ad eloquentiam* [a] *conferat, an doctrina.*

[b] *Feſſum quies plurimùm* [a] *juvat.*

Verba comparandi regunt dativum; ut, Verba comparandi.

Virg.— *ſic* [b] *parvis* [a] *componere magna ſolebam.*

Fratri ſe & opibus & dignatione [a] *adæquavit.*

Interdum additur ablativus cum præpoſitione; ut, *Comparo Virgilium* [b] *cum Homero.*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione Ad; ut, [b] *ad eum* [a] *comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi regunt dativum; ut, Verba dandi.

rtuna [b] *multis nimium* [a] *dedit,* [b] *nulli ſatis. Ingratus* [b] *qui gratiam bene* [b] *merenti non* [a] *reponit.*

Hæc variam habent conſtructionem; [a] *Dono* [b] *tibi hoc nnul*; [a] *dono* [b] *te hoc munere.*

cero. Huic [b] *rei aliquid temporis* [a] *impertias.*

rent. Plurimi ſalute [b] *Parmenonem ſtrenuum ſtuum*

[a] *im-*

[a] *impertit Gnatho.* [a] *Asperſit mihi* [b] *labem.* [a] *Asperſit me* [b] *labe.* [a] *Inſtravit* [b] *equo pœnulam:* [a] *Inſtravit equum* [b] *pœnula.* Ovid. *Ut piget inſido* [a] *conſuluiſſe* [b] *viro,* id eſt, *dediſſe conſilium,* vel etiam *proſpexiſſe.*

Lucan. [b] *Rectæ ſimque ratis de ventis* [a] *conſulit aſtris,* id eſt, *petit conſilium.* [a] *Conſule* [b] *ſaluti tuæ,* id eſt, *proſpice.* Ter. *Peſſumè iſtuc* [b] *in te atque in illum* [a] *conſulis,* i. *ſtatuis.* [a] *Metuo,* [a] *timeo,* [a] *formido* [b] *tibi,* vel [b] *de te,* i. *ſum ſollicitus pro te.* [a] *Metuo,* [a] *timeo,* [a] *formido* [b] *te,* vel [b] *à te:* ſcilicet *nè mihi noceas.*

Verba promittendi.

Verba promittendi ac ſolvendi regunt dativum; ut, Cicero. *Hæc* [b] *tibi* [a] *promitto, ac recipio ſanctiſſimè eſſe obſervaturum.*

Cicero. *Æs alienum* [b] *mihi* [a] *numeravit.*

Verba imperandi.

Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt: ut, Horat. [a] *Imperat aut ſervit collecta pecunia* [b] *cuique.* Idem. *Quid de quoque viro,* & [b] *cui* [a] *dicas, ſæpe cavento.*

Dicimus, [a] *Tempero,* [a] *moderor* [b] *tibi* & [b] *te.* [a] *Refero* [b] *tibi,* & [b] *ad te.* Item, [a] *Refero* [b] *ad Senatum,* id eſt, *propono.* [a] *Scribo,* [a] *mitto* [b] *tibi,* & [b] *ad te.* [a] *Do* [b] *tibi literas,* ut ad aliquem ferás. [a] *Do* [b] *ad te literas,* id eſt, *mitto ut legas.*

Verba fidendi.

Verba fidendi dativum regunt: ut, Horat.

— *Vacuis* [a] *committere* [b] *venis Nil niſi lene decet.*

[b] *Mulieri nè* [a] *credas, ne mortuæ quidem.*

Verba obſequendi.

Verba obſequendi & repugnandi dativum regunt: ut *Semper* [a] *obtemperat pius filius* [b] *patri. Quæ homines agunt, navigant, ædificant,* [b] *virtuti omnia* [a] *parent. Ipſum hunc orabo,* [b] *huic* [a] *ſupplicabo.*

Perſius.— *venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*

Ignavis [b] *precibus Fortuna* [a] *repugnat.*

At ex his quædam cum aliis caſibus copulantur: ut [b] *Ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *acceſſit mali* [b] *malis. Illud* [a] *conflux* [b] *omnibus,* ſed [b] *inter omnes.*

Terent. —*Hæc* [b] *fratri meum non* [a] *conveniunt.*

Juven. *Sævis inter ſe* [a] *convenit* [b] *urſis.* [a] *Auſculto* [b] *tibi,* id eſt, *obedio.* [a] *Auſculto* [b] *te,* id eſt, *audio. Adamas* [a] *diſſi-*

[b] *mi-*

[b] *magneti seu* [b] *cum magnete.* [a] *Certat* [b] *cum illo & Græcanice* [b] *illi.* Catul. *Noli* [a] *pugnare* [b] *duobus*, id est, [b] *contra duos.* Virg. *Tu dic* [b] *mecum quo pignore* [a] *certet.*

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, [b] *Utrique mortem* [a] *minatus est.* Terent. [b] *Adolescenti nihil est quod* [a] *succenseat.* Verba minandi.

Sum cum compositis præter Possum exigit dativum: ut, *Rex pius* [a] *est* [b] *reipub. ornamento.* [b] *Mihi nec* [a] *obest, nec* [a] *prodest.* Hor. *Multa* [b] *petentibus* [a] *desunt multa.* Sum.

Dativum postulant verba composita cum his præpositionibus.

Præ. Cicer. *Ego meis* [b] *majoribus virtute* [a] *præluxi.* Verba composita.

Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, prævorto, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. *Albo* [b] *gallo ne manum* [a] *admoliaris.*

Con. [a] *Conducit hoc tuæ* [b] *laudi.* [a] *Convixit* [b] *nobis.*

Sub. Terent. [a] *Subolet jam* [b] *uxori quod ego machinor.*

Ante. Cic. *Iniquissimam pacem justissimo* [b] *bello* [a] *antefero.*

Post. [a] *Posthabeo,* [a] *postpono* [b] *famæ pecuniam.*

Virg. [a] *Postposui tamen illorum mea seria* [b] *ludo.*

Terent. dixit. * *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.*

Ob. Ter. *Quum* [b] *nemini* [a] *obtrudi potest, itur ad me.*

In. [a] *Impendet* [b] *omnibus periculum.*

Inter. Cicer. *Ille huic* [b] *negotio non* [a] *interfuit modò, sed etiam præfuit.*

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum; ut Quint. [a] *Præstat ingenio alios* [b] *alium.* [b] *Multos virorum* [a] *anteit sapientiâ.* Terent. [b] *In amore hæc* [a] *insunt vitia.* Plin. [a] *Interdico tibi* [b] *aquâ & igni.* Varia construction.

Est pro habeo dativum exigit: ut, Pers. *Velie suum* [b] *cuique* [a] *est, nec voto vivitur uno.* Virg. [a] *Est* [b] *mihi namque domi pater, est injusta noverca.* Est pro habeo.

Huic confine est *supperit*: ut, Horat. *Pauper enim non est,* [b] *cui rerum* [a] *supperit usus.* Supperit.

Gemin. dativ. Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum, ut, [b] *Exitio* [a] *est avidis mare* [b] *nautis.*
Speras [b] *tibi* [b] *laudi* [a] *fore, quod* [b] *mihi* [b] *ultio* [a] *vertis?*
Nemo [b] *sibi nimios* [a] *accipere debet* [b] *favori.*

Dativus festivitatis. Est ubi hic dativus, *tibi* aut *sibi*, aut etiam *mihi*, nullâ necessitatis, at festivitatis potius causâ additur: ut, *Ego* [b] *tibi hoc effectum* [a] *dabo.* Ter. [a] *Expedi* [b] *mihi hoc negotium. Sino* [b] *sibi hunc* [a] *jugulo gladio.*

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba transitiva. VErba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis, exigunt accusativum: ut Hor. [b] *Percontatorem* [a] *fugito, nam garrulus idem est.* Idem. *Nec* [a] *retinent patulæ* [b] *commissa fideliter aures.* Virg. *Imprimis* [a] *venerare* [b] *deos. Aper* [b] *agros* [a] *depopulatur.*

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, accusativum admittunt cognatæ significationis: ut Cic. *Tertiam* [b] *ætatem hominum* [a] *vivebat Nestor.* Virg. *—longam incomitata videtur* [a] *Ire* [b] *viam* Plaut. *Duram* [a] *servit* [b] *servitutem.*

Hunc accusativum mutant authores non raro in ablativum: ut Plaut. *Diu videor* [b] *vitâ* [a] *vivere.* [a] *Ire rectâ* [b] *viâ.* Sueton. [b] *Morte* [a] *obiit repentinâ.*

Accusat. figur. Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut, Virgil. *—Nec vox* [b] *hominem* [a] *sonat, ô Dea certè!*
Juven. *Qui* [b] *Curios* [a] *simulant, &* [b] *Bacchanalia* [a] *vivunt.*
Horac. [b] *Pastillos Rufillus* [a] *olet, Gorgonius* [b] *hircum.*

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, &c. Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt accusativum: ut, *Tu modò* [a] *posce* [b] *Deum* [b] *veniam.* [a] *Dedocebo* [b] *te istos* [b] *mores. Ridiculum est te* [b] *me* [a] *admonere* [b] *istud.*
Terent. [a] *Induit* [b] *se* [b] *calceos, quos prius exuerat.*

Exceptio 1. Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum: ut
Virg. [b] *Ipsum* [a] *obtestemur,* [b] *veniamque* [a] *oremus* [bb] *ab ipso.*
Terent. [b] *Sustitionem istam* [bb] *ex illis* [a] *quære.*

Vestiendi

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusati- Exceptio
vum in ablativum, vel dativum: ut, [a] *Indue* [b] *te* [bb] *in-* [a].
nicâ, *vel* [bb] *tibi* [b] *tunicam.*

ABLATIVUS POST VERBUM.

QUodvis verbum admittit ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut, *Dæmona non* [b] *armis, sed morte* [a] *subegit Iesus.*
Horat. *Naturam* [a] *expellas* [b] *furcâ licet, usque recurret.*
Virg. *Hi* [b] *jaculis, illi certant* [a] *defendere* [b] *saxis.*

CAUSA.

ut Ter. [a] *Gaudeo (ita me dii ament) gnati* [b] *causâ.*
Vehementer [b] *irâ* [a] *excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b] *rebus* [a] *macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

ut, *Mirâ* [b] *celeritate rem* [a] *peregit.*
Juven. *Invigilate viri, tacito nam tempora* [b] *gressu*
[a] *Diffugiunt, nullóque* [b] *sono* [a] *convertitur annus*
Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem,*
Jam [a] *veniet tacito curva senecta* [b] *pede.*

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Exceptio.
præpositio: ut, [a] *Bacchatis* [b] *præ ebrietate.*
Summa [b] *cum humanitate* [a] *tractavit hominem.*

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablati- Nomen pretii.
vo casu: ut, [b] *Teruncio, seu vitiosa nuce non* [a] *emerim.*
Livius. *Multo* [b] *sanguine ac vulneribus ea victoria* [a] *fuit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis: ut,
Terent. [a] *Redime te captum quàm queas* [b] *minimo.* [b] *Vili* [a] *venit triticum.*
Senec. [a] *Constat* [b] *parvo fames,* [b] *magno fastidium.*

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tanti, Exceptio.
quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet,

quanticunq; ut Cic. [b] *Tanti* [a] *eris aliis*, [b] *quanti tibi* [a] *fueris. Non* [a] *vendo* [b] *pluris, quàm alii, fortasse etiam* [b] *minoris.* Ovid. *Vix Priamus* [b] *tanti, totáque Troja* [a] *fuit.*

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut, Aul. Gel. [b] *Tantâ mercede* [a] *docuit*, [b] *quantâ hactenus nemo.* [b] *Minore pretiò* [a] *vendidi, quàm emi.*

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut Varr. *Denarii dicti, quòd* [b] *denos æris* [a] *valebant: quinarii, quòd* [b] *quinos.*

Verba abundandi, &c. Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent: ut,

Terent. [b] *Amore* [a] *abundas Antipho.*

Malo virum [b] *pecuniâ, quàm pecuniam* [b] *viro* [a] *indigentem.*

Salust. *Sylla omnes suos* [b] *divitiis* [a] *explevit.*

Terent. *Hoc te* [b] *crimine* [a] *expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te* [a] *onerant* [b] *mendaciis?*

Virg. *Ego hoc te* [b] *fasce* [a] *levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo* [b] *sermone* [a] *participavit.*

Exceptio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut Virgil.

Quàm dives nivei pecoris, quàm [b] *lactis* [a] *abundans?*

Terent. *Quasi tu hujus* [a] *indigeas* [b] *patris.*

Quid est, quod in hac causa [b] *defensionis* [a] *egeat?*

Virg. [a] *Implentur veteris* [b] *Bacchi pinguísque ferinæ.*

Idem. *Postquam dextra fuit* [b] *cædis* [a] *saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam* [b] *tui* [a] *carendum quòd erat.*

Paternum servum sui [a] *participavit* [b] *consilii.*

Fungor, &c. Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur; ut,

Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ* [a] *fungantur* [b] *officiis. Optimum est alienâ* [a] *frui* [b] *insaniâ.*

In re mala [b] *animo si bono* [a] *utare, juvat.*

Virgil. *Aspice venturo* [a] *lætentur ut omnia* [b] *sèclo.*

Cæsar. *Qui suâ* [b] *victoriâ tam insolenter* [a] *gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat,* [a] *mutat quadrata* [b] *rotundis.* [a] *Vescor* [b] *carnibus.* Virg.—*haud equidem tali me* [a] *dignor* [b] *honore.*

Terent.

Terent. *Ut* [b] *malis* [a] *gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum* [b] *multitudine* [a] *superſedendum eſt.*
Macrob. *Regni eum* [b] *ſocietate* [a] *numeravit.*
Plaut. [a] *Communicabo te ſemper* [b] *mensâ meâ.*

[a] Proſequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore, &c. i. e. *amo, laudo, honoro,* [a] Afficio te [b] gaudio, [b] ſupplicio, [b] dolore, &c. id eſt, *exhilaro, punio, contriſto.* Proſequor. Afficio.

Mereor, cum adverbiis benè, malè, meliùs, peſſùs, optimè, peſſimè, ablativo adhæret cum præpoſitione De: ut, [b] *De me nunquam bene* [a] *meritus eſt,*
Eraſmus [b] *de lingua Latina optimè* [a] *meritus eſt.*
Catilina peſſimè [b] *de republica* [a] *meruit.* Mereor.

Quædam accipiendi, diſtandi, & auferendi verba ablativum cum præpoſitione optant: ut, *Iſtius* [b] *ex multis jampridem* [a] *audiveram.* Luc. [b] *A trepido vix* [a] *abſtinet ira magiſtro.* [a] *Naſci* [b] *à principibus fortuitum eſt.*
Procul [a] *abeſt* [b] *ab urbe Imperator.* Verba accipiendi, &c.

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut, Horat. *Vivere ſi rectè neſcis,* [a] *diſcede* [b] *peritis,*
Ovid. *Eſt virtus placitis* [a] *abſtinuiſſe* [b] *bonis.*
Virg. *Heu fuge, nate Dea, teque his,* ait, [a] *eripe* [b] *flammis.* Excepitur.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus ſignificans menſuram exceſſus: ut, *Deforme exiſtimabat, quos* [b] *dignitate* [a] *præſtaret ab iis* [b] *virtutibus* [a] *ſuperari.* Verba comparationis.

Quibuſlibet verbis additur ablativus abſolutè ſumptus: ut, *Imperante* [b] *Auguſto,* [a] *natus eſt Chriſtus:*
Imperante [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Juven. *Credo pudicitiam,*
[b] *Saturno rege,* [a] *moratam in terris.*
Nil [a] *deſperandum,* [b] *Chriſto duce, & auſpice Chriſto.*
Jam Marſu, [b] *audito Chriſtum venîſſe,* [a] *cucurrit.* Ablat. Abſolut.

Verbis quibuſdam additur auferendi caſus per Synecdochen, & poeticè accuſativus: ut, [a] *aegrotat* [b] *animo magis, quàm corpore.* [a] *Candet* [b] *dentes,* [a] *Rubet* [b] *capillos.* Synecdoche.

Quædam tamen efferuntur in gignendi caſu: ut, *Abſurdè facis, qui* [a] *angis te* [b] *animi.*
Exanimatus [a] *pendet* [b] *animi.* [b] *Deſipiebam* [b] *animi.* Excepitur.

Plaut. [a] *Discrucior* [b] *animi, quia ab domo abeundū est mihi.*

Diversi casus. Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

1 *Dedit* 3 *mihi* 2 *vestē* 4 *pignori*, 6 *te præsente* 5 *propriâ manu.*

Passivorum constructio. Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horat. [a] *Laudatur* [b] *ab his*, [a] *culpatur* [b] *ab illis.*

Cicero. *Honesta bonis* [b] *viris, non occulta* [a] *patuntur.*

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. *Nulla tuarum* [a] *audita* [b] *mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitúsque meorum,* [a] *obliviscendus et* [b] *illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt activorum: ut, [a] *Accusaris à me* [b] *furti.* [a] *Habeberis* [b] *ludibrio.* [a] *Dedoceberis à me istos* [b] *mores.* [a] *Privaberis* [b] *magistratu.*

Neutro-pass. constructio. Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, passivam constructionem habent: ut, [b] *A præceptore* [a] *vapulabis: Malo* [b] *à cive* [a] *spoliari, quàm* [b] *ab hoste* [a] *vænire. Quid* [a] *fiet* [b] *ab illo? Virtus parvo pretio* [a] *licet* [b] *omnibus. Cur* [b] *à conviviis* [a] *exulat philosophia?*

Infinitivorum construction. Quibusdam tum verbis tum adjectivis familiariter subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. — [a] *Juvat usque* [b] *morari, Et conferre gradum.*

Ovid. [b] *Dicere quæ* [a] *puduit,* [b] *scribere* [a] *jussit amor.*

Martial. [a] *Vis* [b] *fieri dives, Pontice? Nil cupias.*

Virg. *Et erat tum* [a] *dignus* [b] *amari.* Horat. [a] *Audax omnia* [b] *perpeti, Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Subaudiri. Ponuntur interdum figurate, & absolute verba infinita: ut, *Hæccine* [b] *fieri flagitia?* subauditur, [a] *decet,* [a] *oportet,* [a] *par est,* [a] *æquum est,* aut aliquid simile.

Virg. *Crimínibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *spargere voces In vulgum ambiguas, & quærere conscia corda.*

Analoge. id est, *terrebat, spargebat, quærebat.*

¶. DE GERUNDIIS.

Gerundia. Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum: ut,

Cicer.

Cicer. *Efferor studio* [a] *videndi* [b] *parentes.*
Ovid. [a] *Utendum est* [b] *ætate, cito pede præterit ætas.*
Virg.— [a] *Scitatum* [b] *oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibusdam tum substantivis, tum adjectivis: ut Virgil. Di.

Et quæ tanta fuit Romam tibi [a] *causa* [b] *videndi?*
Idem: *Cecropias innatus apes* [a] *amor urget* [b] *habendi.*
Idem: *Æneas celsa in puppi jam* [a] *certus* [b] *eundi.*

Poeticè Infinitivus modus loco Gerundii ponitur: ut Virg. [a] *studium quibus arva* [b] *tueri.* [a] *Peritus* [b] *medicari.* Nota.

Interdum non invenustè adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum* [b] *illorum* [a] *videndi gratiâ me in forum contulissem.* Terent. *Date* [a] *crescendi copiam* [b] *novarum. Concessa est* [a] *diripiendi* [b] *pomorum, atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus, A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut, Do.

Cicero. *Ignavi* [a] *à* [b] *discendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, utrumque [a] *ab* [b] *amando dictum est.*
Cicer. [a] *Ex* [b] *defendendo, quàm* [a] *ex* [b] *accusando, uberior gloria comparatur. Consultatur* [a] *de* [b] *transeundo in Galliam.*
Quint. *Rectè scribendi ratio* [a] *cum* [b] *loquendo conjuncta est.*
Plaut. [a] *Pro* [b] *vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione: ut,
Virgil.—*alitur vitium, crescitque* [b] *tegendo.*
[b] *scribendo disces scribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus, inter, ante, ad, ob, propter: ut, [a] *Inter* [b] *cænandum bilares esse.* Virg.— [a] *Ante* [b] *domandum Ingentes tollent animos.* Cic. *Locus* [a] *ad* [b] *agendum amplissimus.* Dum.
Idem: [a] *Ob* [b] *absolvendum munus ne acceperis.*
Veni [a] *propter te* [b] *redimendum.*

Cùm significatur necessitas ponuntur citra præpositionem, addito verbo Est: ut,

Juven. [a] *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*
[a] *Vigilandum est ei qui cupit vincere.*

Gerundia in nomina vertuntur.

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva, ut, Virg. *Tantus amor florum, & [b] generandi gloria [a] mellis. Ad [b] accusandos [a] homines duci præmio, proximum latrocinio est. Cur adeò delectaris [a] criminibus [b] inferendis?*

¶ De Supinis.

Prius Sup.

PRius supinum activè significat, & sequitur verbum, aut participium, significans motum ad locum: ut, Ovid. *[b] Spectatum [a] veniunt, veniunt spectentur ut ipsa. Milites sunt [a] missi [b] speculatum arcem.*

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Exceptio.

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito *iri*, passivè significat: ut Plaut. *[b] Coctum ego non [b] vapulatum, dudum, [a] conductus sum.* Ter. *Postquam [a] audierat non [b] datum iri uxorem filio.* Poeticè dicunt: *[a] Eo [b] visere. [a] Vado [b] videre.*

Nota.

Ponitur & absolutè cum verbo Est: ut, Terent. *[b] Actum est, ilicet, periisti.* Ovid. *[b] Itum est in viscera terræ. [b] Cessatum est satis.*

Posterius supinum.

Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est [a] facile [b] purgatu. Quod [b] factu [a] fœdum est, idem est & [b] dictu [a] turpe. Qui pecuniâ non movetur, hunc [a] dignum [b] spectatu arbitramur.*

In istis verò, *[a] Surgit [b] cubitu. [a] Redit [b] venatu:* cubitu & venatu nomina potiùs censenda videntur, quàm supina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Pars temporis.

QUæ significant partem temporis, in ablativo frequentiùs usurpantur, in accusativo rarò: ut, *Nemo mortalium omnibus [b] horis [a] sapit. [b] Nocte [a] latent mendæ. [b] Id tempus [a] creatus est Consul.*

Quanquam hic eclipsis videtur esse præpositionis *per* vel *sub.*

Duratio temporis.

Quæ autem durationem temporis & continuationem

tionem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferuntur: ut Virgil.

Hic jam ter centum totos [a] *regnabitur* [b] *annos.*

Idem. [b] *Noctes atque dies* [a] *patet atri janua Ditis.*

Idem. *Hîc tamen hanc mecum poteris* [a] *requiescere* [b] *nocte.*

Suet. [a] *Imperavit* [b] *triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam [a] *In paucis* [b] *diebus.* [a] *De* [b] *die.* [a] *De* [b] *nocte. Promitto* [a] *in* [b] *diem. Commodo* [a] *in* [b] *mensem.* [b] *Annos* [a] *ad quinquaginta natus.* [a] *Per tres* [b] *annos studui. Puer* [b] *id ætatis. Non* [a] *plus* [b] *triduum*, aut [b] *triduo.* [b] *Tertio*, vel [a] *ad* [b] *tertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ablativo: ut Virg. Spatium loci.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres [a] *pateat cœli spatium, non amplius* [b] *ulnas.*

Jam mille [b] *passus* [a] *processeram.* [a] *Abest biduî*; subintelligitur [b] *spatium* vel [b] *spatio*; [b] *itinere*, vel [b] *iter.* [a] *Abest ab urbe quingentis* [b] *millibus passuum.*

Appellativa Locorum.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cum præpositione verbis significantibus motum aut actionem *in loco, ad locum, à loco*, aut *per locum*: ut, [b] *In foro* [a] *versatur.* [a] *Meruit sub rege* [b] *in Gallia.* Virgil. —[b] *ad templum non æquæ Palladis ibant* [a] *Iliades.* Salust. [a] *Legantur* [b] *in Hispaniam majores natu nobiles.* [b] *E Sicilia* [a] *discedens, Rhodo veni per mare* [a] *ibi* [b] *ad Indos.* Appellativa & regionum nomina.

Omne verbum admittit genitivum propriî nominis loci, in quo fit actio; modò primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit hoc. Urbium & oppidorum nomina.

Juven. *Quid* [b] *Romæ* [a] *faciam? mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, & habitabat* [b] *Rhodi.*

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorum sequun- Humi, domi, &c.

sequuntur formam: ut, Ter. [b] *Domi* [b] *bellique simul* [a] *vixi-mus.* Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi* [a] *est consilium* [b] *domi.*

Domi. Domi, non alios secum patitur genitivos, quàm Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ; ut, *Vescor* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebis* [a] *nutritus, an* [b] *Argis?* Suet. *Demetrium Getulicus* [b] *Tyburi* [a] *genitum scribit.* Livius. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præsidium.* Cicero. *Cum una sola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.* Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventosæ,* [b] *Tybure Romam.* Cic. *Quum tu* [b] *Narbone mensæ hospitum* [a] *convomeres.* Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sicyone.*

Nota. Sic utimur Ruri, vel Rure, in ablativo: ut, [b] *Ruri fere se* [a] *continet.* Pers.— [b] *Rure paterno* [a] *Est tibi far modicum.*

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci, in accusativo: ut, [a] *Concessi* [b] *Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.* [a] *Eo* [b] *Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur rus & domus: ut, *Ego* [b] *rus* [a] *ibo.* Virg. [a] *Ite* [b] *domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

A Loco, per Locum.

A loco, per locum. Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi ante* [b] *Roma* [a] *profectus esses, nunc eam relinqueres.* [b] *Eboraco* (sive [b] *per Eboracum*) [a] *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur domus & rus: ut, *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo.* Ter. *Timeo ne pater* [b] *rure* [a] *redierit.*

¶ Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ab-

ablativos fœmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & cujâ: ut, [a] *Interest* [b] *magistratûs tueri bonos, animadvertere in malos.* [a] *Refert multùm Christianæ* [b] *reipub. Episcopos doctos & pios esse.* [b] *Prudentis* [a] *est multa dissimulare.* [b] *Tui* [a] *refert teipsum nôsse.* Cic. *Ea cadas oremini potissimùm datur ei,* [b] *cujâ* [a] *interfuit, non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut, [b] *Magni* [a] *refert quibuscum vixeris.* [b] *Tanti* [a] *refert honesta agere. Vestrâ* [b] *parvi* [a] *interest.* Et, [a] *Interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro otium est: ut, [a] *Convenit* [b] *mihi tecum.* Sallust. *Etiori per virtutem* [b] *mihi* [a] *præstat, quàm per dedecus vivere.* Ovid. *Non* [a] *vacat exiguis rebus adesse* [b] *Fovi.* Ter. [a] *Dolet dictum imprudenti* [b] *adolescenti & libero.* *A noverca* [a] *malefit* [b] *privignis. A Deo* [b] *nobis* [a] *benefit.* Virg. [a] *Stat* [b] *mihi casus renovare omnes,* id est, *statutum est.*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet: ut, [b] *Me* [a] *juvat ire per altum.* [b] *Uxorem ædes curare* [a] *decet.* [a] *Dedecet* [b] *viros muliebriter vivere.* Cato. [b] *Patrem familias venditorem, non emacem esse* [a] *oportet.*

Accusativ. cum præp.

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur præpositio Ad: ut, *Mene vis dicere, quod* [b] *ad te* [a] *attinet?* [a] *Spectat* [b] *ad omnes bene vivere.* Quint. [a] *Pertinet* [b] *in utramque partem.*

Accusativ. cum genit.

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo: pœnitet, tædet, miseret, misereſcit, pudet, piget: ut,

Cic.

Cic. *Si ad centesimum vixisset annum,* bb *senectuti* b *eum suæ non* a *pœniteret.* a *Tædet* b *animam meam* bb *vitæ meæ.* bb *Aliorum* b *te* a *miseret;* bb *tui nec* a *miseret, nec pudet.* bb *Fratris* b *me quidem* a *piget, pudétque.*

Impersonalia fiunt personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut Virgil.

Non omnes a *arbusta* b *juvant, humilésque myricæ.*

Ovid. *Namque* b *decent animos mollia* a *regna tuos.*

Senec. *Agricolam* a *arbor ad frugem producta* b *delectat.*

a *Nemo miserorum* b *vommiserescit.*

Te non b *pudet* a *istud? Non te* a *hæc* b *pudent?*

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut, Quint. *Ubi primum* a *cœperat non* b *convenire, quæstio oriebatur.* Idem. b *Tædere* a *solet avaros impendii.* a *Desinit illum studii* b *tædere. Sacerdotem insciticæ* b *pudere* a *debet.* Quin. b *Pervenire ad summum, nisi ex principiis, non* a *potest.*

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum personalibus passivis casum obtinet: ut,

Cæsar. b *Ab hostibus constanter* a *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut, Virgil. *—strato* a *discumbitur* b *ostro.*

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest: ut, ab Statur: id est, *sto, stas, stat; stamus, statis, stant:* videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, a *Statur* a *à me,* id est, *sto,* a *Statur* b *ab illis,* id est, *stant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt casus verborum à quibus derivantur: ut Virgil. *—Duplices* a *tendens ad sidera* b *palmas, Talia voce refert.*

Idem; *Ubera* b *lacte domum referent* a *distenta capella,*

a *Diligendus* b *ab omnibus.*

Quamvis in his usitatior est dativus: ut,

Terent. *Rectas Chremes, qui* b *mihi* a *jucundus est.*

GENI-

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm sunt nomina, genitivum postulant: ut Salust. [b] *Alieni* [a] *appetens*, [b] *sui* [a] *profusus*. [a] *Cupientissimus* [b] *tui*. [a] *Inexpertus* [b] *belli*. [a] *Indoctus* [b] *pilæ*. Genitivus.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in accusativum feruntur: ut, *Immundam* [b] *segnitiem* [a] *perosæ*: *Astronomus* [a] *perosus ad unum* [b] *mulieres*. Sueton. [a] *Pertæsus* [b] *ignaviam suam*. Accusativus.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passivè significantia: ut, *Germani* [b] *Romanis* [a] *perosi sunt*. [a] *Exosus* [b] *Deo & sanctis*. Dativus.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablativum feruntur: ut Ter. *Bona bonis* [a] *prognata* [b] *parentibus*. Virgil.—[a] *Jove* [b] *sanguine divûm*. Idem.—*Quo* [b] *sanguine* [a] *cretus?* Ovid. *Venus* [a] *orta* [b] *mari mare præstat cuncti*. [b] *Terrâ* [a] *editus*. Ablativus.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo frequentiùs junguntur, accusativo rariùs: ut, Virgil. [a] *En* [b] *Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi*. Cic. [a] *Ecce tibi* [b] *statua noster*. Virg. [a] *En quatuor* [b] *aras*: [a] *Ecce duo tibi Daphni, duoque* [b] *altaria Phœbo*.

En & ecce exprobrantis, soli accusativo nectuntur: ut, [a] *En* [b] *animum & mentem*. Juven. [a] *En* [b] *babitum*: Terent. [a] *Ecce autem* [b] *alterum*.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Loci:

Loci. Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubivis, huccine: ut, a *Ubi* b *gentium?* a *Quo* b *terrarum abiit?* a *Nusquam* b *loci invenitur.* a *Eò* b *impudentiæ ventum est.* Ter. *Ah* a *minimè* b *gentium, non faciam.* Hic genitivus * *gentium* festivitatis causâ additur.

* Genit. festivitatis.

Tempo-ris. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie: ut, *Nihil* a *tunc* b *temporis amplius quàm flere poteram.* a *Pridie ejus* b *diei pugnam inierunt.* a *Pridie* b *calendarum*, seu b *calendas.*

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parum, satis, abundè, &c. ut, a *Satis* b *eloquentiæ*, b *sapientiæ* * *parum.* a *Abundè* b *fabularum audivimus.*

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. a *Instar* b *montis equum divinâ Palladis arte Ædificant: Mittitur Philippus solus, in quo* a *instar omnium* b *auxiliorum erat.*

Ovid. *Sed scelus hoc* b *meriti pondus &* a *instar habet.*

Nota. Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, *Vallis* a *ad instar* b *castrorum clauditur.*

Populus Romanus è parvâ origine a *ad tantæ* b *magnitudinis* a *instar emicuit.*

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sunt: ut, *Venit* a *obviam* b *illi.* Nam *obvius illi* dicitur. *Canit* a *similiter* b *huic. Et,* b *Sibi* a *inutiliter vivit.* a *Propinquius* b *tibi sedet, quàm mihi.*

Dat. adverbial. Sunt & hi dativi adverbiales: Tempori, luci, vesperi: ut, b *Tempori* a *venit, quod omnium rerum est primum.* b *Luci* a *occidit hominem. Vidi ad vos* a *afferri* b *vesperi.*

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,

Castra a *propius* b *urbem moventur.*

Salust. a *Proximè* b *Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò. Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit: ut, Terent. a *Cedò quemvis* b *arbitrum.*

ABLA-

Adverbia diversitatis, Aliter, secus, & illa duo, Ante, post, cum ablativo non raro inveniuntur: ut, *b Multo a aliter. b Paulo a secus. b Multo a ante. Longè secus.* Virg.—*longo a post b tempore venit. b Paulò a post.* Nisi & ipsa adverbia potiùs censenda sunt. Adverb. diversitatis.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut ante præceptum est: ut, *Accessit a propiùs b illo. a Optime b omnium dixit.* Cic. Leginus. *a Propiùs b ad deos, & a Propiùs b à terris.* Adverb. Compar. & Superlat. grad.

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo junctum reperitur: ut Liv. *Paulò a plùs trecenta b vehicula sunt amissa.* Idem. *b Hominum eo die cæsa a plùs duo millia. a Plùs quàm quinquaginta b hominum ceciderunt: Abierat acies paulò a plus quingentos b passus.* Terent. *Dies triginta, aut a plus b eo, in nave fui.* Plùs.

Quibus verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponuntur: ut Virgil. *Hæc a ubi dicta b dedit.* Terent. *a Ubi nos b laverimus, si vides, lavato.* Virgil. *a Cùm faciant vitula pro frugibus, ipse vetito.* Idem. *a Cùm b canerem reges & prælia, Cynthius aurem vellit.* Hîc prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur. Ubi, postquam, cùm. Nota.

Donec pro quamdiu, indicativo gaudet: ut Ovid. *a Donec b eram sospes.* Idem. *a Donec b eris felix, multos numerabis amicos.* Donec.

Pro Quousque, nunc indicativum nunc subjunctivum exigit: ut Virg. *Cogere a donec oves stabulis, numerumque referre b Jussit.* Colum. *a Donec ea aqua quam adjeceris decocta b sit.*

Dum

Dum. Dum, de re præsenti non perfectâ, aut pro Quamdiu, fatendi modum poscit: ut,
Terent. [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in conclavi.*
Idem. *Ego te meum dici tantisper volo,* [a] *dum quod te dignum est* [b] *facis.*

Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo nectitur: ut, [a] *Dum* [b] *prosim tibi.*
[a] *Dum ne ab hoc me falli* [b] *comperiam.*

Dum pro donec subjunctivo tantum: ut,
Virgil. *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æstas.*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut, [a] *Quoad* [b] *expectas contubernalem?* Cic. [a] *Quoad* [b] *possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.*
Omnia integra servabo, [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittatur.*

Simulac. Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo adhærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.*
Virgil.— [a] *Simulatque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumque modum admittunt: ut Eras. [a] *Ut* [b] *salutabis, ita & resalutaberis.* Horat. [a] *Ut sementem* [b] *feceris, ita & metes.*

Ut pro postquam indicativo jungitur, ut, [a] *Ut* [b] *ventum est in urbem.*

Quasi, &c. Quasi, ceu, tanquam, perinde-ac, haud-secus-ac, quum proprium habeat verbum, subjunctivo apponuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipse aliquid.*
Terent. [a] *Quasi non* [b] *norimus nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus: ut, *Novi* [b] *hominem* [a] *tanquam* [b] *te.* *Arridet* [b] *mihi,* [a] *quasi* [b] *amico.*

Ne. Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut Virgil. [a] *Ne* [b] *sævi magna sacerdos.*
Terent. *Hic nebulo magnus est,* [a] *ne* [b] *metuas.*

Ne pro non, cæteris modis inservit.

Adver. Præpositionum formam induunt. Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones: ut, Juven. *Gaudebit vacuum* [a] *coram* [b] *latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM *Constructione.*

CONjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quàm, nisi, præterquam, aut similes omnino casus nectunt: ut, *Socrates docuit* [b] *Xenophontem &* [b] *Platonem. Utrum* [b] *calidus esses aut* [b] *frigidus.* [b] *Albus an* [b] *ater homo sit, nescio. Est* [b] *minor natu quàm* [b] *tu.* [b] *Nemini placet nisi (* vel *præterquam)* [b] *sibi.* Conjunctiones copulativæ similes casus.

Excepto si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poscat: ut, Excepto.

[a] *Emi librum* [b] *centussi &* [b] *pluris.* [a] *vivoi* [b] *Romæ &* [b] *Venetiis.*

Hor. *in Metri* [a] *descendat judicis* [b] *aures, Et* [b] *parvis & nostris.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant: ut, *Recto* [b] *stat corpore,* [b] *despicitque terras.*

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: ut Ter. *Nisi me* [b] *lactasses amantem, & vani spe* [b] *produceres; Ibi gratius* [b] *egi, & te aliquando collaudare* [b] *possum.*

Etsi, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius postulant. Quamvis & licèt, subjunctivos frequentius: ut, [a] *Etsi nihil novi* [b] *afferebatur.* [a] *Quanquam animus meminisse* [b] *horret.* Etsi, tametsi, &c.

Virgil. [a] *Quamvis Elysios* [b] *miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipse* [a] *licèt* [b] *venias Musis comitatus, Homere, Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.*

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quòm, postquam, posteaquam, ubi pro postquam, ut, quàm, priusquam & indicativis & subjunctivis adjunctum: ut, [a] *Quod* [b] *redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non* [a] *quòd odio* [b] *habeam, sed* [a] *quòd* [b] *amem. Aliud honestum judicas,* [a] *quàm Philosophi* [b] *statuunt.* Plin. *Gravius accusas,* [a] *quàm* [b] *patitur res conferendo.* Ni, nisi, &c.

Si, utrique modo jungitur: ut Si pro Quamvis, subjunctivo tantum: ut, Ter. *Redeam?* [a] *non si me* [b] *obsecret*

Siquis, tantum indicativo: ut, [a] *Siquis* [b] *adest.*

Quando, &c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut,

Virg. *Dicite* ([a] *quandoquidem in molli* [b] *consedimus herba*)
[a] *Quoniam mihi non* [b] *credis, ipse facito periculum.*

Quippe. Quippe, cùm proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut, *Danda est huic venia,* [a] *quippe* [b] *ægrotat.* Si addideris Qui, utrumque admittit modum: ut, *Non est huic danda venia,* [a] *quippe qui jam bis* [b] *pejeravit* sive [b] *pejeraverit.*

Qui. Qui, cùm habet vim causalem, subjunctivum postulat: ut, *Stultus es* [a] *qui huic* [b] *credas.*

Cùm. Cùm pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam, subjunctivis semper adhæret: ut,

Cicero. *Nos* [a] *cùm præcipi nihil posse* [b] *dicamus, tamen aliis de rebus disserere solemus.*

Virg. [a] *Cùm* [b] *sis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & Tum. Cùm & Tum, item tum geminatum, similes modos copulant. Est autem in Cùm, quiddam minus atque ideo in priore clausulæ parte statuitur: in Tum quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut, [b] *Amplectitur* [a] *cum eruditos omnes,* [a] *tum imprimis Marcellum.* [b] *Odit* [a] *tum literas,* [a] *tum virtutem.*

Nè, an, num. Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut Virg. [b] *Superat* [a] *ne & vescitur aurâ Æthereâ?*

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, subjunctivum postulant: ut, *Vise* [a] *num* [b] *redierit.*
Nihil refert [b] *fecris* [a] *ne,* [a] *an* [b] *persuaseris.*

Ut. Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne non, post verba temporis, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut Terentius,

Filium perduxêre illuc secum, [a] *ut uxor* [b] *esset meum.*
Idem. *Te oro Dave,* [a] *ut* [b] *redeat jam in viam.*
Idem. *Metuo* [a] *ut* [b] *subsiet hospes,* id est, *ne non subsiet.*

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subjunctivo servit: ut,

[a] *Ut*

a *Ut omnia* b *contingant quæ volo, levari non possum.*
Non est tibi fidendum, a *ut qui toties* b *fefelleris.* a *Ut qui solus relictus* b *fueris.*

Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum, indicativis nectitur: ut Cicer.
a *Ut ab urbe* b *discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*
Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere,* a *ut* b *facis.*
Idem. *Credo* a *ut* b *est demeniia.*
Virg. a *Ut* b *valet?* a *Ut* b *meminit nostri?*

Quanquam de hoc in adverbiis quoque constructione paulo suprà est dictum.

PRÆPOSITIONUM
Constructio.

PRæpositio subaudita, interdum facit, ut addatur ablativus: ut, *Habeo te* a b *loco parentis*, id est, a *in* b *loco. Apparuit illi humanâ* a b *specie*, id est, a *sub humanâ* b *specie. Discessit* a b *magistratu*, id est, a *à* b *magistratu.*

Præpositio in compositione eundem nonnunquam casum regit quem & extra compositionem regebat: ut, Virg. *Nec posse* b *Italiâ Teucrorum* a *avertere regem.*
a *Prætereo* b *te insalutatum.*
Idem.— a *emoti procumbunt* b *cardine postes.*
Idem. a *Detrudunt naves* b *scopulo.*

Verba compositâ cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter: ut, a *Abstinuerunt* b *à viris.* Terent. *Amicos* a *advocabo* b *ad hanc rem.* b *Cùm legibus* a *conferemus.*
Cic. a *Detrahere* b *de tua fama nunquam cogitavi. Cùm* b *ex insidiis* a *evaseris.* Terent, *Postquam* a *excessit* b *ex ephebis.* b *In Rempublicam cogitatione curâque* a *incumbe.*

Verba composita cum A ab, &c.

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, Virg. *Accipit* a *in* b *Teucros animum mentémque benignam.* Idem. *Quid meus Æneas* a *in* b *te commisere tantum,*
Quid Troes potuere?

In cum Accusativo.

Idem. *Quò te Mœri pedes? an quò via ducit,* [a] *in* [b] *urbem?*

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut, Virg. *Estque locus* [b] *partes ubi se via findit* [a] *in ambas.* Ovid. *Versa est* [a] *in* [b] *cineres sospite Troja viro.*

——*amor mihi crescit* [a] *in* [b] *horas.*

In cum ablativo.

In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur* [a] *in* [b] *ignibus aurum.*

Sub cum accusativo.

Sub pro Ad, per & ante, accusativo initiitur: ut, [a] *Sub* [b] *umbram properemus.* Liv. *Legati ferè* [a] *sub id* [b] *tempus ad res repetendas missi*; id est, [a] *per id* [b] *tempus.* Virg.—[a] *sub* [b] *noctem cura recursat*, id est, *Paulò* [a] *ante* [b] *noctem*, vel *instante nocte.* Aliàs ablativum admittit: ut, *Quicquid* [a] *sub* [b] *terrâ est, in apricum proferet ætas.* Virg.—[a] *sub* [b] *nocte silenti*; id est, [a] *in* [b] *nocte silenti.*

Sub cum ablativo.

Super cum accusativo.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut Virg.—[a] *Super* [b] *Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo.

Super pro De & in ablativo: ut Tacit. *Multus* [a] *super ea* [b] *re variusque rumor.* Virg. [b] *Fronde* [a] *super viridi.*

Subter.

Subter uno significatu utrique casui apud authores jungitur: ut Liv. *Pugnatum est super* [a] *subterque* [b] *terras.* Virg.—*Omnes Ferre libet* [a] *subter* [b] *densâ testudine casus.*

Tenus.

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, [b] *Pube* [a] *tenus.* [b] *Pectoribus* [a] *tenus.* At genitivo tantum plurali: ut, [b] *Crurum* [a] *tenus.*

Præpositiones migrant in adverbia.

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in adverbia: ut Virg.—*longo* [a] *post tempore venit.* Idem. [a] *Ponè subit conjux; ferimur per opaca locorum.* Idem.—[a] *coràm quem quæritis adsum Troius Æneas.*

INTERJECTIONUM
Constructio.

INterjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur: ut Virgilius.

Spem gregis ([a] *ah!) silice in nudâ connixa reliquit.*

Terent. *Quæ (* [a] *malum!) dementia?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, [a] *O festus* [b] *dies hominis!*
Virg. [a] *O fortunatos nimium, bona si sua norint,* [b] *Agricolas!*
Idem. [a] *O formose* [b] *puer, nimium ne crede colori.*

Heu & Prô, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut, [a] *Heu* [b] *Pietas!* Virg. [a] *Heu prisca* [b] *fides!*
Idem. [a] *Heu* [b] *stirpem invisam.*
Terent. [a] *Prô* [b] *Jupiter! tu hoc adiges me ad insaniam.*
Idem. [a] *Prô deûm atque hominum* [b] *fidem!*
[a] *Proh sancte* [b] *Jupiter!* apud Plaut.

Hei & væ, dativo apponuntur: ut,
Ovid. [a] *Hei* [b] *mihi quòd nullis amor est medicabilis herbis.*
Terent. [a] *Væ misero* [b] *mihi quanta de spe decidi.*

DE FIGURIS.

FIgura est novatâ arte aliqua dicendi forma. Figura quid sit.
Cujus duo tantùm genera, Dictionis scilicet & constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis sunt sex. } Prothesis, Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncope, Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus. Tetuli* pro *tuli.* Prothesis.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit: Temnere* pro *contemnere.* Aphæresis.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquiæ, relligio,* additâ *l*; *Induperatorem* pro *Imperatorem.* Epenthesis.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit, petiit, dixti, repostum,* &c. Syncope.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici.* Paragoge.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi* pro *peculii: Dixtin* pro *dixtine. Ingeni* pro *ingenii,* Apocope.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo. Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptósis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio quid sit.

APpositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, [a] *Fluvius* [b] *Rhenus.* Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut, [a] *Marcus* [b] *Tullius* [bb] *Cicero.*

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, [a] *Urbs* [b] *Patavii:* apud Virgilium. [a] *Urbs* [b] *Antiochiæ:* apud Ciceronem.

In Appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, [a] *Urbs* [b] *Athenæ.*

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxuriosa* [a] *proci.*

Virg. *Ignavum* [b] *fucos* [a] *pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, [a] *Urbs* [b] *Roma.* [a] *Animal* [b] *equus.*

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, [a] *Taurus* [b] *mons Asiæ.* [a] *Lupus* [b] *piscis.*

Et ad proprietatem attribuendam: ut, [a] *Erasmus* [b] *vir exactissimo judicio.* [a] *Nereus* [b] *adolescens insigni formâ.* [a] *Timotheus* [b] *bonus incredibili fortunâ.*

EVOCATIO.

Evocatio quid sit.

CUM prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, [a] *Ego* [b] *pauper laboro.* [a] *Tu* [b] *dives tudis.*

Est

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, [a] *Ego pauper* [b] *laboro*; [a] *Tu dives* [b] *ludis*. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona Evocans & Evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cùm persona evocata caret numero singulari: ut, [a] *Ego tuæ* [b] *deliciæ istùc veniam*. Aut cùm est nomen collectivum: ut, *Magna* [a] *pars studiosorum amœnitates* [b] *quærimus*: hic subauditur *nos*. Aut denique cùm est nomen distributivum: ut, *In magnis* [b] *læsi rebus* [a] *uterq;* [b] *sumus*: subintelligitur *nos*. Notanda quatuor.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans, quàm evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut, Evocatio duplex.

[a] *Sum pius* [b] *Æneas*: subintelligitur, *Ego*.

[a] *Populus* [b] *superamur ab uno*; subauditur, *Nos*.

SYLLEPSIS.

Syllepsis quid sit.

SYllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à σὺν con, & λήϕω sumo.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Nota.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit ut, *Quid* [a] *tu & soror* [b] *facitis?*

[a] *Ego & mater,* [b] *miseri* [b] *perimus.*
[a] *Tu & uxor* [b] *qui* [b] *adfuistis, testes estote.*

Conceptio Personarum.

Dignior Persona. Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia: ut, [a] *Ego & pater* [b] *sumus in tuto,* [a] *Tu atque frater* [b] *estis in periculo. Neque* [a] *ego neque tu* [b] *sapimus.*
Virgil.—— [b] *divellimur inde Iphitus & Pelias* [a] *mecum,*
Idem. [a] *Rhemus cum fratre Quirino Jura* [b] *dabant.*

Cum. *Cum* tamen singulare verbum magis amat: ut,
Tu quid ego & [a] *populus mecum* [b] *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus. Dignius etiam est masculinum genus quàm foemininum aut neutrum: & dignius foemininum quàm neutrum: ut, [a] *Rex & Regina* [b] *beati.* [a] *Chalybs & aurum sunt in fornace* [b] *probati. Hinc per vim* [a] *leges & plebiscita* [b] *coactæ.*

Exceptio. At cùm substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur ut Virg.— *cùm Daphnidis* [a] *arcum*
Fregisti & [a] *calamos,* [b] *quæ tu, perverse Menalca,*
Et cùm vidisti puero [bb] *donata dolebas.*
Salust. [a] *Ira &* [a] *ægritudo* [b] *permista sunt.* Idem. *Huic* [a] *bella civilia,* [a] *cædes &* [a] *discordia civilis* [b] *grata fuerunt.* [a] *Virga tua, &* [a] *baculus tuus,* [b] *ipsa me* [bb] *consolata sunt.*

Conceptio duplex. Porrò conceptio, aliàs Directa est, nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs Indirecta, cùm copulantur per Cum; ut, [a] *Ego cum fratre* [b] *sumus candidi:* ubi utraque Conceptio est indirecta.

Syllepsis implicita: Est etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur, sed de mare atque foemina perinde loquimur ac de solo mare: ut si dicam, [a] *Uterque est* [b] *formosus,* loquens de sponso & sponsa.

Sic

Sic Ovid. [b] *Impliciti laqueis nudus* [a] *uterque jacet*: loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

PRolepsis seu præsumptio, est pronunciatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, [a] *Duæ aquilæ* [b] *volaverunt*; [ab] *hæc ab oriente*, [ab] *illa ab occidente*. Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa* ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens; ut, *Corydon & Thyrsis*. Prolepsis. Nota.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut Virg.

[b] *Compulerantque greges* [a] *Corydon & Thyrsis in unum.*
[ab] *Thyrsis oves*, [ab] *Corydon distentas lacte capellas.*

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

[a] *Populus* [b] *vivit*, [ab] *alii in penuria*, [ab] *alii in deliciis.*

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ*: verbum, ut, *volaverunt*: partes, ut *hæc & illa*: partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*: & ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes sequantur. Quinque in prolepsi necessaria.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in Prolepsi esse oportet: ut, [a] *Equi* [b] *concurrunt*: [ab] *hic à dextrâ*, [ab] *ille à sinistrâ Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut Ovid. Prolepsis duplex.

[ab] *Alter in alterius* [a] *jactantes lumina vultus,*
[b] *Quærebant taciti noster ubi esset amor:*

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, [a] [ab] *alter in alterius. Et* [ab] *Alter alterius onera* [b] *portate.* Ubi deest [a] *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet. *Et* [ab] *alter alterius.*

Ter. [a] *Curemus æquam* [b] *uterque partem*: hic totum [a] *nos* sub-

subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in distributivo *uterque*.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, ante describimus: ut Virgil.

[a] *Lavinâque venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis à πρὸ quod est ante, & λήβω sumo.

ZEUGMA.

Zeugma quid sit.

ZEugma est unius verbi vel adjectivi, viciniori respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expressè, ad alterum verò per supplementum: ut Cic. *Nihil te nocturnum* [a] *præsidium palatii, nihil urbis* [a] *vigiliæ, nihil* [a] *timor populi, nihil* [a] *concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatus* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultûsque* [b] *moverunt?* Hic *moverunt*, expressè reducitur ad *ora vultûsque*, at ad cætera per supplementum: Subintelligendum est enim, *præsidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, [a] *Ego melius quàm tu* [b] *scribo.* [a] *Ego sicut fœnum* [b] *arui. Hoc* [a] *ille ità prudenter atque ego* [b] *fecisset.*

Item per *nisi*: ut Ter. *Talem filium* [a] *nulla nisi tu* [b] *pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut Ovid. *Quid nisi secretæ* [b] *læserunt Phyllida* [a] *sylvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut Cic. *Quare, ut arbitror, prius hîc te nos, quàm istic* [a] *tu nos* [b] *videbis.*

Zeugma triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego &* [a] *Tu* [b] *studes.*

In genere: ut, *Maritus &* [a] *uxor est* [b] *Irata.*

In numero: ut,— *hîc illius arma, Hîc* [a] *currus* [b] *fu*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormio* [a] *Ego & tu.* Quandoque in medio, vocatúrque Mesozeugma: ut,

[a] *Ego*

Ego [b] *dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur hypozeugma: ut *Ego &* [a] *tu* [b] *dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum; ut, *Irata est:* & quod verbum vel adjectivum viciniori suppositio respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, [b] *Cubas* [a] *ubi ego.* [b] *Cœnas* [a] *quando nos.* Quatuor in Zeugmate requisita.

Quando Verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma ut dicunt, Locutionis non Constructionis: ut, [a] *Joannes* [b] *fuit piscator &* [a] *Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, à Græco verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod est copulo.

SYNTHESIS.

SYnthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, Virg. [a] *Pars in frusta* [b] *secant.* [a] *Gens* [b] *armati.* Synthesis quid sit.

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sexûs discernendi causâ: ut, [a] *Anser* [b] *fœta,* [a] *Elephantus* [b] *gravida:* aut supplementi gratiâ: ut, [a] *Prænestè sub* [b] *ipsa:* subauditur *urbe.*

[a] *Centauro in* [b] *magnâ:* subintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantum: ut, [a] *Turba* [b] *ruunt.* [b] *Apertæ* [a] *aliquis ostium.*

Nunc vero in genere & numero simul: ut, [a] *Pars mersi tenuêre ratem.*

Virg. *Hæc* [a] *manus ob patriam pugnando vulnera* [b] *passi.*

Dicitur autem Synthesis, à σὺν quod est con, & θέσις positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

ANtiptôsis ab ἀντὶ quod est pro, & πτῶσις casus, est positio casûs pro casu, idq; interdum non invenuste: ut Virg. [a] *Urbem quam statuo,* [b] *vestra est.* Ter. *Populo* Antiptosis quid sit.

pulo ut [b] *placerent quas fecisset* [a] *fabulas.* [a] *Sermonem quem audistis, non* [b] *est meus.* [a] *Ejus non* [b] *venit in mentem,* pro *id.* Quanquam hic *venit,* impersonaliter potiùs usurpari existimandum est. *Aristotelis libri sunt omne* [b] *genus* [a] *elegantiâ referti:* pro *omnis generis.* Sic *id* [b] *genus, quod* [b] *genus,* &c. [b] *Idne estis* [a] *authores mihi?* pro *ejus.* Interdum autem fit durior Antiptosis: ut, *Salve* [b] *prima omnium parens patriæ* [a] *appellate,* pro *prime. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero se occisurum minatur, altero vivorum:* pro *quorum altero.*

SYNECDOCHE.

SYnecdoche est, cùm id quod partis est attribuit toti: ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes.* Hic *albus* quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Reg. Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, [a] *Æger* [b] *pedes,* vel [b] *pedibus.* [a] *Saucius* [b] *frontem,* vel [b] *fronte.* [a] *Doleo* [b] *caput,* vel [b] *capite.* [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro.* [a] *Truncatus* [b] *membra bipenni. Effusus* [a] *lanista* [b] *comas,* [a] *contusaque* [b] *pectus.*

Nam illæ Græcæ phrases sunt; [b] *Excepto* [a] *quod non* [b] *mul esses,* [b] *cætera* [a] *lætus,* [b] *cætera* [a] *similes, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à *συν* quod est *con,* & *ἐκδέχομαι suscipio:* videlicet, quòd totum cum sua parte capiatur.

¶ *Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat* Thomam Linacrum *de* Eclipsi, Pleonasmo & Enallage, *atque aliis figuris erudite, dilucidè, ac copiosè disserentem.*

DE PROSODIA.

PRosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit; Latinè *accentus* dicitur. Prosodia quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, { Acutus. Gravis. Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic [′] Tonus acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad medum [ˋ] Gravis.

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ [ˆ] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circumpars in summo literæ appositæ, quam sic pinges [᾽] Apostrophus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse offenditur: ut, *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantóne.*

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Ara, onus.*

TONORUM REGULA I.

MOnosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês, flôs, sôl, thûs, rûs.* Monosyllaba.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûsa.* In contrariis acuitur: ut, *Citus, lâtus, sólers, sítus.* Dissyllaba.

REGULA III.

DIctio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet penul- Polysyllaba.

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dómin Póntifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Românus, amâtor.*

Composita à fit, ultimam acuunt: ut, *Malefít, calefít, benefít, satisfít.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammátici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos perturbant. Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

1. Differentia.

Differentia. Differentia tonum transponit: ut, *Uná* adverbium ultimam acuit ne videatur esse nomen. Sic *eó, alió, aliquó, continuó, seduló, porró, forté, quá, siquá, aliquá, nequá, illó, falsó, citó, feré, plané,* & id genus, alia: *putá* pro *sicut, poné* pro *post, corám, circúm, aliás, palám, ergó* conjunctio, sed *ergô* pro causa circumflectitur: ut,

Virg.—*illius ergô Venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutitona, in fine quidem sententiarum acuuntur in consequentia vero gravantur.

Sic differentiæ causâ antepenultima suspendit his, *Déinde, próinde, périnde, alíquando, síquando, néquando, húcusque, álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, deorsum, quápropter, quínimo, enímvero, propémodum, ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus,* cùm non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube tenus, crurum tenus:* non enim composita sunt, velut *hactenus, quatenus,* & ejus generis reliqua.

2. *Transpositio.*

Transpositio. Transpositio tonum invertit, id quod usu venit

præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut, *Transfíra per & remos. Te penes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve,* Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Luminâque laurúsque Dei.* Sic *Num, fis, nam,* parelca. Attractio.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Dénique, útique, ítaque, úndique, bíccine,* & hujusmodi.

Ubíque tamen temporis sui tonum servat, & *Ubívis.* Ubique & Ubivis.

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri:* pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.* Concisio.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinás, Ravennás, nostrás, vestrás, cujás:* ab *Arpinatis, Ravennatis, nostratis,* &c. Sic *Donèc, à donecum.* Sic *hûc, illûc, istûc, adhûc,* &c. pro *hucce, illucce,* &c. Et composita à *dic, duc, fac:* ut, *hendîc, reddûc, calefâc.* Nomina & pronomina syncopata.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est linguæ proprietas, tonum variat, ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servent tonum suum: ut, *Symbòli, Periphràs* penultimam acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam. Idioma.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ acutâ, licèt apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, sóphia, symphónia,* tonum recipiunt in antepenultimâ, licet in suâ linguâ habeant in penultimâ.

Porrò

Nota. Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis sonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut, Célebris, Cáthedra, Mediócris.

DE CARMINUM *Ratione.*

De syllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjicienus.

Tempus quid. Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura.

Syllab. brev. Longa. Syllaba brevis unius est temporis, longa verò duorum.

Tempus breve sic notatur [˘]

Longum autem sic [-] ut Terrâ.

Pes. Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriumve constitutio, ex certa temporum observatione.

Diviſio pedum. Pedum alii disyllabi, alii trisyllabi.

De tetrasyllabis autem non multùm attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Disyllabi sunt.

Spondæus,	ut	– – *Virtus.*
Pyrrhichius,		˘ ˘ *Deus.*
Trochæus,		– ˘ *Panis.*
Iambus,		˘ – *Amans.*

Trisyllabi sunt.

Molossus,	ut	– – – *Magnates.*
Tribrachus,		˘ ˘ ˘ *Dominus.*
Dactylus,		– ˘ ˘ *Scribere.*
Anapæstus,		˘ ˘ – *Pietas.*
Bacchius,		˘ – – *Honestas.*
Antibacchius,		– – ˘ *Audire.*
Amphimacer,		– ˘ – *Charitas.*
Amphibrachus,		˘ – ˘ *Venire.*

Porrò, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est

Eſt enim Carmen, oratio juſto atque legitimo pedum numero conſtricta. Carmen.

Carmen compoſituro imprimis diſcendum eſt, pedibus ipſum ritè metiri, quam Scanſionem vocant.

Eſt autem Scanſio, legitima carminis in ſingulos pedes commenſuratio. Scanſio.

Scanſioni accidentia.

Scanſionii accidunt, Synalœpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis, & Cæſura.

Synalœpha eſt eliſio quædam vocalis ante alteram in diverſis dictionibus; ut, Synalœpha.

Sera nimis vit' eſt craſtina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, iidem, iiſdem, deinde, deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſemiuſtus, deeſt, deero, deerit, & ſimilibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipſis eſt, quoties *m* cum ſua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorsâ: ut, Eclipſis.

Monſtr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monſtrum, horrendum, &c.*

Synæreſis eſt duarum ſyllabarum in unam contractio: ut Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* pro *alvearia.* Synæreſis.

Diæreſis eſt, ubi ex una ſyllaba diſſecta, fiunt duæ: Diæreſis.

– ◡ – – – – ◡ – ◡ – –

ut, Ovid. *Debuerant fuſos evolüiſſe ſuos,* pro *evolviſſe.*

Cæſura eſt, cùm poſt pedem abſolutum, ſyllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæſura.

Cæſuræ ſpecies ſunt,

Triemimeris ex pede & ſyllabâ: ut, Trieminieris.

– ◡ ◡ – ◡ ◡ – – – ◡ – ◡ ◡ – –

Virgil. *Pectoribus inhians, ſpirantia conſulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllaba: ut, Penthemimeris.

– ◡ – ◡ ◡ – – – – ◡ ◡ – –

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepchemimeris. Hepthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut,

– – ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – –

Idem. *Oſtentans artem pariter arcúmque ſonantem.*

Enneemimeris. Enneemimeris, conſtat ex quatuor pedibus & ſyllaba: ut,

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ –

Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

Carminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadæum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpondæo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondæum peculiariter ſibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ – –

ut Virgil. *Tityre tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando ſpondæus etiam in quinto loco: ut,

Idem. *Chara Deûm ſoboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima communis. Ultima cujuſque verſûs ſyllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum. Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpondaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omninò dactylicos, cum ſyllaba item longa.

– – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

ut Ovidius. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*

Carmen Aſclepiadæum.

Aſclepiadæum. Carmen Aſclepiadæum, conſtat ex penthemimeri hoc

hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

– – – ◡◡ – ◡◡ – ◡◡

Horatius. *Mecœnas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, Sapphicum.

– ◡ – – ◡◡ – ◡ – ◡

Horatius. *Jam ſatis terris nivis atque dirę.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum, quod conſtat ex dactylo & ſpondæo: ut, Adonic. ubi & undę.

– ◡ – – – ◡◡ – ◡ – –

Horatius. *Integer vitæ ſcelerîſque purus.*

– ◡ – – ◡◡ – ◡ – –

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,

– ◡ – – – ◡◡ – ◡ – –

Nec venenatis gravidâ ſagittis,

Fuſce, pharetrâ. – ◡ ◡ – –

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, Phaleucium.

– – – ◡◡ – ◡ – ◡ – ◡

Quoquò diffugias, pavens Mabili,

Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis: ut, Carmen Iambicum.

◡ – ◡ – ◡ – ◡ – ◡ –

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Iambo tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O Carminum dulces notæ – ∪ – – ∪ – – ∪ –
Quas ore pulchra melleo – – ∪ – ∪ – ∪ –
Fundis, lyraq; succinis! – – ∪ – ∪ – ∪ –

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

– – – – – – ∪ – – – ∪ –
Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

PRimarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur;

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est; ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit; ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm* & *sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rariùs producitur;

– – ∪ ∪ – – ∪ – – ∪ ∪ – –

ut Virg. *Occulta Scholia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis

munis redditur; ut, *Patris*, *volucris*. Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum*, *simulacrum*.

Vocalis ante alteram.

Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est; ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes; ut, Unius, illius, &c. Ubi *i*, communis reperitur, licèt in alterĭus semper sit brevis, in alĭus semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit; ut, Baciēi: alioqui non; ut, Rĕi, spĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul, ut, Fĭerem, Fĭeri.

Juven. *Sic fiunt octo mariti.* – – ⏑ ⏑ – –

Idem. *Quod fieri non posse putes.* – ⏑ – – ⏑ ⏑ –

Ohe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit; ut Dicite Pierides. Respice Lāerten. Et in possessivis; ut, Æncĭa nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS.

Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est; ut, Aārum, nēuter, musæ; nisi sequente vocali; ut, Præire, Præustus, Præamplus.

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur; ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis ſunt.

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sēdes & sēdile, à sĕdeo.
Jūmentum, à jŭvo.
Fōmes & fōmentum, à fŏveo.

Jūcundus, à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕdo.

Sedile ſæpius habet brevem in antepenultima.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta, corripiuntur: qualia ſunt,

Dux dŭcis, à dūco.
Dīcax, maledĭcus & id genus multa à dīco.
Fĭdes, à fīo.
ārena, ab āreo.
ārista, ab āreo.
Pŏſui, à pōno.

Gĕnui, à gigno.
Frăgor, à frango.
Frăgilis, à frango.
Nŏto, as, à Nōtu.
Năto, as, à nātu.
Diſſertus, à diſſero.
Sŏpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur ſtudioſis inter legendum obſervanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur; ut, Pŏtens, impŏtens; Sōlor, conſōlor; Lĕgo, is, Perlĕgo, Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innŭba, Pronŭba, à nūbo.
Dejĕro, Pejĕro, à jūro.

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur; A, de, præ, ſe, è, niſi vocali ſequente; ut, *unda dehiſcens, Sudibúſve præuſtis*, apud Virgilium.

Pro quoque longa eſt, præterquam in iſtis;

Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago pro ſtirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procutro, profundo, propello, propulſo, propago, as, primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di-

Di, etiam producitur, nisi in Dirimo, & Disertus.

Reliquæ præpositiones, si positio fiat, corripiuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c,

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi, dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi,
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Dĭdici,
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcĭdi, à cado.
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcīdi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum, priorem quoq; producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cītum, à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit; à poëtarum usu, exemplo atque authoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergò pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, Hinulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sycharus, Sycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ syllabæ partim eâdem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognosci possunt. Incrementa.

De incrementis genitivi nominum polysyllabarum, Gen.

ſuprà in generibus nominum abunde dictum arbitramur, unde petere licebit, ſi quid de hac re hæſitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum obſervatio facilè ſuppeditabunt.

Conjugationum analogia. Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A. Indicem primæ conjugationis, longam eſſe naturâ, præterquam in do, & ejus compoſitis, quando hujus ſunt conjugationis: ut, Dămus, circumdămus; Dăbis, circumdăbis; Dăre, circumdăre.

Præterea ſyllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi ſubjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione proſa longas eſſe debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, Amaverĭmus, amaverĭtis: Futuro Amaverimus, amaveritis.

Fit & ubi mediæ ſyllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ ſubjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharſalia, Batavus, Sidonius, & in his ſimilibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut, Clandeſtĭnus, mediaſtĭnus, parietĭnus, matutĭnus, veſpertĭnus, repentĭnus.

Præter hæc ſequentia

Diutĭnus,	Serotĭnus,
Craſtĭnus,	Oleagĭnus,
Priſtĭnus,	Fagĭnus,
Perendĭnus,	Cedrĭnus,
Hornotĭnus,	Carbasĭnus.

Et reliqua materialia, ſive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia ſunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ινος*: ut, Cryſtallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera fœliciùs docebit uſus, & Poëtarum obſervatio, quàm ullæ Grammaticorum reguke, quas ſine ullo aut modo aut fine de mediarum ſyllabarum quantitate tradere ſolent.

Quare illis prætermiſſis, ad ultimarum ſyllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primùm, *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias Pută, ită, quiă. A.

Item nominativos, & omnes caſus in *a*, cujuſcunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*; ut, ô Æneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in ginta *a* finalem habent communem, ſed frequentiùs longam: ut Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, deſinentia, brevia ſunt: ut, ăb, ăd, căput. B. D. T.

In *c* deſinentia, producuntur, ut, hīc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c*, ſemper contrahuntur: ut, Lăc, nĕc, donĕc. Duo ſunt communia: Fac, & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non ſit ablativi caſus. C.

E finita brevia ſunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, ſcribĕ.

Excipiendæ ſunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis inde enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & ſiqua ſunt ſimilia. Et ſecundæ item perſonæ ſingulares imperativorum activorum ſecundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē. E. Fames olim quintæ nunc tertiæ declinationis producit ultimam in ablativo, me.

Producuntur etiam monoſyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē: præter Quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e*, ab adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro valide. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ tamen & malĕ corripiuntur omninò.

Poſtremò, quæ à Græcis per *n* ſcribuntur, naturâ producuntur, cujuſcunque fuerint caſus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa ſunt; ut, Domini, magiſtri, amari, docerī. I.

Præter

Præter mihi, tibi, ſibi, ubi, ibi, quæ ſunt communia.

Niſi verò & quaſi corripiuntur; cujus etiam fortis ſunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus ſingularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phyllidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amaryllĭ, Alexĭ, Daphnĭ. }

L. *L* finita corripiuntur; ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, săl, consŭl. Præter nīl contractum à nihil, & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*; ut, Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N. *N* finita producuntur; ut, Pæān, Hymĕn, Quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe forsăn, forsităn, ăn, tamĕn, attamĕn, verumtamĕn.

In. Corripitur & *In*, cum compoſitis; ut, Exĭn, ſubĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen caſtrantur; ut, Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemŏn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis correptum habet; ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunque fuerint caſus; ut, Nom. Iliŏn, Peliŏn. Accuſ. Caucasŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut, Alexĭn. In *yn* per *y*, ut, Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *a*; ut, Nom. Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur; ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān, Marſyān.

O finita. *O* finita, communia ſunt; ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui ſemper producuntur; ut, huic Dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulō, mutuō, crebrō, ſerō, quæ ſunt communia.

Cæterùm

Cæterùm modŏ & quomodŏ, ſemper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo; vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur; ut, Dō, ſtō, ut & ergō pro cauſa.

Item Græca per *ω* cujuſcunque fuerint caſûs; ut, hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur; ut, Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr. R.

Cor ſemel apud Ovidium productum legitur; ut,

– ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ – ⏑ –

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Făr, lăr, năr, vēr, fūr, cūr; Pār, quoque cum compoſitis; ut, Compār, impār, diſpār.

Græca etiam in *ερ*, quæ illis in *ηρ* deſinunt; ut, Aēr, cratēr, characTēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes; nempe, As, es, is, os, us. S.

Primò *as* finita producuntur; ut, Amās, musās, majeſtās, bonitās. As.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit; ut, Arcăs, Pallăs. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium; ut, Heros, Heroos; Phyllis, Phyllidos. Accuſativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita, longa ſunt; ut, Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Es.

Excipiuntur nomina in *es*, tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt; ut, Milĕs, ſegĕs, ivĕs. Sed Arĭēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & pēs, una cum compoſitis; ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt.

Es quoque à ſum, una cum compoſitis corripitur; ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi poteſt una cum neutris ac nomina-

nominativis pluralibus Græcorum; ut, Hippomanĕs, Cacoethĕs, Cyclopĕs, Naiadĕs.

Is. *Is* finita, brevia sunt; ut, Parĭs, panĭs, tristĭs, hilarĭs.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur; ut, Musīs, mensīs, *à mensa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis; ut, Samnīs, Salamīs; Genitivo, Samnîtis, Salamînis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casûs; ut, Symoeīs, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia; ut, Vīs, līs: præter ĭs & quĭs nominativos, & Bĭs apud Ovidium.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is* quorum secundæ personæ plurales desinunt in *îtis*, penultimâ productâ, unà cum futuris subjunctivi in *ris*, ut Audīs, velīs, dederīs. *Plural.* Auditis, velitis, dederîtis.

Os. *Os* finita producuntur; ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs ossis. Et Græca per *o* parvum; ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us. *Us* finita corripiuntur; ut, Famulŭs, regiŭs, tempŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis; ut, Salūs, tellūs, Genitivo Salûtis, tellûris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares; ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba; ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *us* diphthongum, cujuscunque fuerint casûs; ut, Hic Panthūs, Melampūs, Hujus Sapphūs, Clīūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen IESUS.

U. Postremò, *u* finita producuntur omnia; ut, Manū, genū, arcatū, diū.

Grammaticæ finis.

regulis Generum contentorum, tum Heteroclitorum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

Abdo, Abscondo, Occulto, } *to hide*

Abyssus, immensa quædam profunditas impenetrabilis: *A depth that by sounding cannot be found.*

Acarnan, gens ex quadam regione Græciæ: *the people of Acarnania in Greece.*

Accerso, eo ad vocandum, vel voco: *to go to call.*

Acer, arbor: *a Maple tree.*

Aciet, acumen rerum secandarum, exercitus instructio, oculi lumen: *an edge: the array of an Army: the light of the eye.*

Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum: *a needle, or an instrument wherewith women did set their hair.*

Adeps, omnis pinguedo, sive carnis, sive alterius rei: *Fat.*

Adipiscor, assequutus sum. *To obtain.*

Adolescens, juvenis, adultus: *a stripling from twelve to one and twenty.*

Ador, frumenti genus vel farris. *Wheat.*

Advena, qui non est civis, sed externus. *a stranger.*

Æquor, mare, pelagus: *the sea, because nothing is more plain than it:* For *æquor doth generally signifie a plain in any parcel of the world: it is taken for the ayre also:* Aspice bis senos volitantes æquore cygnos.

Æs, species metalli rubro colore: *Brass, and because that in old time money was made of it, Æs sometimes doth signifie money.*

Æther, tota cœli syderumq; substantia ac compago: *the whole substance of the sphere from the fire to the extremest circuit of heaven.*

Agnus, cognatus: *a kinsman by marriage.*

Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quapiam ratione cognitum: *to recognize, to know anew, or to come to remembrance of.*

Ago, facio: *to do.*

Agragas, urbs Siciliæ: *a town in the Isle of Sicilie, called now* Gergenti.

Agricola, qui exercitat rem rusticam: *an husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans: *a certain sea-bird that lieth in the sands, & hatcheth in winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox: *a bird, or swift.*

Alnus, genus arboris: *an Alder-tree.*

Alo, nutrio: *to nourish.*

Alter, *the other of the two.*

Alvus, qua sordes defluunt, aut labuntur: *the paunch, and sometime the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ eo quod mammis careant: *certain women of Scythia, so named for lacking a dug.*

Ambigo, circumago, circundo: *to compass, to doubt.*

Amicio, vestio: *to cloath.*

Amnis, fluvius: *a river.*

Anas, avis in aquis degens: *a duck or a drake.*

Ango, crucio, premo, vexo: *to trouble or vex.*

Anguis, serpens in aqua degens: *a dry or a water-snake.*

Animus, consilii principium: *the mind.*

Anna, nomen mulieris: *Anne.*

Annuo, assentior: *to assent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum & 6 horarum: *a year.*

Anter, ab ante, eminentes lapides, sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica *the pillars, or sayling stones that sail over the wall to bear the frame, or the dry stone-wall that inclosseth a Vineyard, or the first set or frontier of Vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum: *a preservative against poyson.*

Antia, mulieris capilli in fronte demissi: *a womans forelocks.*

Antistes, in aliqua re summus: *a president or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula: *an old wife.*

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur: *Tarentine.*

Aperio, indico, refero: *to open, to shew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificum: *a Bee.*

Apiscor, assequor, acquiro: *to obtain.*

Apollo, deus quem Græci solem appellant: *the God of wisdom and physick, and of prophesie, and the God that carrieth the Sun about.*

Appendix, quod aliis adjunctum, quasi ex alio pendeat: *A penthouse, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, advenio: *to apply unto, or to arrive.*

Aptoton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu: *a noun undeclined, having one termination in all cases.*

Aquale, vasis genus, quo aqua penetur ad præbendam eam manibus: *a laver, or an ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ significationis: *a tree.*

Arcas, ex Arcadia populus: *the people of Arcadia.*

Arceo, pello, & adventu non fino: *to keep away.*

Arcesso, voco & accuso: *to call, or to accuse, or to go to accuse.*

Arctus, ursa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cœleste: *a sign called the Bear, or the Wagon.*

Ardeo, uror, inflammor: *to be hot.*

Argos, oppidi nomen: *a town of the Peninsula of Greece called Peloponnesus.*

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur,

præliamur. *Armor, or any kind of weapon.*

Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*

As est libra, id est, duodecim unciæ. *A pound of twelve ounces, or the whole summe of any thing.*

Assecla, qui continue et semper aliquem sequitur. *A page or lackey, or continual waiter.*

Astu, dolo, fallaciis. *By deceit or guile.*

Athamas, nomen viri. *A man's name which should be sacrificed for his son Phryxus.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiam et Macedoniam. *The City of Athens.*

Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that striveth for a game.*

Atomus, corpus insecabile. *A mote so small that it cannot be paried.*

Auceps, qui vel quæ aves capit: *a fowler, man or woman.*

Audeo, sum ausus. *To be bold.*

Aveo, cupio. *To desire, covet.*

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quem Plutoni dicarum opinabantur veteres. *A lake in Italy, where-hence they thought was the descent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increase.*

Augur, qui futura præmunciat. *A soothsayer, man or woman.*

Auriga, qui vel quæ currum ducit. *A waggoner, carman, or a carter.*

Auster, ventus flans a meridie. *The south wind.*

Author, qui vel quæ aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametros mundi, et dicitur lignum teres, circa quod rota currus vertitur. *An axle-tree: and by translation, the straight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B.

BAcchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. *The feast of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odoratæ. *An herb that the French men call our Ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of Wine.*

Baculus, baculus, et baculum et hinc bacillum, scipio. *A staff.*

Balneum, locus publicus, vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lavamur: *a bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel forma. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro vel calamo: *the Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also* Barbitos, *both masculine and feminine.*

Bellaria, cibi secundæ mensæ. *Juncates.*

Bes, unciæ octo. *eight ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with the word* atra *melancholy, and with* flava *choler; and being used alone, is the same disease that* cholera *is after* Cor. Celsus: *see* cholera.

Bombyx, vermis & pro materia sumitur. *A silk worm, or silk.*

Bos, nota est significatio. *An oxe, cow, or bull.*

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The Isle which is inhabited of Englishmen and Scottishmen, called* Britannia major.

Britannia minor. *It Britain in France.*

Bubo, avis nomen, a boando mugitu. *An owle.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horse.*

Byssus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flax, whereof a precious kind of linnen cloth is made. It may be taken for silk also.*

C.

CAcoethes, malus mos: *an evil custom, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A dead carcase.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. *To fall, and sometime to hap, to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To strike, or to beat, and sometime to cut or lop, or to prune trees: sometime to kill, to sacrifice, and sometime to break: as,* cædere januam saxis, instare ferro.

Cællo, percutio, aut frango. *To smite, or to break,* antiquum verbum, *the compounds whereof be in use only.* Cello, *is also read without a diphthong.*

Cælum vel Cœlum, extrema mundi determinatio cum sphæris quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference any of the spheres. It signifieth weather also.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a translation unto the mind, to despise and set naught by.*

Calendæ, dies primus cujusq; mensis. *The first day of every month.*

Caleo, ferveo, calidus sum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id est via trita. *A path way.*

Calvo, decipio, frustror. *To deceive, to beguile, to tromp.*

Calx, pes imus, & pro cujusvis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro conglutinantur. *A heel, last end of a race, or line.*

Cambio, commuto. *To exchange, and of the old writers it is taken for to fight.*

Cæsalis,

Canalis, per quod aqua emittit in vitis lapide stratis. *A channel.*

Cancelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem nexa. *A lattice, or the like of a game place, or of a theatre.*

Canis, animal latrabile, & piscis marinus, & signum cœleste. *A dog, or a dog-fish: a star, or sign in the firmament called* Canis.

Capio, *To sing, to indite poetically, to play upon instruments: sometime it is to praise or prophesie.*

Capesso, capio, five ad capiendum eo. *To take, or to go to take: and sometime* recipio me, *to go, as*, Nunc pergam heræ imperium exequi, & ne domum capessam.

Capio, *To take, to delight, to deceive, to chuse, to abide, and suffer: as* capio dolores. *To hold or contain, to invade & catch: as*, Navem capimus. *To inflame with love. And is lightly of such significasion as the ablative is that cometh with it.*

Capistrum, capitis vinculum adhibitum ne animalia aufugiant. *An halser.*

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. *An Ornament that the Nuns were wont to bear upon their heads.*

Capra, animal a carpendis virgultis dictum. *A Goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of Caria.*

Cardo, quo Janua movetur. *An hook or hinge.*

Careo, est rem desideratam non habere: *To lack or be without, and especially such a thing as once we had.*

Carex, herba acuta durissima. *Sedge.*

Caro, quod anima careat, non solum de animalibus, etiam de piscibus & fructus. *The meat of anything, most commonly flesh.*

Carpo, decerpo. *To crop, to pluck up: or to gather: It is also to lease or to chuse out, and sometime to taunt or rebuke:* Carpere viam: *To begin to journey:* Carpere vitales auras, Carpere lanam, *to toss wool:* Carpere linum, *to hatchel flax:* Carpere cibum, *to eat.*

Cassis, reticulum, masc. pro galea fœm. est cassis, idis, & hæc cassida. *A net or an helmet, in the feminine gender.*

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavillion, or the Army.*

Cato, nomen viri. *A certain Roman's name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat. *To beware, or to be wary and heedful:* Cavere *is also to put in assurance, and to save harmless by caution or sureties.*

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, sive stipes. *A stalk.*

Cedo, *to give place, to depart and go away.*

Cedrus, arbor ingens & procera. *A Cedar tree.*

Cello, *See* Cællo.

Censeo, existimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind: Some take it for to be angry:* Censeri *is also to be in books of subsidies, and to be taxed or valued.*

Centum, *An hundred.*

Centussis, centum librarum, *An hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expressio remanet. *Wax*

Cerno, video. *To see: and by translation to perceive and understand: Sometime to decree and appoint: to sift, renge, or boll, to sever and part, to fight, to go unto: as*, Cernere hæreditatem.

Cetus, piscis maxim. *a whale.*

Cholera, est ventriculi immodica perturbatio supra & infra per vomitum facta. *The collick: It is also choler, the hot and dry humour.*

Cicer, genus leguminis. *A certain Italian pease.*

Cieo, turbo, commoveo. *To trouble, shake, and stir, and sometime for* Cio, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis, *ashes.*

Cinis, est avis quam alio nomine alaudam dicimus. *a lark*

Claudo, obstruo, obsero. *To shut or close, to make fast, to stop or stay, not to suffer to pass: as*, Ecce maris magna claudit nos obice pontus.

Clivus, locus molliter arduus & pro collo ponitur: *a bank arising, also a little hill.*

Clunis, natium tumor. *The buttock.*

Cluo, splendeo. *To shine, to glister, sometime to fight.*

Clypeus, & clypeum scuta majora & proprie poditum. *A buckler.*

Cœlum. *A graving tool, the sky, that is as much of the world as is above the elements of fire, which is called æther, or*, quintum elementum. Cœlum *is also taken for the air, as*, In hoc cœlo qui dicitur aer.

Cœno, cœnam sumo. *To sup, or to take supper.*

Cœpio, pro incipio, antiquum est. *To begin.*

Cognosco, nosco eos qui prius incogniti erant: *to know that which we knew not before: sometime diligently and attentively to consider of to understand, to search by an inquiry, & to sit in judgment.*

Collis, mouticulus. *an hillock.*

Colo, adoro, veneror. *To honor, or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit, to love.* Vitam colere, *is to lead a life: sometime to plow or till the ground, sometime to deck or trim.*

Colus, instrumentum quod pensa continet. *A distaff or spindle.*

Comes, comitans aut sequens. *A companion by the way, either man or woman.*

Comminiscor, fingo, excogito, *To imagine, to feign, to invent and devise, to assay, to bring a man to the belief of that that is not.*

Como, comam compono, *To*

kemb,

bomb, to dress the bush with a comb, or to deck and adorn.

Compago, compactio & conjunctio. *A joynt.*

Compedes, vinculi genus. *A pair of fetters, or gyves.*

Conditor, qui aliquid fecit. *A maker or builder.*

Congrus, conger, genus piscis. *A Congre.*

Conjux, maritus vel uxor. *A husband or wife.*

Consulo. *To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: To take in good worth with a genitive. Sometime it is to sit in counsel, and to deliberate, but used plurally, as,* Consulum Senatores.

Coquo, cibum usui aptum reddo. *To dress meat, to play the cook, to prepare and go about: as,* Bellum coquere. *To vex & trouble: as* Coquit me cura. *To concoct, to bring out nutriment unto a natural foment or juice.*

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo anima regitur, quasi fons quidam & domicilium. *The heart, and sometime it is used for the mind.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *A horn. By translation, the turning of rivers be called* Cornua. *It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiæ rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primo candidum, postea sanguineum. *A certain tree unknown among us.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia, Jury & Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The hip.*

Crater, vel cratera, vas amplum cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or standing piece.*

Crepo, sono. *To crack sometime to complain, lament, and accuse: as,* quis potì vina gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur: *all manner of things that are given children in their infancy as corals, swadling-bands, daggers, timbrels, & such like.*

Cres, Cretensis. *A man of Candy.*

Creta, Insula est. *The Isle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars a genibus usque ad inferiorem pedem: *a leg.*

Crystallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *crystal.*

Cubo, jaceo. *To lye, and sometime to be sick in bed.*

Cucumis, *A Cucumer, the which is called also in Latin* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. *A Gnat.*

Cumbo, *the same that* Cubo *is*

Cunabula, cunæ. *A cradle.*

Cunæ, cunabula. Idem.

Cupio, opto, desidero. *To covet, to desire, to lust for: and sometimes with a dative to favour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypress tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A weasel.*

Cures, oppidi nomen. *A towns name.*

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intenta celeritate viam quasi voro. *To run, and sometime to flow, that is, to run as rivers do.*

Cuspis, acutior pars hastæ. *The point of a spear, pike, or partizan, or any other like.*

Custos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *A keeper man or woman.*

Cyprus, insula dives. *Cyprus the Isle.*

D

DAma, animal timidum. *A Buck or a Doe.*

Damno, damno afficio, vel condemno. *To damage & condemn.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, sive in manus & arbitrium. *To yield.*

Defrutum, a deferendo vinum decoctum ad mediam partem: *wine sodden to half.*

Dego, ago. *To live.*

Deleo, expungo, propriè lineas aut regulas. *To put out, and to cancel.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. *The thing wherein we take pleasure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris, & signum cœlestis. *A dolphin.*

Demo, aufero. *To pull away and to exempt.*

Dens, notum est per similitudinem: capitur pro omni quo aliquid teri potest. *A tooth.*

Depango, depingo. *To fasten down, and to plant.*

Desidia, ignaviæ vitium. *Slothfulness.*

Dico, loquor, nomino. *To speak, or to tell.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To deny.*

Digredior, discedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aqua vel quovis humore aliquid purgo: *To purge with washing.*

Dindymus, jugum montis Phrygiæ Idæ matri deum dicatum. *The top of Ida, the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. *A double sound, a diphthong.*

Diptoton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque: *A noun declined with two cases whatsoever.*

Diræ, imprecationes, execrationes, & inferorum furiæ. *Curses, bannings, and the furies of hell.*

Disco, capio doctrinam. *To learn.*

Dispesco, separo, divido. *To sever.*

Displiceo: *to displease,*

Dictio-

Dilfundo, imperfi. dominii. *Of my right or title, we need not scrupulously to refuse.* Dictio *the nominative.*

Divido, partior, *to divide.*

Divitiæ, opes, ampla fortunæ: *Riches.*

Do, dono: *to give.*

Doceo, alicujus rei cognitionem alteri trado: *to teach, to sometime to shew, and to declare, to warn, to ascertain.*

Dodrans, uncias novem: *Nine ounces.*

Doleo, tristis sum: *to be sorrowful.*

Domo, manfuetum facio: *to tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum: *an house.*

Duco, notum est, *to lead, to marry, to account.*

Dulcedo, suavitas: *Sweetness.*

Dux, qui vel quæ ducit alliquem: *a guid, man or woman.*

E

Eheu: *Wrathes me.*

Edo, comedo: *to eat.*

Edo, i, emitto, & quasi extrudo: *to set out to avail gain, and sometime to exhibit and shew, as,* edere spectacula. Edere animam, *to die. The signification of it to all other phrases may be reduced to the first signification.*

Edoceo, diligenter doceo: *thoroughly or perfectly to teach.*

Effata, sunt ultimæ precationes augurum post finem auspiciorum extra urbem dictæ, *the prayers that Southsayers said, after notice taken of birds flying before they enter the City.*

Egeo, careo: *to need.*

Elephas, elephantus, animal bestia notum: *an Elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ: *a City in Arcadia, or a Countrey in Peloponnesus.*

Emineo, præ aliis appareo, vel excello: *to appear before others, and to passe them.*

Emo, comparo, mercor: *to buy.*

Ensis, gladius: *a sword.*

Epasco. To eat up, to consume with feeding, and to leave nothing.

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium: *a banquet or feast.*

Equus, homo equo insidens: *an horseman; or he or she that rideth.*

Eremus, locus desertus: *a desert or wilderness.*

Eripio, extra rapio: *to pull out.*

Esurio, famem patior: *to hunger.*

Eventus, eventum quod ejus aut fortuna nobis evenit. *Hap, or that which cometh to pass.*

Excludo, extra claudo: *to shut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ: *Watchings and wardings.*

Excudo, perfecte scalpo, vel scalpendo conficio: *to carve, to grave, to cut out, to scratch out; as,* Oculum exculpere: *to wrest or wring out; as,* Verum extulpere.

Excurro, extra curro, vel præcurro: *to run out, or to out-run before, to amount to a great deal, to make an outroad, or an excursion.*

Excuso, extra culpam reddo; *to excuse.*

Exercitio, ejicio, emitto; *to shake out.*

Exequiæ, funebre officium: *the ceremonies of the burial.*

Exlex, sine lege vivens: *a lawless man or woman.*

Expergiscor, evigilo; *to awaken.*

Experior, tento vel rentor: *to prove or to be proved.*

Explico, extendo & declaro: *to stretch out and to declare.*

Extæ, proprie cor, jecur & pulmo dicuntur: *the entrails.*

Exterra, exul, *a banished man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat; *a banished man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo: *To put off, to uncloath.*

Exuvia, ab exuendo: *The things that we put off.*

F

Faciet: *It shall.*

Facio, *Ibam* id ago: *To make.*

Factito, facio vel ea vel facio: *To make, or to go to make.*

Fallo, decipio: *to deceive.*

Fames, edacis cupiditas: *Hunger.*

Far, *Oris* & general word for any kind of grain or corn as, Triticeum far, hordeaceum, siligineum, &c. *but when it signifieth one certain kind called Ador, which is buckcorn.*

Farcio, farcio, impleo, pinguefacio, fagino; *To stuff, to fill, to satisfie, and to make fat.*

Fas, pium, religiosum, & dignum factu: *Lawful, right, godly, and worth the doing.*

Fascia, fugorum aut alicujus rei conjectus; *A bundle.*

Fasti, libri in quibus tecta annis rei populi Romani scriptæ continebantur, & cautæ festivitates explicabantur; *A register for the order of things for the whole year.* Fasti dies, *were days wherein the Judges might give sentence, without offence of the gods with these three solemn words of the Law,* Do, dico, addico. Nefasti dies; *were their contrary days.*

Fateor, annuo, concedo: *to grant and to assent unto.*

Fatisco, deficio, aut defungor; *abundantly to give.*

Fatiscor, fessus sum; *To be weary, to faint, and to be weak.*

Faveo, recte alicui opto: *To favour.*

Fel, purgamentum sanguinis; *the Gall.*

Feria, dies cessationum ab opere; *Holy days, or times of pastime used.*

Ferio, percutio; *to strike.*

Fero, *to bear, as to suffer, to lead or vel, to give, to get or advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain: To ask advice,* Pompeius tulit ad populum.

Ferveo, valde caleo: *To be hot.*

Fervesco, calesco: *to wax hot.*

Ficus, arbor vel morbus. *A Fig-tree, or a certain bile rising in the fundament.*

Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fido, fiduciam & spem habeo. *To have trust.*

Figo, to fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.

Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Fern, whereof there be two kinds, as in Herbaries you shall see.*

Filum, Illud subtile quod ex lino lanave trahendo ducitur. *A thread.*

Fimus, lætamen & excrementa animalium, quibus agri stercorantur. *Dung. It is also* Fimum *in the neuter gender.*

Findo, disseco, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas sive terminus in unaquaque re, *an end.*

Fio, efficior. *To be made.*

Flaveo, flavus sum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *To bow, to move, and to cause to follow.*

Fleo, lachrymo. *To weep.*

Flo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur, *a flower.*

Fluo, decurro, proprie ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Follis, instrumentum quo astrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bellows.*

Foos, scatebra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A pair of tongs.*

Forfex, instrumentum sartorum, quo aliquid scinditur. *A pair of scissars.*

Fors, fortuna, casus. *Hap.*

Forum, a ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. *The Judicial place, and then it is named* Forum Judiciale: *or the market-place, and it is called* Forum venale.

Frango, rumpo, destruo. *To break.*

Frenum, vel frænum, instrumentum quo equum insessor coercet: *A bridle.*

Frico, scalpo: *To rub.*

Frigeo, frigidus sum: *To be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis: *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *Of corn or pulse: Some make the nominative hereof* Fruges, *and some* Frux, *the formost is not to be misliked.*

Fruor, delectationem & fructum capio, & alor, *to take pleasure, or fruit and profit of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus: *Flying or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo: *To fly from, to avoid.*

Fulcio, sustineo, munio: *To under-prop, and to shore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo: *To melt or to pour.*

Funis, restis: *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman thief.*

Furfur, purgamentum farinæ: *Bran or scurf.*

Furo, insanio: *To be mad.*

Fustis, baculus: *A club.*

G

Gabii, Volscorum urbs: *A town in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, sita intra Pirenæos montes, inter Hispaniam, Germaniamque & duo maria, Oceanum Britannicum & mare nostrum: *France.*

Garamas, Libyæ incola: *A certain inhabitant of Africk.*

Gargarus, unus ex collibus montis Idæ: *A very high top of the hill Ida: There is also a town of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, lætor: *To rejoyce.*

Gelu, proprie glacies: *Frost or ice.*

Genu, curvatura, qua crus & fæmur connectuntur, *a knee.*

Gero, porto: *To bear.*

Gibbus, & gibber, solidus in dorso tumor: *A jub or bunch.*

Gigas, vir altissimæ staturæ: *A Giant.*

Gigno, genero: *To beget.*

Gingiber, herba in Arabia nascens: *Ginger.*

Glis, animal muri simile: *A dormouse.*

Gliseo, cresco, augeor, invalesco: *To increase and grow, to wax strong, to wax fat, and much to desire, & sore to covet.*

Gluten, glutinum aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredior: *To go.*

Græcia: *The Country of Greece, a great piece of Europe, which is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aere congelatæ: *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio: *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo: *A flock.*

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit: *A rath ripe fig.*

Gruo, ut grues gruere dicuntur: *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota: *A Crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile: *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinosus, ex arboribus resudans: *Gum.*

Gurgulio, pars gutturis a naribus ad pulmonem, vel animal: *The Wesand, or a Weasel.*

H

Habeo, possideo, teneo: *To have.*

Hæreo, arcte alicui rei infigor: *To cleave unto.*

Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius: *An heir.*

Halec, piscis qui sola aqua nutritur: *A Herring.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco *To draw.*

Heros, vir illustris & nobilis: *A nobleman, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a god than a man.*

Hesperus, serotina stella: *The evening star.*

Heter

Heteroclitum, nomen secus, quam declinationum canones poscunt flexum: *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions do require.*

Hilaris, vel hilarus, jucundus, lætus: *Merry.*

Hippomanes, virus ab equæ collectum vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam rediigens. *Poyson to procure love withal, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima: *A Swallow.*

Histrix, animal ex herinaceorum genere: *A Porcupike.*

Homo, notis significationis: *A man or a woman.*

Honos, vel honor, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium: *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam horridos quum frumento arista est mordacitas: *Barley.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino: *An host or an hostess, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus, peregrinus: *An enemy.*

Humor, fertilis abundans, & manuma pecoris & hominis: *Plentiful, or a dug, or the udder of any beast.*

Humus, terra humefacta: *The ground.*

Hydrops, aqua intercus: *The dropsie.*

Hyems, bruma: *Winter.*

I.

Iaceo, decumbo: *To lie.*

Jacio, cædimus ac vi impellimus: *To cast, to throw, to lay, to lie:* jacere fundamentum: *or by translation it is to make a beginning.* Jacio *sometime to spread abroad by rumour, and sometime to object against one with an accusative, with the preposition* In.

Jaspis, lapis preciosus: *A green precious stone, whereof there be divers kinds and degrees of divers colours.*

Ico, ferio, percutio: *To strike, to smite, &c.* Icere fœdus, *to strike up a bargain.*

Icon, imago: *An image.*

Ida, mons altissimus Troiæ soli: *A hill in the Country of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem in *March, May, June and October*, *viz.* *the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*

Jecur, hepar: *The Liver.*

Ignis, unum ex quatuor elementis: *Fire.*

Ilex, qui sine lege vivit: *A lawless body, man or woman.*

Imber, ni aiquem aquarum largius ex nubibus effusum: *A shower.*

Imbrex, canalis, vel regula curva & obtorta, per quam imber defluit: *A gutter-tyle.*

Imminco, *into*, *to hang over.*

Impetus, violentiæ, invasionis: *Of violence & boisterousness.*

Incesso, accuso, impeto: *To accuse, to revile, to provoke, to invade, and enter into.*

Incido, ferio, seco: *To cut, to grave in.*

Incido, in aliquid, vel super aliquid cado: *To fall into by hap, to run into, as,* Incidi in errorem: *And sometime to happen, or to chance.*

Incipio, inchoo: *To begin, to take in hand, to enterprise.*

Inculco, eadem sæpius iterando ingero: *Often to repeat.*

Indo, Impono, *to put in.*

Indoles, facilis significatio futuræ probitatis: *towardliness, or likely disposition.*

Indutiæ, pax in paucos dies: *A truce.*

Indulgeo, obsequor: *to serve him by, and to give to.*

Inermis, vel inermis, qui armatus non est: *Unarmed.*

Infans, homo per ætatem nondum sciens fari: *A babe.*

Inferiæ, sacrificia quæ inferius solvuntur: *Sacrifice done to spirits in hell.* Hereof Inferias facere, *i.* Manes sacrificiis placare, *that is, to celebrate obsequies and obsequies.*

Inficias, negationem, *so you*

do

debere quid actor petat, vel commisisse quid accusator objicit: A denial, and it followeth only the Verb Eo.

Infitias, intingo, vitio, seu macsilio, *to dye, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio, *to give the onset, and to invade.*

Injussu, absque authoritate, & temere, *sine justione: Without bidding.*

Insidiæ, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia: *A lying in wait for, or a device.*

Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram: *Like, or as big, or the image.*

Interpres, qui sermonem alterius interpretatur, qui sensum declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert: *An interpreter, man or woman; or a translator.*

Invidia, mœror ex alterius prosperitate: *Envy, sorrow for another man's welfare, or else the evil will and despight of a man.*

Jocus, est quidam lepos & festivitas in verbis: *A merry jest.*

Irascor, ira stipulor, *to be angry.*

Ismarus, mons Thraciæ asper & incultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis: *a hill in Thracia so named.*

Iter, itio, actus eundi: *A journey.*

Jubar, sol, vel ipsius splendor: *the sun beam.*

Jubeo, impero, *to command.*

Judex, qui vel quæ judicat: *A judge, he or she.*

Jugerum, agri tantum quantum ab uno pari aut jugo boum uno die arari potest: Plinius *we call it an acre. The authors do vary in the measure of it: for the numeration of the nominative & other cases, we may see Jugerum.*

Jugum, vertex sive cacumen montis: *the top of an hill: it is also a yoke, or a yoke of oxen, that is a couple: by metaphor it is a fortitude or a*

Iugulæ, *Alæ*, *a weauers shuttle*, *or a part of gallowes*, *such as are ignorant the Romans went under*. Tribus hastis iugum fit, humi fixis duabus, superque eas transversa una deligata.

Iunxi, copulo, & quasi in unum ago; *to ioyne*.

Iuno, cia, Jovis uxor; *the goddesse Iupiter's wife*.

Iuro, juramentum facio; *to sweare*.

Ius, quod natura, aut civitas, aut gens jubet, & liquorum quæ conjunctur; *the law and right, and the broth of any thing sodden*.

Iussu, imperio, jussione; *by commandment*.

Iustu, idem quod exequiæ.

Iustrum, juris dicendi intermissio; *No term*.

Iuvenis, qui adolescentium excellit ætatem; *One come to man's age*.

Iuventus, ætas juvenilis; *Manlie state*.

Iuvo, auxilium do, *to help*.

L

Labes, hiatus, macula, decoctio, *a gaping thing, a spot, a dishonour, or reproach*.

Labor, vel labor opera, defatigatio: *Labor & toil, painstaking, sometimes it is misery, calamity, peril, danger, trouble*.

Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur: *Milk*.

Lacesso, vexo, incito, provoco; *to trouble, to provoke*.

Lacio, in fraudem duco; *to allure or to entice*.

Laetes, graciliara intestina; *the small guts*.

Lallo, hac emitto, vel per blanditias decipio; *to give milk, or to deceive*.

Lacus, locus profundus cum aqua, aut pestis ibidem natis, qui afferri vivos, *a Lake, a water or myre*.

Laedo, verbo fodico aliquem offendo; *to hurt*.

Laelaps, nomen canis cujusdam e familia Actæonis: *One of Actæon's dogs called Lelaps, and steady swift footed*. For Lelaps signifieth a whirlwind, *a tempest, and a storme*.

Lambo, lingua lingo, *to lick*.

Lampas, ignis aut solis splendor, *a fire, or brightness of the sun, or a lamp*.

Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit; *a master of defence*.

Laquear, pars superior cubiculi parum convexa; *a vaulted roof of a parlour*.

Laser, herba quædam & succus qui ex culmo laserpitii exudat; *the herb out of which cometh the juice that the Apothecaries do call* Asa dulcis, *and* Balsoe, *or* Belzoin, *the common people call it* Benjamin.

Lateo, abscondor, non compareo; *to lurk, or to be hidden*.

Lavo, aqua purgo, *to wash*.

Laurus, genus arboris; *a Bay-tree*.

Lebes, vas æneum, *a caldron, or a pan*.

Lecythus, ampulla olearia; *a box for oyl and ointment: It is taken also for eloquence in writing*.

Lego, notum est, *to read*.

Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum: *Hobgoblins or night-spirits*.

Leo, animal ferox, *a Lyon*.

Leo, imprimo, formo, *to imprint, to form*, abusivum.

Lethum, mors, interitus: *Death*.

Liberi, pignora: *Children, One son or one daughter may be called* Liberi, *and so may Nephews and their Successors*.

Libet, placet. *It pleaseth*.

Libs, ventus africus; *the south-west-wind, by west*.

Licet, tas est; *It is lawfull*.

Lichen, herba vel gravissimum morbi genus: *Liverwort, the Apothecaries call it* Hepatica. *It is also the kind of Leprye called a sauce-face, in Latine* Impetigo.

Lien, splen, *the milt*. Dicitur & lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ, *an Italian of the Country of Liguria*.

Limax, testudo & cochlea terrestris, *the shelled snail, & the dew snail*.

Limus, vestis genus ab umbilico ad pedes, seu totum aut cœnum mollius, *a kind of garment, or else slime or mud*.

Lingo, lambo, id est, aliquid lingua molliter tango, *to lick*.

Lino, aliquid alicui rei superinduco; *to daub*.

Linquo, committo, pecco; *to leave, to trespass*.

Linter, navicula cavata arbore facta; *a cock-boat*.

Liquefo, liquesco; *to be molten*.

Liquor, liqueo; Idem.

Livet, lividus sum, id est, sordidus; *to be wan or filthy*.

Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur quæstus gratia; *the scullion that waiteth on an Army*.

Lixi, urbs in Brutiis; *a town in Italy*.

Locus, proprie illud quod aliquid continet; *a place*.

Logos, sermo, ratio, verbum; *Speech, reason, a word*.

Loquor, verba qualiacunque profero; *to speak*.

Luceo, lucem emitto; *to be light*.

Ludo, ludum exerceo, jocor; *to play, or to sport*.

Lues, tum in urbe aut in agro febrie aliudve morbi genus, homines aut pecora, aut utrosque corrumpit; *a common disease or murren*.

Lugeo, *to bewail, to lament a thing, or else absolutely to mourn, and sometime to be in mourner in apparel*.

Luo, solvo, pœnas do; *to redeem, to release, to pay for*.

Lustra, habitacula ferarum; *Dens of wild beasts, or brothel-houses, and petty tiplinghouses of bawdry*.

Lynx, animal maculosum, acutissime videns; *One men call this beast an Once*.

M

Mantius, mons quidam Arcadiæ, *a hill of that name in Arcadia*.

Magnes, lapis ferrum attrahens; *a stone that draweth iron*.

Iron unto it. It is called also Heraclius lapis, or Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante hos in infinitum; Our ancestors.

Mala, magis velim; *to will rather.*

Mando, comedo, vel committo; *to eat or be commit.*

Maneo, fisso, & expecto; *to tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi inter Numina læva: *Spirits or devils.*

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hostibus: *Spoils taken in war.*

Manus, membrum notum: *A hand.*

Mapalia, agrestes casæ; *Sheepcotes or simil cottages.*

Mare, pelagus; *the sea.*

Margo, cujusque rei extremitas; *the brink or skirt of any thing, or the bank of a river or sea.*

Marmor, lapidis genus: *Marble.*

Mars, Deus belli: *the name of the God of War.*

Martyr, testis: *A witness, man or woman.*

Mas, vir; *A man.*

Massicus, mons Campaniæ optimi vini ferax: *An hill in that part of Italy that is called* Campania, *fruitful of pleasant wines.*

Mater, nota est significatio; *A mother.*

Medeor, do medelam *to cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero: Idem.

Meio, mingo, *to pisse.*

Mel, liquamen dulce: *Honey.*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Ætoliæ regis filius; *A man's name.*

Menda, & mendum, error, erratum; *A fault.*

Menses, mulierum profluvium; *Womens flowers.*

Mensis, tempus Lunæ curriculo confectum: *A month.*

Mereor, aliquid facio, quamobrem dignus sum, qui obtineam præmium, vel pœnam patiar; *to deserve.*

Meridies, dies medius; *Noon or the noon stead.*

Metior, pondero, mensuro, considero; *to measure.*

Meto, seco, amputo herbam, vel segetem; *to mow.*

Metuo, timeo; *to fear.*

Metuor, timeor; *to be feared.*

Meus, *mine.*

Mico, fulgeo cum motu, vel tremore: *Often with certain intermissions to shine, and likewise to be moved, to put forth fingers to him withwhom we play: With put forth which is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet: *A warrier, a soldier.*

Mina, metus ineuntibus pervertia aut signa; *threatnings.*

Mingo, urinam facio; *to pisse.*

Minores, posteri etiam post trinepotes futuri; *Our successors.*

Misceo, to *mingle, to serve drink, sometime to trouble.*

Miseror, misericordia afficior; *to take pity on.*

Mitto, ad aliquem do, *to send.*

Mœnia, muri urbis; *the walls of a Town, and figuratively the Town it self.*

Mœreo, tristor, dolore afficior; *to be heavy, sad, in a dump or mourning.*

Monopteron, nomen non flexum, sed carens omni casu præterquam uno, & eo obliquo; *A noun having one termination, and that in one oblique case.*

Mons, terræ tumor altissimus; *An hill.*

Mordeo, dentibus lædo; *to bite.*

Morior, e vita discedo, *to die.*

Mos, vita institutum consuetudine firmatum; *Custom.*

Mulceo, lenio; *to appease.*

Mulgeo, lac e mammis exprimo; *to milk.*

Mulier, quæ non est Virgo: *A woman.*

Mulsum, potus ex vino & melle; *A certain wine confect with honey.*

Multiplico, adaugeo; *to multiply or increase.*

Munia, onera legi debita, & officia quæ publice præstantur; *A duty or office.*

Mus, exiguum animal; *a mouse.*

N

Nanciscor, acquiro; *to get and to obtain.*

Nascor, oriar, in mundum venio; *to be born.*

Natalis, conditio sanguinis & familiæ; *the degree of kindred and gentry, or general annales, natales obiturii; It is also to run for wager: Sex mihi natales ierant, there were passed six years: It is also used for the origine or first spring of things.*

Natalis, dies alicui natalis, *a birth-day.*

Natrix, serpens aquaticus; *a water-serpent, that with poison infecteth the water.*

Natus, a te, patre, *by or by birth.*

Neco, quacunque re occido; *to kill.*

Necto, ligo, stringo; *to knit.*

Nefrens, porculus per quatuor fabam frangens; *Nefrendes potens, a young pig.*

Neglego, contemno, non curo: *Not to pass or to esteem.*

Nigreo, niger sis, *to become black.*

Neuter, *Neither of both.*

Nexa lingua vel *tongue-tied.*

Nidus, splendeo, *to shine.*

Nihil, res quidam *Nothing.*

Nitor, *to endeavour.*

Nitor, *to lean upon.*

Nitor, *to go.*

Nitor, *to shine.*

Nitor, *to be fair.*

Nitor, *to be strong.*

Nitor, *to be glorious.*

Nitor, *to be beautiful.*

Nitor, *to be pleasant.*

Nitor, *to be delicate.*

Nitor, *to be wanton.*

Nitor, *to be proud.*

Nitor, *to be lascivious.*

Nitor, *to be lustful.*

Nitor, *to be lecherous.*

Nitor, *to be adulterous.*

Nitor, *to be whoremonger.*

Nitor, *to be whore.*

Nitor, *to be harlot.*

Nitor, *to be strumpet.*

Nitor, *to be concubine.*

Nitor, *to be mistress.*

Nitor, *to be paramour.*

Nitor, *to be leman.*

Nitor, *to be minion.*

Nitor, *to be darling.*

Nitor, *to be favourite

NUTRIOR: the same of a Nurse.

Nosco, rem certam habeo: to know.

Noster: Ours.

Nostri: Of our Country, Kin, or Nation.

Notus, ventus meridionalis: the south wind.

Novem, quem vos nostrum appellamus: the south wind.

Nubes, vapor humidus sublime egressus: a cloud.

Nubo, viro vrador: to be married to a man, for it is but the woman's part only.

Nuge, cum nihil agimus: trifles.

Nullus: None.

Nundinæ, dies & conventus fœrum mercatui & Fair.

Nuo: a verb not much in use: the compounds thereof are commonly required, and it signifieth to nod.

Nuptiæ, legitima conjunctio maris & fœminæ in vitæ societatem: Marriage.

Nurus, filii uxor: a daughter in law.

Nycticorax, corvus nocturnus: a night raven.

O

Obdo, oppono, five appono: to set against.

Obex: objectum aliquod vel impedimentum, ut pessulum, &c. a bar or stop.

Obeo, e memoria alicujus excidere facio: to forget.

Obeo, quo vel quæ transitur in finem alicujus rei: to go to the end of a thing.

Obeo, ad mortem: to die.

Obeo, circumeo, visito: to go round about, to visit.

Obesus, qui nimio pinguedine corporis est deformis: fat, gross.

Obitus: Decease.

Obliquus, declivis, in latus.

Obrepo, obrepsi, obrepsum: to creep upon.

Obrogo: Idem.

Obscurus, tenuis, obumbratus: dark, the south wind in some sense, called October.

Obsol, vel olo, quasi alor: est autem injectus

Obsono, cibaria sylvestria: a certain herb like the Olive tree, the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the leaves.

Oleo, odorem spiro & emitto: to give a smell, be that indifferently, so that the differences be made with Sweet & Male

Olfacio, odoro: to smell or to savour a thing: or by translation it is to perceive and find, to foresee.

Omen, augurium quod fit ore halsoning, & foresee-king.

Omnis: Every one.

Onus, pondus alicui injunctum: a burden.

Onyx, unguis & gemma: the nail of a man's hand, a precious stone white like a nail, the haw in a man's eye.

Operio, tego: to cover.

Opifex, qui opus facit: a workman.

Opis, adminiculi, præsidii: Of aid and help.

Oppango, circumfigo, circumplanto: to fasten, or to joyn unto, or plant about.

Opus, Opuntis, nomen Civitatis in Locris: a towns name in the country of Locri.

Orbis, circulus mundi, res rotunda: a globe, any bowle, and therefore the world is called Orbis, because it is every way round like a bowle.

Ordior, incipio: to begin, or to commence.

Ordior, id est, texo: to weave.

Oriens, regio Orientalis: the East.

Orior, nascor, surgo, incipio: to grow, to rise, to begin.

Ornytus, nomen viri & fundi, a man's name, & a certain river in Syria, now called Jassara.

Os, oris conclave illud intra quod sunt dentes & lingua: a mouth.

Os, ossis, solidamentum corporis durum: a bone.

Ostrea, concha: species: an oyster.

Ovum: an Egge.

P

Pacisco, pactum facio, convenio: to make a bargain, to fall to an accord, somewhat to promise.

Pallor, parum albeo: to be pale.

Pampinus, vitis ramus: a vine branch.

Pando, aperio, patefacio: to open.

Pango, paciscor, cano, jungo, plango, figo: to bargain, to sing, to joyn, to nail, to fasten.

Pans, quo pascimur: bread.

Panther, & Panthera, animal quoddam. Pardo simile: a certain beast.

Papaver, genus herbæ soporiferum: Poppy.

Papyrus, charta qua utimur in literis scribendis: a certain sort of rush growing in the marish of Egypt, somewhat high, wherof they made a kind of paper, and called it Papyrus, whereof our paper now is called likewise.

Paradisus, locus amœnissimus: a place of pleasure.

Parco, abstineo ab ultione: To spare.

Parens, pater aut mater, avus aut avia: a father or mother, a grandfather or grandmother.

Pareo, obedio: To obey: To bring forth.

Pario, prolem produco.

Parnassus, mons in Phocide duos vertices habens: an hill in Phocis, a country in Greece.

Partio, divido, & quasi partes facio: To part or to divide.

Parturio, cupio, aut conor parere: To be toward labour.

Pasco, nutrio: To feed, to nourish.

Pascor, nutrior, alor: To be fed.

Passer, avis salaciissima: a Sparrow.

Pateo, apertus sum: To be open.

Patior, sustineo, tolero: To suffer, or to abide.

Patro, aliquid mali committo: To commit some evil.

Patricides, patruorum filii: brothers children.

Pauco, timeo: To fear.

Pecten, instrumentum textorum, & dentatum: a comb, or a weavers slay.

Pecto, como capillos: To comb the hair.

Pecus,

Pecus, udis, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur; *all cattle.*

Pedes, qui pedibus incedit; *a footman.*

Pedo, ventris crepitum facio; *to fart.*

Pelagus, mare; *the sea.*

Pellex, mulier impudica; *a harlot.*

Pello, ejicio, removeo, *to drive or put away.*

Penates, dii domestici, quos genes nos nati sunt; *houshold gods.*

Pendeo, suspensus sum, *to be hanged.*

Pendo, suspendo, vel pondero, æstimo; *to hang, to weigh, to prize.*

Penis, cauda; *a tail, and as the last it was taken for a mans yard.*

Penus, vel penum, omne jusculentum poculentum, quo homines vescuntur; *all manner of victuals.*

Perago, perficio; *to finish, and to perfect business.*

Percutio, ferio; *to smite.*

Perdix, avis nota; *a Partridge.*

Perdo, amitto; *to lose.*

Perduellis, hostis; *an enemy in the war.*

Pergamus, civitas insignis Asiæ, in ditione Trojanorum, *the City of the* Trojans, *otherwise called* Ilium *or* Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo; *to go forward.*

Perlego, totum lego; *wholly and thoroughly to read.*

Permissu, permissione cum nemo adversatur. *By sufferance, with leave and license.*

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior; *throughly to bear or suffer.*

Perplaceo, valde placeo; *to please very much, or throughly to please.*

Persis, orientalis regio; *the country of* Persia.

Pes, ima pars corporis qua gradimur; *a foot.*

Peto, oro, obsecro, rogo; *to ask.*

Phalera, ornamenta equorum; *Horse-trappings.*

Pharus, turris altissima in portu quæ lucet navigantibus; *a watch tower.*

Phaselus, navicula velox & oblonga; *a brigandine.*

Philetus, nomen mulieris; *a womans name.*

Phœnix, avis in oriente, a Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. *Phœnix the bird.*

Phryx, vir Phrygiæ, *a Trojan.*

Pietas, pius cultus; *godliness.*

Piget, dolet, seu molestum est; *It irketh.*

Pingo, formam alicujus rei ductis lineis repræsento; *to paint.*

Pinso, tundo, panem conficio; *to smite with the beak, to beat in a morter, as anes they did their grain, and thereof to bake.*

Pinus, arbor est picei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant; *a Pine tree.*

Piper, herba; *Pepper.*

Piscis, animal quod continue sub aquis degit; *a fish.*

Pix, resina ex arboribus fluens; *Pitch.*

Placeo, gratus sum, *to please.*

Plaga, retia latiora ad capiendas feras; *Hunting nets; or wide meshed nets to take beasts.*

Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiam indico; *to clap hands for joy.*

Plebs, vel plebis idem quod vulgus; *the common people.*

Plecto, supplicio afficio, nunio, ferio; *to punish, to beat.*

Plico, plenum facio; *to fill.*

Plico, contraho, & rugas facio; *to fold, or to plait.*

Plus, aquam dimitto; *to rain.*

Plus, vox incrementi, *more.*

Polleo, podium, valeo; *to be able, to be of power, and sometimes it is taken for to help, or to be better, or more profitable.*

Pono, colloco, constituo, *to set or to put.*

Pons, ædificium vel quodvis aliud per quod super aquas transimus; *a bridge.*

Pontus, mare; *the sea.*

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratia ædificata; *a gallery, or an ambulatory.*

Posco, peto; *to ask, to require.*

Postis, larua portæ, sive januæ; *a post.*

Poto, bibo; *to drink.*

Præcordia, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte; *the midrif.*

Præcurro, antecurro, ubi celo ante eo; *to run before.*

Prælego, antelego, ut illicus præceptores suis discipulis, *to be an interpreter, or a reader, and sometime to call, or to call by.*

Præmineo, præcello, *to excel others.*

Præneste, nomen urbis; *a town in Italy.*

Præs, sponsor qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummaria; *a surety.*

Præsto, qui vel quæ præstat; *He or she that superintendeth.*

Præsul, qui vel quæ præest; Idem.

Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo; *to dine.*

Precis, precationis, obsecrationis. *Of prayer or petition.*

Premo, *to press, to be against and to vex, to* [illegible]

Primitiæ, *annual fruits of* [illegible]

Principium, *the beginning, the ground, or the spring of any other thing.*

Privilegium, vel lex privata, *a private ordinance.*

Procerus, vel qui procerus est, *tall of stature.*

Procuro, *to take care for, to make provision.*

Profligo, ex alto, *to go forth.*

Pudor, multum Sve multo homines latet; *All to muſh.*

Pugnare, procul apparuit; *To hang out in fight.*

Pugnus, pugnero, eloquor; *to ſpit out with, or to utter.*

Pugnus, parare ſine mora; *With readineſs or ſpeed.*

Pilla, cano inſtrumento muſico; *to ſing, or to play on any inſtrument.*

Pubes, vel pubes, propriè lanugo quæ maribus decimo quarto anno, fœminis duodecimo circa pudenda oriri incipit; *Downeſs of age.*

Pudor, pudore afficior; *It paineth.*

Puerafce, exacta infantia puerilium inchoo; *to was a child.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit; *A champion, man or woman.*

Pulvis, & pulver; *Duſt. Worm eſt.*

Pumex, lapis cavernoſus; *A pumice ſtone.*

Punctus, & punctum, minima individuaque linea pars; *A prick, or a point, a little matter.*

Pungo, ſtimulo, morſum ac vulnus infligo; *to prick, or ſting.*

Pus, ſanies, & quicunque humor in putredinem vertitur; *Matter or core.*

Putor, fœtor, & putredinis odor; *A ſtinke.*

Q

Quadrigæ, bigæ, trigæ, &c. *Coaches, chariots, &c.*

Quæro, *Quæſo*, *Quæſtus*, *Quæſtio*, *Quæſtor*, *Quæſtura*, *Quæſtuoſus*, *Quæſtuarius*, *Quæſtorius*, *Quæſtoria*, *Quæſtoriæ*, *Quæſtoriæ*, *Quæſtoriæ

...ap or brute beasts do, when the male covereth the female.

Sale, sale condio ac conficio: *to salt, to powder, or to season with salt.*

Salio: *to leap or to dance.*

Salum, mare, a sapore salis: *the sea.*

Salus, incolumitas: *Health.*

Samnes, nomen gentis: *A Samnite.*

Sancio, firmo, & propria effusio sanguine per hostiæ immolationem: *to make sure and to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur: *Blood.*

Sapphirus, pretiosus lapis: *A Sapphire.*

Sapientia, rerum divinarum atque humanarum scientia: *Wisdom.*

Sapio, saporem habeo: *to taste a savor.*

Satcio, gurgo, reficio, integrum facio: *to grieve and amend.*

Sardonyx: *A certain precious stone.*

Satago, satis ago, laboro, sollicitus sum: *to do, to endeavour.*

Satrapes, princeps: *a Prince.*

Scabo, frico: *to scratch, or to rub.*

Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus: *to claw or to scratch.*

Scando, in altum tendo: *to climb.*

Scindo, seco, findo: *to cut or to divide.*

Scio: *To know.*

Scobs, & scobs, est id quod ab aliqua materia decidit per ferrum, terebram, aut limam: *Dust.*

Scriba, qui literas vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine: *A Scribe or Notary.*

Scribo, literas formo: *to write.*

Scrobs, fossa aut puteus: *A ditch or pit.*

Scurra, qui risum ab sordidis, captat, non habita ratione verecundiæ aut dignitatis: *A scoffer, a jester, or a buffoon.*

Secerno, disjungo, separo: *to divide or separate.*

Seco, divido: *to cut.*

Sedeo, quiesco: *to sit.*

Seges, frumentum in spicis: *Corn yet standing.*

Seligo, sedecim colligo: *to gather a part.*

Semis, id est, semper, sex unciæ, dimidium alius: *Half a pound, or the half of any whole sum.*

Senectus vel senectus, senium, ætas: *Old age.*

Senex, senio confectus: *An old man.*

Senio, quod sex puncta continet: *the six points.*

Senium, idem quod senectus.

Sensus, & sensum organum sentiendi, & quod mente concipitur: *Any of the five wits, called the senses, or that which the mind conceiveth, called the meaning.*

Sentio, aliquid sensu percipio, pro intelligo, ponitur: *to perceive by some sense, or to understand.*

Sentis, spina: *A thorn.*

Sepelio, defunctum terra condo: *to bury.*

Sepio, obstruo, circundo, munio: *to enclose, to hedge.*

Seps, serpens parvus: *A little serpent, after whose stroke the members do rot.*

Sequor, abeuntem subsequor: *to follow.*

Sermo, loquela: *speech.*

Ser, populus Asiæ: *One of a certain people in Asia called Seres.*

Sero, semino, planto: *to sow or plant, or to graff, and sometimes by translation, to beget, also to set.* Serere bella, serere certamina, id est, movere litem & pugnam.

Serpens, serpo: *A dragon, serpent, or a snake.*

Sibilus, est quidam strideus aeris per angustum spiritum emittentis: *A hissing.*

Sido, descendo ad sedendum: *to alight, to lay down.*

Siler, arbor quam vulgo Sabucum vocant: *An Osier, with*

significat a female, they the Spaniards do call in Latin called Baccil Mulieratus.

Silex, lapis durissimus unde ignis excutitur: *A flint stone.*

Sinapi, & sinapi, herba cui semen feruens, tetras acrimonias ut lachrymas cient evocandi: *Senvy, Mustard.*

Sindon, velum subtilissimum: *fine linnen cloth, lawn.*

Singultio, gravitas in singultum emicte: *to sob.*

Sino, permitto: *to suffer.*

Sinus, & sinum, genus vasis ligneis: *A bowle, or a dish to drink wine or milk in.*

Siren, monstrum maris: *A Mermaid.*

Siser, herba cujus radix præcipue usui in cibo: *A parsnep.*

Sisto, stare facio: *to stand before.*

Sitis, desiderium potionis: *thirst.*

Soboles, successio: *An offspring.*

Socrus, uxoris, vel maritæ mater: *A mother in law.*

Sodalis, cuidem sortis socius: *a fellow.*

Sol, qui Phœbus dicitur: *the Sun.*

Solea, suorus sum: *to be weary.*

Solium, sella regia, in qua reges jus dicentes sedebant: *A throne or chair of state.*

Solvo, quod ligatum erat dissolvo, ac exsolvo: *to loose.*

Somnus, sopor, quies: *sleep.*

Sono, sonum facio: *to sound.*

Sorbeo, deglutio: *to swallow.*

Soror, germana: *A sister.*

Sors, pars, & res: *A part, a thing.*

Spargo, ejus generis est quod fundo: *to sprinkle.*

Species, species, aliquando, quod videtur: *A form, fashion, the kind of a thing, or an apparition.*

Specio, video: *to see.*

Specus, spelunca unde specare licet: *A den to watch a prey in.*

Spernere, despicio, contemno: *to despise.*

Spinus, agrestium prunorum

Spiritus, & spiritus, ventus: *wind.*

Spolium, exuviæ: *Spoil.*

Spondeo, promitto: *to promise.*

Spuma, quod ex ore fluit: *froth.*

Spuo, ejicio: *to spit.*

Squama, squamæ piscium: *Scales.*

Stabilio, firmo: *to establish.*

Stabulum, habitatio: *A dwelling place.*

Stadium, spatium: *A furlong.*

Stagnum, aqua congesta: *A pool.*

Stamen, quod stat: *the warp.*

Statera, libra: *A balance.*

Statio, mansio: *A station.*

Statua, imago: *An image.*

Stella, astrum: *A star.*

Sterno, prosterno: *to lay flat.*

Stilla, gutta: *A drop.*

Stimulus, aculeus: *A prick.*

Stipes, truncus: *A stock.*

Stipo, densum facio: *to thicken.*

Stipula, culmus: *Straw.*

Stirps, radix: *A root.*

Stola, vestis: *A garment.*

Stomachus, ventriculus: *The stomach.*

Strabo, qui oculum habet distortum: *A squint eye.*

Strages, cædes: *Slaughter.*

Strangulo, suffoco: *to choke.*

Strenue, fortiter: *valiantly.*

Strideo, sonum edo: *to make a noise.*

Struo, ædificio: *to build.*

Studium, amor: *Love.*

Stupeo, obstupesco: *to wonder.*

Stupor, admiratio: *Wonder.*

Suadeo, persuadeo: *to perswade.*

Suavium, osculum: *A kiss.*

Sub, præpositio: *under.*

Subdo, sub alio pono: *to put under.*

Subeo, succedo: *to succeed.*

Subjicio, sub alio pono: *to put under.*

Subjugo, sub jugum mitto: *to bring under.*

Sublimis, altus: *High.*

Submitto, demitto: *to let down.*

Subsidium, auxilium: *Help.*

Subsisto, consisto: *to stand.*

Subtilis, tenuis: *Thin.*

Subtrahere, subducere: *to withdraw.*

Succedo, succumbo: *to succeed.*

Succingo, accingo: *to gird.*

Succino, succumbo: *to succeed.*

Succumbo, succedo: *to succeed.*

Sudis, palus: *A stake.*

Sudo, sudorem emitto: *to sweat.*

Sudor, humor: *Sweat.*

Sufficio, sufficiens sum: *to suffice.*

Suffio, fumigo: *to perfume.*

Suffragium, votum: *A voice.*

Suffragor, favorem præbeo: *to favour.*

Sugo, sugendo haurio: *to suck.*

Sulcus, fossa: *A furrow.*

Sulphur, fomes ignis: *Brimstone.*

Sum, esse: *to be.*

Summa, summum: *The sum.*

Summitto, submitto: *to submit.*

Summus, altissimus: *The highest.*

Sumo, capio: *to take.*

Super, supra: *above.*

Superbia, fastus: *Pride.*

Superbus, fastosus: *Proud.*

Superficies, quod videtur: *A superficies.*

Superfluo, redundo: *to abound.*

Superi, dii: *The gods.*

Superior, altior: *Higher.*

Supero, vinco: *to overcome.*

Supersedeo, desino: *to cease.*

Supervacuus, inutilis: *Unprofitable.*

Supervenio, adsum: *to be present.*

Supervivo, diutius vivo: *to survive.*

Supino, resupino: *to lay backward.*

Supplex, precator: *A suppliant.*

Supplico, precor: *to pray.*

Supra, præpositio: *above.*

Surculus, ramus: *A twig.*

Surgo, exsurgo: *to arise.*

Surripio, furtim rapio: *to steal.*

Sus, porcus: *A hog.*

Suscipio, accipio: *to receive.*

Suspendo, pendere facio: *to hang.*

Suspicio, opinor: *to suppose.*

Sustento, sustineo: *to sustain.*

Sustineo, sustento: *to sustain.*

Suus, ejus: *His.*

Spinter, lien, vilcus quoddam, the milt.

Spondeo, spondeo promitto; to promise, and sometime to betroth.

Sponsalia, promissa nuptiarum: Betrothing with conditions taken.

Sponte, natura & ingenii proprii: Of nature and own disposition.

Statuo, pono, colloco, erigo: to place, to set up; sometime to decree and appoint, sometime to dedicate, and set before.

Sterno, projicio in terram: to throw down, or to spread.

Sterto, dormio, somnum alium dormiendo capio: to sleep still we snort.

Stipa, & stipa, pecuniæ genus, quod per capita colligere solent: a money gathered by the poll, for the use of the gods, or for the poor: and therefore is signifieth a reward or profit.

Stirps, origo, progenies, soboles: a stock, a tribe, a descent, and sometime it is the body of a tree. Idem quod truncus.

Sto, erectus sum, vel maneo: to stand.

Strepo, sonum facio: to make a noise.

Stridor, strepitum edo: to make a noise, a whizzing, or a crashing.

Stridoro, facio stridorem, sonum violentum: to make a great noise, or to crash with teeth: It is applied also to swords, to dust-heads, to thunderbolts, to the sea, and such other things.

Stringo, premo, arcto: to make strait, to pull, sometime to strike.

Struo: to build, to pile up, and sometime to endeavour, and to go about, or to lie in ambush.

Stultitia, imprudentia, stolditia: Foolishness.

Studeo, hortor ad id quod intendo: to counsel.

Suber, genus ligni, quod nautis utile est, ut supernatent retia: a cork-tree.

Subtego, furo aliquid furtivo: Privily to steal away.

Subtilis, leviter oleo, sive odoratus sensu leviter percipio: to smell, or to smell a thing a little, and by translation to be capable, and to be smelled out.

Suefio, foleo; to be accustomed.

Suffero, sustineo, patior: to sustain or abide.

Sugo, spiritu attraho fuccum; to suck.

Sulmo, oppidum in Brutiis: a town.

Sum: to be.

Somnus, naufragium & pene nimium mihi: to take.

Supellex, res domesticæ: Household-stuff.

Sappetia, auxilium, subsidium: aid, help, succour.

Supplico, humiliter & cum reverentia precor: to intreat.

Surgo, erigo me: to arise, sometime to spring, or to grow, to increase. It is also to arise by little and little, as things do in building.

Sus, animal sordidum: a Boar, Sow, or Hog.

Synodus, conventus; a council congregate.

T

Taceo, file, non loquor, to keep silence.

Tædet, pertæsum est, displicet: It irketh or wearieth.

Tamarus, locus umbrosus in radice Maleæ promontorii Laconiæ juxta Spartam civitatem in quo quia hiatus imaginis est, & strepitus quasi progredientium sentitur, diverunt reuores perhunc esse descensum ad inferos: a promontory in Laconia, wherein is an entrance to go down to Hell.

Tagus, fluvius Lusitaniæ habens arenas aureas: a certain river in Portugal.

Talia, vinculum, testimonium, assurance, or title for life.

Talpa, animal captum oculis muri simile: a mole, or mouldwarp.

Tango, percutio: to touch.

Tantundem, æque tantum: as much.

Tapes, vel tapetum, vel tapete, id est, panni depicti tegimen, mire pictum variis coloribus: a carpet, or a cloth of arras.

Tartarus, demissior inferni locus: Hell.

Tegeates, mons in Laconide Bacche sacer, sub que Sparta & Amyclæ, ubi hiit to Lacedæmonia, where Sparta and Amyclæ the cities do stand.

Teges, ville stragulum, pannus sericeus; a mat.

Temno, sperno: to despise.

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia quem Penæus aluit: a very fair field in Thessalia, most pleasant to behold, and therefore appellatively it may be used for a place of delight, as Paradise and Elisium are: there is also Tempe in Bœotia, called Temnessa Tempe: another in Sicily, named for difference Heliorix: the first is called Thessalia Tempe.

Tendo, expando: to stretch or bend.

Teneo, apprehendo: to hold.

Tepeo, in medio inter ezlidum & frigidum sum: to be warm.

Tepesco, tepidus fio: to wax hot.

Ternio, numerus ternarius: the number of three.

Tero, commuto, consumo, tundo: to wear by diminishing.

Testa, loca edita, aspera: Rough places.

Testis, qui vel quæ testimonium profert: a witness, man or woman.

Teucrus, Teucer, nomen proprium Trojanorum regis: a name of a certain King of Troy.

Texo, etiam struo ac paro: to weave.

Thebe, nomen quarundam urbium: the name of a City in Egypt, and of another in Bœotia, you shall also find in authors Thebæ and Thebas.

Thermæ, loca aquas habentia, aut naturæ sponte calentes,

...s, aut fortasse calefactus lavandi lavandive usibus parata: *Hot baths.*

Thorax, pectus & pectoris ornamentum: *The breast, or breast-plate.*

Thrax, vir Thracius: *a Thracian.*

Thus, incensum libamen quo Deum veneramur, aliquando ipsa arbor: *Frankincense, and the tree.*

Tignum, tignum, trabs qua domus disposita domus extruitur: *a rafter.*

Tigris, animal velocissimum & truculentum: *a Tiger.*

Timeo, metuo: *to fear.*

Timeor, metuor: *to be feared.*

Timbo, lingua vel pedibus percello: *to stumble or stamper.*

Tollo, elevo, sublevo: *to lift up, to bring up, as children are by nursing, or also to slay or take away.*

Tondeo, crines vel lanam seco forcipe: *to clip or shear.*

Tonitrus, & tonitru, nubis ictæ seu potius diruptæ sonus: *thunder.*

Tono, valde sono, ac facio tonitrum: *to thunder.*

Torpeo, languidus sum & remissus: *to be sluggish and weak.*

Torqueo: *to wreath, wrest, to wind or turn about, to govern, to spin, to vex and trouble, to whirl,* &c.

Torquis, circulus aureus collique ornamentum: *A chain to adorn the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus: *A Lake without spring, begun by rain.*

Torreo, uro, asso: *to roast.*

Torris, lignum ardens vel adustum; *a fire-brand.*

Tot: *So many, or many.*

Trahe, traho, vel sursum traho: *to pull and draw up, or to handle by fair or foul means.*

Trado, in potestatem alterius transfero: *to deliver unto another.*

Trahe, vi ad me rapio ac duco: *to draw.*

Trapleze, legendo transcurro ac perlego: *to read over.*

Tremo, commoveor, agitor: *to tremble.*

Tres: *three.*

Tribus, progenies: *a kindred.*

Trica, capilli pedibus pedibusve gallinaceorum involuti: *Hair or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons; also vain trifles.*

Triptoton, nomen quod tribus quibuscunque casibus inflectitur: *a noun declined with three cases.*

Troes, nomen viri: *a Trojan.*

Trudo, manibus pedibusve impello: *to thrust.*

Tu: *thou.*

Tuber, dictum a tumendo, & priore longa, terræ callus: *a swelling in any thing, a mushroom, or that whereof the pith is.*

Tueor, defendo: *to defend.*

Tuor, video: *to see.*

Tundo, decutio, pulso: *to beat or to knock.*

Tussis, vehemens spiritus eruptio, ex qua meatum suum obstruunt excutere conantes: *the cough.*

Tybris, fluvius Italiæ: *Tyber.*

Tybur, oppidum Italiæ.

V

Vado, eo: *To go.*

Valeo, possum, validus ac sanus sum: *to be in good health, or to be able.*

Valvæ, sunt fores geminas habentes partes in se occurentes: *a two leaved door.*

Vannus: *a van to winnow corn with.*

Vas, vadis, vadimonium: *a surety in a matter of debt.*

Vas, vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum: *a vessel.*

Vates, postea, & qui futura prædicit: *a Prophet, or a Prophetess.*

Uber: *The adjective signifieth plentiful, abundant, copious; the substantive signifieth a pap, or a dug, or an udder, & sometimes it is found for plenteousness*; e. g. Uber agri: *for* Fertilitas agri.

Vectis, instrumentum quo claudimur ostium: *a door bar.*

Veho, navi, plaustro, quadrupede porto: *to carry.*

Vello, trahe, extirpio: *to pull or to pluck up.*

Vendo, venundo, alieno: *to sell.*

Veneo, vendor: *to be sold.*

Venio, ad aliquem accedo: *to come.*

Venter, qui a pectore ad pubem terminatur: *a belly.*

Venus, dea amoris & veneris: *the goddess of love and beauty.*

Ver, anni pars temperatior: *the spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi: *any thing that we beat withal, as a rod, whip, wand, or other. It signifieth also the stripe.*

Verbera, hoc non videtur deficere ullo casu. Vide Verbum.

Vergo, tendo, declino: *to bend, to go, to incline some way.*

Verro, a vertendo, quia se torquendo rapit: *a worm.*

Verna, ex ancilla domi natus servus: *a bond-man born of a bond-woman at home. It is used adjectively for that that is domestical, or not strange*: e. g. Vinum verna.

Verres, porcus non castratus: *an hog.*

Verro, purgo, traho: *to sweep.*

Verto, muto, volvo: *to turn, or to change.*

Vervex, mas liter oves, cui adempti sunt testiculi: *a weather.*

Vesco, utor cibo, & pasco: *to eat.*

Vespa, idem quod Vesper. *It is a name also of Vesper, and it is taken for the burning star.*

Veto, prohibeo: *to forbid.*

Vicem, vicissitudinem: *an interchange when turns be.*

Video, pallis liqueor: *to see.*

Vieo, ligo, seu inflecto: *to bend or to bow*: thereof Vitores, *be called Coopers, qui vasa vinaria religant.*

Vigil, qui vel quæ vigilat; *a watcher, man or woman.*

Vincio, ligo: *to bind.*

Vinco,

Vinco, supero: *to overcome.*
Vindex, qui vel quæ vindicat: *an avenger, man or woman.*
Vir, notum est: *a man.*
Virgilius, Poeta: *a Poets name.*
Virgo, quæ non est passa virum: *a virgin.*
Virtus, ars bene recteque vivendi: *virtue, or great power.*
Virus, venenum, & gravis odor: *Poyson, or stench.*
Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia: *strength, power, nature, violence.*
Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium: *Birdlime.*
Viso, eo ad videndum, *to go to see.*
Vitrum, materia translucida, quæ ex arena & cinere fit: *Glass.*
Vivo, vitam ago, *to live.*
Ulciscor, vindico, *to avenge.*
Unguis, durities, digitorum, tam in avibus cæterisque bestiis, quam in homine, *a nail, a hoof, and a talon.*
Vocito, frequenter voco. *Often to call.*
Volo, as, *to fly, or go apace:* as, Navis volat. Fama volat. *But*, Volo, vis, *is to will, or be willing.*
Volvo, verto, *to rowle.*
Vomis, vel vomer, nomen habet, quod terram vomat: *the plough-share.*
Vomo, per os ejicio, *to vomit, or to par-break.*
Urgeo, premo, compello, *to thrust.*
Uro, adore aut frigore, non nunquam alia vi lædo, *to burn, and by translation to hurt, or to grieve.*
Utor, usum rei habeo, *to use.*
Vulgus, multitudo ignobilis, *the base and common people.*
Vulpes, animal astutum, *a Fox, or a Fixon.*
Uxor, viri conjux, *a wife.*

Finis Interpretationis Nominum & Verborum Grammatices Regiæ.

Magister discipulos ad studium literarum cohortans.

VOs ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Atque suâ Christus voce venire jubet;
Præmiáque ostendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, ô pueri, curat amátque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Christo,
Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingenuas artes discito, parve puer.
Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

ÆTerno soboles amata Patri,
Quem vox æthere missa mandat unum
Audirique, colique, Christe, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor
Ad te qua liceat venire, possim;
Da cum moribus artibusque honestis
Sacri dogmata puriora verbi
Addiscam; sapientiaque & annis
Ut crescens, tibi plurimos, & ipsa

Olim

...n adducere, quæ facit beatos,
...ctrinámque alios docere possim.
...ec est summa mei, capútque voti;
...ed tatum jubeas ut esse, per te
...um Christe rogo, tuúmque nomen,
...erno soboles amata Patri.

Puer orans ante Cibum.

...Onditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
...te Deo, nostræ reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac bene potus alat.
...tu sancte comes, dux solatórque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
...rpora sic rectè pascentur nostra, nihilque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibum.

...Orpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet;
...asce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostráque cœlesti nectare corda riga:
...uo pariter membris, pariter quoque mente refecti
Usque tuâ liceat nos bonitate frui;
...andem etiam placido vectos super æthera cursu,
Inter fœlices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

...Hriste, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo,
...orte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
...h vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante coluat.
...o da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, pœniteátque mei.
...tque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum:
...e solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum.
...eve tuo à cultu vesanâ mente recedam,
Résque prior mihi sit nomine nulla tuo.
...ec me quicquam in vita aut in nece separet abs te,
Sed semper famulus sim, maneámque tuus.

A M E N.

UMI